

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЪРВО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**УПРАВЛЕНИЕ НА СРЕДСТВАТА ОТ
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Напредък и ефекти

Декември 2012

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ ПО-ВАЖНИ СЪКРАЩЕНИЯ	3
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ И ГРАФИКИТЕ	5
УВОД	6
МЕТОДОЛОГИЯ.....	8
Концепция.....	8
Анкетно проучване.....	9
Модел на анализа на разходите и ползите (АРП).....	9
Източници на информация	9
ЧАСТ 1: ЦЯЛОСТЕН НАПРЕДЪК В УПРАВЛЕНИЕТО НА СРЕДСТВАТА ОТ ЕС.....	11
ОТ ГЛЕДНА ТОЧКА НА ЕФИКАСНОСТТА	12
ОТ ГЛЕДНА ТОЧКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА.....	19
ЧАСТ 2: ПРОГРАМИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ФИНАНСИРАНИ ОТ ФОНДОВЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ 2007 – 2013 г.....	30
А. ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМИ ПО ЦЕЛ 1 „СБЛИЖАВАНЕ“	30
1. ОП „ТРАНСПОРТ“ 2007 – 2013 г.....	30
2. ОП „ОКОЛНА СРЕДА“ 2007 – 2013 г.....	38
3. ОП „РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ“ 2007 – 2013 г.....	49
4. ОП „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007 – 2013 г.....	63
5. ОП „КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ“ 2007 – 2013 г.....	83
6. ОП „АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ“ 2007 – 2013 г.....	99
6. ОП „ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ“ 2007 – 2013 г.....	106
Б. ПРОГРАМИ ПО ЦЕЛ 3 „ЕВРОПЕЙСКО ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО“	111
1. ПРОГРАМА ТГС „РУМЪНИЯ - БЪЛГАРИЯ“ 2007 – 2013 г.....	112
2. ПРОГРАМА ТГС „ГЪРЦИЯ – БЪЛГАРИЯ“ 2007 – 2013 г.....	113
3. ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ – СЪРБИЯ“ 2007 – 2013 г.....	116
4. ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ – МАКЕДОНИЯ“ 2007 – 2013 г.....	118
5. ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ – ТУРЦИЯ“ 2007 – 2013 г.....	120
В. ПРОГРАМИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ФИНАНСИРАНИ ОТ ЕЗФРСР И ЕФР	125
1. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007 – 2013 г.....	125
2. ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР “РИБАРСТВО”	134
ЧАСТ 3: КОНСТАТАЦИИ, ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ НА КЕВКЕФ	142
ПРИЛОЖЕНИЕ 1: АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ, РЕЗУЛТАТИ И ИЗВОДИ	156

ИЗПОЛЗВАНИ ПО-ВАЖНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АМ	Автомагистрала
БВП	Брутен вътрешен продукт
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ДФЗ – РА	Държавен фонд “Земеделие” – Разплащателна агенция
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕИФ	Европейски инвестиционен фонд
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ИА	Изпълнителна агенция
ИПП	Инструмент за предприсъединителна помощ
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България
ИСУТС	Информационна система за управление на териториалното сътрудничество
КЕВКЕФ	Комисия по европейските въпроси и контрол на европейските фондове
КФ	Кохезионен фонд
КН	Комитет за наблюдение
МЗ	Междинно звено
МОМН	Министерство на образованието, младежта и науката
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
НКЖИ	Национална компания “Железопътна инфраструктура”
НПО	Национален партниращ орган
НПР	Национална програма за реформи
НС	Народно събрание
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка
НФ	Дирекция “Национален фонд” към Министерство на финансите
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОО	Одитен орган
ОП	Оперативна програма
ОПАК	Оперативна програма “Административен капацитет”
ОПОС	Оперативна програма “Околна среда”
ОПРКБИ	Оперативна програма “Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”

ОПРР	Оперативна програма "Регионално развитие"
ОПРСР	Оперативна програма "Развитие на сектор Рибарство"
ОПРЧР	Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси"
ОПТ	Оперативна програма "Транспорт"
ОПТП	Оперативна програма "Техническа помощ"
ОСП	Обща селскостопанска политика
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПО	Приоритетна ос
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
РМС	Решение на Министерския съвет
СКН	Съвместен комитет за наблюдение
СКФ	Структурни и Кохезионен фонд
СО	Сертифициращ орган
СП	Сметна палата
СКУСЕС	Съвет за координация при управлението на средствата от ЕС
ТГС	Трансгранично сътрудничество
УО	Управляващ орган
ЦКЗ	Централно координационно звено

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ И ГРАФИКИТЕ

	страница
Графика 1	Договорени средства по Оперативните програми 13
Графика 2	Разплатени средства по Оперативните програми 14
Таблица 1	Стратегически цели, приоритети и индикатори в НСРР 2007-2013 14
Таблица 2	Добри примери по Оперативните програми 22
Таблица 3	Финансово изпълнение на ОП "Транспорт 2007-2013" 28
Таблица 4	Пример за успешно реализиран проект по ОПТ 31
Таблица 5	Финансово изпълнение на ОП "Околна среда 2007-2013" 39
Таблица 6	Физически напредък по ОП "Околна среда 2007-2013" 40
Таблица 7	Примери за успешно реализирани проекти по ОПОС 43
Таблица 8	Финансово изпълнение на ОП "Регионално развитие 2007-2013" 51
Таблица 9	Физически напредък по ОП "Регионално развитие 2007-2013" 52
Таблица 10	Финансово изпълнение на ОП "Развитие на човешките ресурси" 65
Таблица 11	Физически напредък по ОП "Развитие на човешките ресурси" 65
Таблица 12	Финансово изпълнение на ОП "Конкурентоспособност" 84
Таблица 13.1	Физически напредък по ОП "Конкурентоспособност" 85
Таблица 13.2	Физически напредък по ОП "Конкурентоспособност" 85
Таблица 13.3	Физически напредък по ОП "Конкурентоспособност" 85
Таблица 13.4	Физически напредък по ОП "Конкурентоспособност" 86
Таблица 13.5	Физически напредък по ОП "Конкурентоспособност" 87
Таблица 14	Пример за успешен проект по ОП "Конкурентоспособност" 87
Таблица 15	Финансово изпълнение на ОП "Административен капацитет" 100
Таблица 16	Физически резултати по ОП "Административен капацитет" 101
Таблица 17	Финансов напредък по ОП "Техническа помощ" 107
Таблица 18	Физически резултати по ОП "Техническа помощ" 108
Таблица 19	Финансово изпълнение на ТГС РУМЪНИЯ – БЪЛГАРИЯ 113
Таблица 20	Финансово изпълнение на ТГС ГЪРЦИЯ – БЪЛГАРИЯ 114
Таблица 21	Финансово изпълнение на ТГС БЪЛГАРИЯ - СЪРБИЯ 117
Таблица 22	Финансово изпълнение на ТГС БЪЛГАРИЯ - МАКЕДОНИЯ 119
Таблица 23	Финансово изпълнение на ТГС БЪЛГАРИЯ - ТУРЦИЯ 121
Таблица 24	Финансово изпълнение на Програма за развитие на селските райони 127
Таблица 25	Финансово изпълнение на ОП "Рибарство" 136
Таблица 26	Физически резултати по ОП "Рибарство" 136
Таблица 27	Финансов профил на областите в България по показателите „БВП”, „Финансиране по 7-те ОП” и „Дял на ОП в областен БВП” за 2011 г. на глава от населението 152

УВОД

Настоящият, шести по ред Доклад за управление на средствата от Европейския съюз в Република България, е изготвен в съответствие с чл. 3. ал. 1 т. 3 от Правилата за организацията и дейността на Комисията по европейски въпроси и контрол на европейските фондове (КЕВКЕФ) в 41-то Народно събрание.

В края на програмния период на Кохезионната политика 2007-2013 г., КЕВКЕФ пое предизвикателството да извърши първоначална оценка на резултатите и ефектите от прилагането на европейските фондове в България.

Основна цел на настоящия доклад е извършването на цялостен качествен и количествен анализ на ефекта от усвояването на европейските фондове в страната към декември 2012 година. За реализирането на тази цел КЕВКЕФ приложи нов подход – т.нар **модел „НИЕ”**, **включващ три компонента: Нужди, Инвестиции, Ефект** (вж. използваната методология).

КЕВКЕФ отчита комплексния характер и повишената сложност на задачата, предвид обстоятелството, че оперативните програми са все още в процес на изпълнение и **първоначалните обобщени резултати по тях ще бъдат налице най-рано през 2015 г.** Почти шест години след започването на текущия програмен период, КЕВКЕФ счита, че е изминало достатъчно време, за да бъдат наблюдавани тенденциите в очертаване на потенциалните резултати и ефекти от прилагането на европейските фондове в България, отчитайки всички условности на така поставената задача.

Сред основните причини, които мотивират КЕВКЕФ да предприеме изследване на ефекта от прилагане на оперативните програми в България, преди тяхното официално приключване, следва да бъдат открити:

- Необходимост от извършването на независима и обективна оценка (*КЕВКЕФ се явява независим наблюдател на системата за управление и контрол на средствата от ЕС чрез регулярните изслушвания, изискване на информация и отчитане мнението на неправителствения сектор, бизнеса и академичните среди*) за постигнатото до момента с подкрепата на европейските средства, отвъд чисто финансовото изпълнение. Това би спомогнало за насочване вниманието на всички участващи в процеса, както и на страните-донори към въздействието, което оказват европейските фондове върху крайните бенефициенти – с акцент върху гражданите, бизнеса и средата, в която те живеят и оперират ;
- Необходимост от равносметка и въвеждане на нов подход в работата на УО – Изследването на ефекта ще даде възможност на управляващите органи да оптимизират дейността си и при всеки етап от реализацията на програмите да поставят по-голям акцент върху въпросите, свързани с ефективността и ефикасността от европейските фондове, което би спомогнало не само за количественото, но и качествено, приоритетно ориентирано към нуждите, оползотворяване на европейските средства в страната;
- Необходимост от формиране на визия, приоритети и отстояване на позиции при планиране на следващия програмен период. Изследването на ефекта от инвестициите с европейски средства върху крайните бенефициенти на този етап би спомогнало за

по-рационалната подготовка и участие на страната ни в новата концепция на Кохезионната политика за периода 2014-2020 г., чийто фокус е върху резултатите и видимия ефект на подкрепата от фондовете.

В рамките на изследването е предложен обстоен преглед на 14 програми, с общ бюджет 11,75 млрд. евро, съфинансирани със средства от Структурните фондове, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Европейския фонд за рибарство (ЕФР), в т.ч.:

- 7 оперативни програми, финансирани по приоритетна цел 1 "Сближаване" на политиката на сближаване – оперативни програми „Транспорт“ 2007–2013 г. (ОПТ), „Околна среда“ 2007–2013 г. (ОПОС), „Регионално развитие“ 2007–2013 г. (ОПРР), „Развитие на човешките ресурси“ 2007–2013 г. (ОПРЧР), „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007–2013 г. (ОПРКБИ), „Административен капацитет“ 2007–2013 г. (ОПАК) и „Техническа помощ“ 2007–2013 г. (ОПТ);
- 5 оперативни програми за трансгранично сътрудничество (ТГС), финансирани по приоритетна цел 3 "Европейско териториално сътрудничество" – 2 по вътрешните граници на ЕС – България–Гърция и България–Румъния и 3 по външните – съответно България–Турция, България–Република Македония и България–Сърбия;
- Програмата за развитие на селските райони 2007–2013 г. (ПРСР), финансирана от ЕЗФРСР;
- Оперативна програма "Развитие на сектор Рибарство" 2007–2013 г. (ОПРСР), финансирана от ЕФР.

Докладът е структуриран в **три части**:

1. **Първа част** представя цялостния напредък в управлението на европейските фондове към декември 2012 г. от гледна точка на ефективността и ефикасността при тяхното прилагане, както и оценка за състоянието на системите за финансово управление и контрол;
2. **Втора част** на доклада изследва постигнатия напредък и ефект по програмите през настоящия програмен период в съответствие с възприетия **модел „НИЕ“**, в т. ч.:
 - Постигнат физически и финансов напредък по отделните програми от началото на програмния период до момента (по данни на УО на ОП към 31.10.2012 г.);
 - Степен на достигане на заложените цели и индикатори в съответните стратегически документи – НСРР и ОП, както и цялостното въздействието на програмите върху гражданите, бизнеса и общините;
 - Изпълнение на отправените препоръки към управляващите органи от Годишните доклади на КЕВКЕФ за управление на средствата от ЕС, съответно за 2010 и 2011 г.;
 - Оставащи предизвикателства до края на настоящия програмен период;

- Примери за успешни проекти по отделните програми, които дават висока добавена стойност за бенефициентите в Република България;
 - Резултати от проведено анкетно проучване, с което КЕВКЕФ изследва обществените нагласи и перцепциите на гражданите, относно ролята на еврофондовете върху качеството на живот в България, в контекста на 5 години членство на страната в ЕС;
 - Изводи, очертани от проведения Съвет за обществени консултации към КЕВКЕФ, посветен на темата „Еврофондовете отвъд статистиката“;
 - Резултати от прилагането на българския иконометричен модел за оценка на ефекта от европейските фондове SIBILA;
 - Изводи и препоръки, изведени от проведени тематични анализи и изследвания на неправителствения сектор, бизнеса и академичните среди.
3. **Трета част** на доклада представя констатации и изводи (т.нар „научени уроци“) до края на настоящия програмен период, както и препоръките на КЕВКЕФ за новия програмен период на Кохезионната политика 2014-2020 г. с акцент върху регионалното развитие и центровете за икономически растеж, в т.ч.:
- Визия на КЕВКЕФ за България 2020, посредством посланието на трите „Р“ - региони, реформи, растеж;
 - Преглед на основните промени в политиката на сближаване в контекста на преговорите за Многогодишната финансова рамка на ЕС 2014-2020 г., както и позицията на България по тях;
 - Препоръки на КЕВКЕФ към съответните звена на изпълнителната власт, които да бъдат взети предвид при подготовката на Договора за партньорство между Европейската комисия и Република България и програмите за новия програмен период.

МЕТОДОЛОГИЯ

Концепция

Концептуалната рамка на настоящия анализ е направена под формата на логически модел, който да послужи за връзка между необходимата информация от официалните бази данни и тази от интервюта и въпросите, на които е отговорено по време на теренното проучване. Той изследва връзката между нуждите на българската икономика; инвестициите за тяхното постигане (събрани от официалните статистически данни) и ефектите (резултатите и въздействието им върху цялото общество).

Логическа схема на модела (НИЕ):

Стремежът на **модела НИЕ** е на първо място да идентифицира съществуващите потребности в българското общество, предвидени за удовлетворяване по линия на европейските фондове за периода 2007-2013 г., след това - да разгледа размера на финансовия ресурс, алокиран по ОП, процеса на неговото реално контракуване и разплащане и в крайна сметка - да се спре на конкретните резултати и тяхното въздействие върху социално-икономическия живот в България.

Анкетно проучване

Като част от възприетия подход за изследване на ефекта от инвестициите с европейски средства, КЕВКЕФ положи усилия да направи анализа си максимално обективен, добавяйки възприетията на българските граждани и бизнеса за ползата от европейските средства, информираността им за реализираните проекти с тези средства, както и нагласите им за социално-икономическите потребности, които следва да бъдат покрити от европейско финансиране след 2014 г.

За да получи подобна информация, КЕВКЕФ проведе анкетно проучване в периода 30 октомври – 15 ноември 2012 г. чрез прилагане на подхода на случайната извадка.

Анкетата бе разпространена до гражданите чрез народните представители - членове на КЕВКЕФ, които събраха данни от своя избирателен район и ги предоставиха за анализ. До бизнеса тя достигна благодарение на членовете на Съвета за обществени консултации. Част от резултатите от двете целеви групи бяха получени и посредством електронни платформи.

Анкетата, включваща 15 въпроса, които касаят перцепциите на гражданите за ползите от членството на България в ЕС като цяло, в т.ч. и достъпа до европейско финансиране, бе попълнена от 583 респонденти от цялата страна.

Чрез анкетата, придържайки се към принципа за упражняване на двоен демократичен контрол върху оползотворяването на средствата от ЕС, КЕВКЕФ се стреми да допълни останалите източници на информация за изследване на въздействието на европейските средства у нас, използвани от КЕВКЕФ.

Модел на анализа на разходите и ползите (АРП)

АРП на усвояването на средствата от европейските фондове в България до момента съчетава в себе си горепосочените два елемента: от една страна той се базира на статистическите данни – подадени от управляващите органи на ОП, обобщените данни от ИСУН и данните на Сертифициращия Орган – Дирекция „Национален фонд“ в Министерството на финансите, от друга – на резултатите от теренното проучване.

Източници на информация

При разработването на настоящия доклад са ползвани официални източници на информация, сред които следва да бъдат отбелязани:

- статистически данни на НСИ,

- данни за финансовото изпълнение на оперативните програми от Сертифициращия орган - дирекция „Национален фонд“ към Министерството на финансите,
- данни за договорените и усвоени средства от информационната система за управление на средствата от ЕС – ИСУН,
- данни за финансовото изпълнение на оперативните програми по Инструмента ЛОТАР,
- информация от работата на българския иконометричен модел за оценка на ефекта от европейските фондове SIBILA,
- актуална информация по отделните програми от страна на управляващите органи в рамките на проведени изслушвания пред КЕВКЕФ, отговори на парламентарни питання и въпроси, писмена кореспонденция и др., в т.ч.: за постигнат физически и финансов напредък, проведени Комитети за наблюдение, Междинни оценки, подготовка за новия програмен период и др.
- Доклади на Сметната палата и Одитния орган – Изпълнителна агенция „Одит на средствата от ЕС“ в Министерството на финансите,
- Документи на европейските институции - Европейската комисия, Европейския парламент, Европейската сметна палата, Комитета на регионите.

За целите на настоящия доклад е използвана и допълнителна информация на базата на тематични анализи и изследвания на неправителствения сектор (Институт за пазарна икономика, Институт „Отворено общество“ и др.), бизнеса и академичните среди. В унисон с политиката на двоен демократичен контрол, осъществяван от КЕВКЕФ, в доклада са отразени изводите от проведения на 30 октомври 2012 г. Съвет за обществени консултации на тема „Еврофондовете отвъд статистиката“, както и от проведено за целта анкетно проучване (вж. Приложението към Доклада).

ЧАСТ 1: ЦЯЛОСТЕН НАПРЕДЪК В УПРАВЛЕНИЕТО НА СРЕДСТВАТА ОТ ЕС

Почти шест години след приемането на България в Европейския съюз, една от най-осезаемите ползи от членството в ЕС за българските граждани и бизнес е достъпът на страната ни до финансов ресурс по линия на европейските фондове¹. Тази нагласа до голяма степен се обосновава с видимите резултати от реализирани проекти в сферата на транспорта, регионалното развитие, околната среда и земеделието. Европейските фондове са важен източник на средства за реализиране на **структурни реформи** за повишаване конкурентоспособността на българската икономика, развитието на регионите, и ускоряване процеса на конвергенция.

КЕВКЕФ приветства новата инициатива на Централното координационно звено (ЦКЗ) към Министерския съвет за разработване и прилагане на български иконометричен модел (SIBILA), който измерва ефекта от европейските фондове върху българското социално-икономическо развитие. Моделът SIBILA бе представен пред Комисията по-рано тази година от министъра по управление на средствата от ЕС и екипа от Софийския университет „Св. Климент Охридски“, участващ в създаването му. Той се състои от 170 уравнения, базирани на следните 4 икономически фактора: реален, финансов, фискален, външен. SIBILA разглежда икономическото развитие при два алтернативни сценария: базисен сценарий, в който няма Структурни и Кохезионен фондове (СКФ) и алтернативен сценарий, отразяващ финансирането по СКФ. Разликата между резултатите от тези два сценария по отношение на даден икономически показател измерва **нетното въздействие** от СКФ. В този смисъл, **ефектът** се дефинира като резултатно отражение на инвестициите по линия на фондовете на ЕС върху основни фактори на конкурентоспособността на българската икономика – човешки капитал, научно-изследователска дейност, иновации, информационни и комуникационни технологии, инфраструктура и производствени мощности (вж. Част II от Доклада, в която ефектът е разгледан чрез отчитане на постигнатите материални, нематериални и хоризонтални резултати по програмите и на въздействието им върху социално-икономическия живот в България).

КЕВКЕФ има стремежа чрез настоящия доклад да разгледа европейските фондове от две други **гледни точки, а именно: по отношение на тяхната ефикасност (*efficiency*) и ефективност (*effectiveness*)**. Поради съществуващите различни интерпретации на понятията, КЕВКЕФ възприема в своя анализ значението им, така както е дефинирано в “The Oxford English Dictionary”.

Ефикасност (*Efficiency*): Осъществяване на процесите или функциониране по възможно най-добрия начин с най-малка загуба на време и усилия; имайки и използвайки необходимите знания и умения за изпълнение на съответната дейност. По отношение на европейските фондове, ефикасността включва: договаряне, регулярно разплащане, съобразно установените срокове, проследяване на тенденциите – акумулира ли се забавяне, запазват ли се същите нива или е налице ускоряване. Ефикасността отразява още до каква степен са оптимизирани процедурите, гъвкавост на финансирането, нива на грешки. Ефикасното

¹ Съгласно резултатите от проведената анкета, 80.2% от запитаните посочват като основна полза от членството ни в ЕС оползотворяването на европейските средства. (вж. приложение №1)

усвояване следва да се разглежда като резултат от ефективно функциониращи системи за управление и контрол, които водят до ускорен темп на усвояване, намаляване на административната тежест и бюрокрацията.

Ефективност (*Effectiveness*): Адекватно постигане на заложените цели и на очакваните (планирани) резултати. В контекста на еврофондовете, ефективността включва анализ „Разходи-Ползи“, отговор на въпроса доколко и дали направените инвестиции отговарят на потребностите на обществото и бизнеса, отчитане на въздействието им, възприятието за тях и др. В този ред на мисли под ефективност следва да се разбира дали България използва европейските средства добре – дали социално-икономическия живот в страната се повлиява в положителна насока от тях.

Докато ефикасността може да бъде установена по-лесно, ефективността се нуждае от по-задълбочен анализ по съответна методология². Съобразно получените резултати КЕВКЕФ се ангажира да отправи към управляващите органи (УО) на съответните оперативни програми (ОП) съответни констатации, изводи и препоръки, с цел да бъдат направени необходимите промени в системата за разпределение на структурните фондове в България.

ОТ ГЛЕДНА ТОЧКА НА ЕФИКАСНОСТТА

КЕВКЕФ разглежда ефикасността по отношение на:

- Темп на договаряне и разплащане на средствата от европейските фондове;
- Системата за управление и контрол на средствата от ЕС;
- Изграждане на адекватна институционална рамка;
- Нормативната рамка;
- Оптималност на разходване на средствата (вж. Част II на Доклада).

Темп на договаряне и разплащане на средствата от европейските фондове

- Запазен е **устойчивият темп на договаряне**³ по седемте оперативните програми, като към 31 октомври 2012 г.⁴ са договорени близо **95%** от общия бюджет по програмите (**7,58 млрд. евро**)⁵. Само през 2012 г. са сключени договори на обща стойност 2,33 млрд. евро, което представлява близо 30% от общия бюджет.
- По част от ОП е възприет **подход на наддоговаряне**, с оглед избягване на автоматична загуба на средства (правилото n+2/3).
- До средата на 2013 г. се очаква финансовият ресурс по всички оперативни програми да бъде договорен на 100 %.

² Както вече посочихме, КЕВКЕФ прилага модела „НИЕ“ за целите на своя анализ.

³ Вж. Графика I

⁴ По данни от Единния информационен портал за Структурните фондове на ЕС – eufunds.bg

⁵ Размерът на договорените средства отчита сключени, в процес на изпълнение, приключили и прекратени договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

ГРАФИКА 1

Договорени средства по Оперативните програми

*Данните за 2012 г. са до 31 октомври.

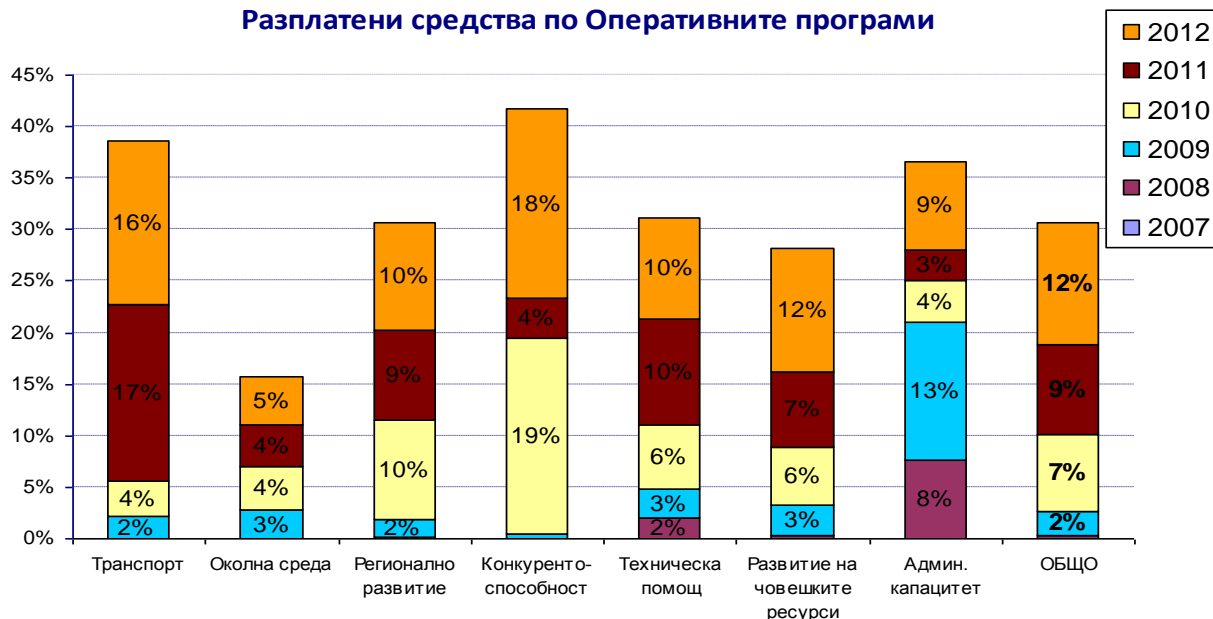
- Наблюдава се **устойчив темп и на разплащане** по оперативните програми, видно от графика 2 и таблица 1. По данни на Национален фонд към Министерство на финансите към 31 октомври 2012 г. размерът на общо платените средства по оперативните програми е близо **2,46 млрд. евро**, което представлява **над 30% от първоначално предвидения финансов ресурс**. Само до 31 октомври 2012 г. са усвоени приблизително 953 млн. евро (12% от общия бюджет), което показва постигнатия стабилен ръст в разплащането на средствата от ЕС.
- Предпоставка за ускореното разплащане по програмите е съкращаването на времето за верифициране и сертифициране на разходите.
- УО постигат в голяма степен заложените цели и към настоящия момент **няма риск от загуба на средства от ЕФРР и ЕСФ, съгласно правилото N+2/N+3**;
- ЦКЗ констатира, че се правят **все по-реалистични прогнози по Инструмента ЛОТАР** за средствата, които ще бъдат договорени и усвоени през съответната година. Следва да се отбележи, че през 2012 г. е налице най-доброто изпълнение на прогнозите ЛОТАР от въвеждането на Инструмента⁶.

⁶ По данни на ЦКЗ, към 31.10.2012 г. се наблюдава отлично изпълнение на прогнозите за сертификация – 96,8 %.

ГРАФИКА 2

Разплатени средства по Оперативните програми

*Данните за 2012 г. са до 31 октомври.

„ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОПЕРАТИВНИТЕ ПРОГРАМИ КЪМ 31.10.2012“

ТАБЛИЦА 1

(сумите са вхил. евро)

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА		ОПТ	ОПОС	ОПРР	ОПРКБИ	ОПТП	ОПРЧР	ОПАК	ОБЩО
Финансиране от ЕС		1 624 480	1 466 425	1 361 084	987 883	48 297	1 031 789	153 671	6 673 628
Нац. съфинансиране		379 002	334 323	240 191	174 332	8 523	182 080	27 118	1 345 569
Общо финансиране		2 003 481	1 800 748	1 601 275	1 162 216	56 819	1 213 870	180 789	8 019 198
Дог. средства	Общо към 31.12.2011	1 742 259	958 606	1 137 056	489 362	28 654	790 768	107 102	5 253 807
	% на изпълнение	86,96%	53,23%	71,01%	42,11%	50,43%	65,14%	59,24%	65,52%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	187 317	1 250 188	302 911	370 273	12 636	180 677	22 447	2 326 449
	% на изпълнение	9,35%	69,43%	18,92%	31,86%	22,24%	14,88%	12,42%	29,01%
	Общо към 31.10.2012	1 929 576	2 208 794	1 439 966	859 635	41 290	971 445	129 549	7 580 256
% на изпълнение	96,31%	122,66%	89,93%	73,97%	72,67%	80,03%	71,66%	94,53%	
Разпл. средства	Общо към 31.12.2011	454 040	198 062	323 248	270 768	12 156	196 819	50 535	1 505 628
	% на изпълнение	22,66%	11,00%	20,19%	23,30%	21,39%	16,21%	27,95%	18,78%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	320 225	85 826	167 824	213 466	5 575	144 619	15 576	953 110
	% на изпълнение	15,98%	4,77%	10,48%	18,37%	9,81%	11,91%	8,62%	11,89%
	Общо към 31.10.2012	774 265	283 888	491 072	484 234	17 731	341 439	66 110	2 458 738
% на изпълнение	38,65%	15,76%	30,67%	41,66%	31,21%	28,13%	36,57%	30,66%	

Система за управление и контрол на средствата от ЕС

Разглеждайки програми, съфинансирани от европейския и българския бюджет, на преден план излиза въпросът за ефективното функциониране на системите за управление и контрол на тези публични средства, което е предпоставка за тяхното ефикасно усвояване.

На база проведените от КЕВКЕФ изслушвания на министъра по управление на средствата от ЕС – г-н Томислав Дончев, на председателя на Сметната палата на Република България – г-н Валери Димитров и на изпълнителния директор на Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз” – г-жа Добринка Михайлова, за оценката по отношение на ефективността на функциониращите системи за управление и контрол (СУК) на европейските средства в Република България, КЕВКЕФ констатира следното:

- **Създадена е устойчива система за управление и контрол на европейските средства в България**, в съответствие с изискванията на разпоредбите на регламентите на Съвета и на ЕК. Системата **работи ефективно**, което дава разумна увереност за точността на представените пред ЕК отчети на разходите и **за законосъобразността и редовността на съпътстващите ги трансакции**.
- **Качеството и ефективния контрол** са във фокуса на управлението на средствата от ЕС. В СУК на УО са внедрени необходимите **механизми за самокоригиране и навременна реакция** при възникване на нередности в процеса на усвояване на европейски фондове (най-вече по отношение на някои аспекти от контрола върху обществените поръчки). Налице е **„вътрешен самоконтрол”** от страна на УО с **акцент върху превенцията** – при констатирани нарушения и сигнали по оперативните програми, не се изчаква финансова корекция от ЕК, а самите УО своевременно реагират и сезират ангажираните институции. Постигнатото добро финансово управление се обективира чрез:
 - Ниският процент на **финансови корекции** по оперативните програми (1,59 % от общо разплатените средства по СКФ към 31.10.2012 г., по данни на Сертифициращия орган)
 - **Ниското ниво на грешки**⁷ по оперативните програми – под допустимите **2 %** праг на същественост (по данни на Одитния орган).
- Ефективният контрол на изпълнението е основна предпоставка за **липсата на „спрени” оперативни програми**⁸;

Изграждане на адекватна институционална рамка

Така нареченото **институционално направление в икономиката** отдава ключова важност на институтите. Редица анализи сочат, че **структурните фондове, които са усвоени от икономики с добри (ефективно действащи) институции, са ефикасно и ефективно**

⁷ Този факт бе потвърден и от евродепутата от комисията по бюджетен контрол **Кристофър Фелнер**, докладчик за България по процедурата за освобождаване от отговорност на ЕК за изпълнението на бюджета на ЕС за 2010 г., по време на посещението му в България в края на месец април 2012 г.

⁸ България е една от четирите държави-членки, заедно с Финландия, Швеция и Дания, без нито една спрена програма, финансирана от ЕС.

усвоени. Тоест тогава те наистина могат да доведат до висок икономически растеж, висока заетост, ниска безработица и т.н.

- На национално ниво е изградена **адекватна институционална рамка** за управление на средствата от СКФ. Чрез създадената **система на координация** е постигнато оптимално разпределение на функциите и отговорностите между отделните страни в процеса.
- Полагат се последователни усилия за постоянно **укрепване на административния капацитет на институциите и бенефициентите** за ефективно изпълнение на програмите, финансирани по линия на европейските фондове:
 - по отношение повишаване **капацитета на държавната администрация**, ангажирана в процеса на управление на средствата от ЕС, се реализират мерки за минимизиране на текучеството, повишаване на мотивацията, включително чрез подобряване на заплащането и използване на различни форми за подобряване на екипността, взаимодействието и комуникацията чрез различни форми на обучения;
 - по отношение на **капацитета на бенефициентите**, като участник в процеса, чрез различни форми на подкрепа по линия, както на ОПТП, така и на ОПАК и средствата от техническа помощ на отделните оперативни програми, са финансирани различни по вид и форма обучения по важни за процеса на усвояване на средствата от ЕС теми;
 - Чрез създадената система за сътрудничество с Международните финансови институции (МФИ) – Световна банка, Европейска инвестиционна банка, Европейска банка за възстановяване и развитие и сформирането на мобилни звена за оказване на консултантска помощ при изпълнението и управлението на проекти, финансирани от СКФ, се укрепва капацитета за подготовка и управление на големи инвестиционни и инфраструктурни проекти, както и за подготовка и провеждане на процедурите по обществени поръчки.
- Осигурена е **отвореност на процеса** със засилен акцент върху **партньорството и диалога** със заинтересованите страни:
 - Осигурена е **прозрачност, публичност и информация за системата** и начина на нейното функциониране, което позволява засилен обществен контрол върху процеса - значителна част от данните в ИСУН е публично достъпна. В допълнение, действащите **28 областни информационни центрове**, допринасят за популяризиране на Кохезионната политика сред местната общност.
 - Установен е **конструктивен диалог** между участниците в процеса по управление на средствата от ЕС, позволяващ ефикасно разрешаване на възникнали трудности, намиране на адекватни и работещи решения, както в процеса на програмиране, така и при изпълнение на финансираните проекти. Въведени са различни форми на сътрудничество, като публично обсъждане на проект на Насоки и документи за кандидатстване, сформирание на съвместни работни групи, провеждане на регулярни срещи и дискусии по въпроси от интерес на заинтересованите страни

- Предприетите промени в нормативната база и вътрешните процедури и правила на управляващите органи и междинните звена водят до значително **оптимизиране на процедурите** по кандидатстване, изпълнение и отчитане на проектите, както и до **намаляване на административната тежест за бенефициентите**. Сред мерките могат да бъдат отбелязани: облекчаване на условията за получаване на авансови плащания, въвеждане на повече гъвкавост при необходимост от промени на договорните условия, съкращаване на сроковете за оценка на проектните предложения, съкращаване на сроковете за извършване на плащанията от УО към бенефициентите, както и намаляване обема на изискваните документи при отчитане на проектите. Въведено е **електронно кандидатстване и отчитане** на проектите по част от оперативните програми чрез ИСУН, което ускорява и улеснява процеса като цяло и е важна стъпка към намаляване на административната тежест.

КЕВКЕФ счита, че следва да се насочат значителни средства от ЕС към проекти, които помагат за засилването на институциите, като например електронното правителство, по-бързото и обективно правораздаване, оптимизиране работата на централната и местните администрации, провеждането на по-ефикасна политика⁹.

Ефикасността на публичните разходи най-общо се измерва чрез **избора на проекти и начина на реализацията им**. А последната всъщност се определя от процедурите и от системата за обществени поръчки. КЕВКЕФ счита, че проблемът не е в некачествените обществени поръчки, а в **неточностите на заданието** (в т.ч. липсата на капацитет на възложителите), водещи до обжалвания. По този начин се забавя усвояването на средствата, т.е. се намалява ефикасността.

Нормативна рамка

- Изготвена е необходимата нормативна уредба за функциониране на системата за управление на средствата от СКФ.
- Настоящата уредба в областта на европейското финансиране в България е на подзаконово ниво – множество актове (постановления, решения) на Министерския съвет, както и указания от самите управляващи органи и Централното координационно звено към Министерския съвет, което създава **допълнителна административна тежест при прилагането**, както за администрацията, така и за бенефициентите.
- Нормативната рамка, макар и налице, е фрагментирана и липсва достатъчна предсказуемост на средата. В следващия програмен период се планира нейното кодифициране в закон за управление на средствата от ЕС, което би довело до по-ефикасно усвояване на средствата в страната.
- Приетите промени в някои секторни закони и изготвянето на секторни стратегии допълнително гарантират ефективността на системата и ефикасността на усвояването

⁹ Ефикасността на институциите е идентифицирана и като най-важен приоритет на конференцията, организирана от Световната банка на тема „България златен растеж – 20+ години: Постижения и перспективи”, София, 15.11.2012 г.

на средствата – промените в Закона за обществените поръчки, в Закона за МВР, Закона за водите, Закона за пътищата и др.

С промените в ЗОП от 2011 г. (Обн. ДВ, бр. 93 от 25.11.2011 г., в сила от 26 февруари 2012 г.) бе въведен **засилен предварителен контрол** от страна на АОП върху процедурите по обществени поръчки, обявявани във връзка с изпълнението на проекти, финансирани със средства от ЕС. Прилагането на приетите изменения в ЗОП следва да доведе до повишаване качеството на осъществявания контрол върху поръчките и **до намаляване на случаите на нарушения от страна на възложителите, както и броят и размерът на наложените финансови корекции по оперативните програми.**

Предварителният контрол обхваща най-съществените части от тръжната документация – решение, обявление и методика. Променени са стойностните прагове на поръчките, които подлежат на предварителен контрол – заложи са по-ниски прагове, което увеличава обема на проверяваните процедури по проекти, финансирани от ЕС. АОП констатира значително увеличаване на обема на контролната дейност след влизане в сила на промените в ЗОП – над 2,5 пъти¹⁰.

Въведен е двуетапен модел за осъществяване на контрола – преди откриване на процедурата (когато се проверяват проектите на тръжни документи) и след нейното откриване (с оглед извършване на оценка за съответствие с изискванията на ЗОП и препоръките на АОП). Прилагането на двуетапния модел засилва механизма за обратна връзка между АОП и възложителите. По този начин се оптимизира комуникацията при осъществяване на контрола, което от своя страна **води до по-високо качество на процедурите и спазване на законоустановените срокове** (АОП осъществява предварителен контрол по процедурите в рамките на по-малко от 1 календарен месец).

С промените в Закона за МВР (Обн., ДВ бр. 38 от 18.05.2012 г., в сила от 1.07.2012 г.) са дадени функции на дирекция „Координация на борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз“ (АФКОС) към МВР **да разследва административните нередности в оперативните програми на ЕС, следвайки методологията на ОЛАФ.** За осъществяване на административно-контролните функции АФКОС има право да изисква информация и документи, както и да извършва проверки на място с цел идентифициране на нередности и измами, засягащи финансовите интереси на ЕС. Съгласно приетите изменения, след като приключи дадена проверка и е установено административно нарушение, АФКОС уведомява съответния управляващ орган на оперативна програма. В случаите, когато има закононарушение, АФКОС сезира прокуратурата.

С приетите през 2011 г. изменения и допълнения в **Закона за пътищата** (Обн. ДВ, бр. 55 от 19 юли 2011 г.) се създадоха предпоставките за създаване на **национална компания „Стратегически инфраструктурни проекти“**, която да отговаря за подготовката на пътни проекти от трансевропейските транспортни мрежи, преминаващи през Република България, и на приоритетни пътни проекти с национално значение през новия програмен период 2014-2020 г.

¹⁰ Общ брой преписки, разгледани от АОП до 25.02.2012 г. – 275. Общ брой преписки, разгледани от 26.02.2012 г. – 702

До края на 2012 г. се очаква да бъдат приети и промените в Закона за водите, които заедно с одобрената от Народното събрание (21.11.2012 г.) национална Стратегия за развитие и управление на водния сектор в България за 25-годишен период, са необходимата основа за успешно провеждане на реформата във водния сектор и визия за потенциалното развитие на сектора посредством европейско финансиране.

Оптималност на разходване на средствата

Оптималността на средствата представлява в най-общ план най-доброто съотношение между разходите и ползите на инвестицията.

Винаги, когато става дума за публични инвестиции следва да се отчете т. нар. „ефект на изтласкване“ – доколко намесата от страна на държавата (респ. на ЕС) е икономически обоснована в конкретния сектор/отрасъл, в който ще се инвестира. Важно е да се отбележи, че следва да се подпомогне **там, където частният интерес или отсъства, или самият мащаб на инвестицията се явява непреодолимо препятствие пред бизнеса**. Еврофондовете са **лост за отключването на други инвестиции**, тъй като инвестициите с европейски средства **повишават дългосрочния капацитет на икономиката**, затова и програмирането на тези средства трябва да е в **посока дългосрочен ефект и устойчивост**.

ОТ ГЛЕДНА ТОЧКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА

Роля на европейските фондове за развитие на българското общество

КЕВКЕФ си поставя амбициозната цел да инициира обществена дискусия относно един трудно измерим аспект на Кохезионната политика, а именно – нейната **ефективност**.

Ако ефектът все пак може да добие количествени параметри и стойности чрез иконометрични модели като SIBILA, HERMIN и др., а ефикасността – чрез базови, междинни и финални стойности на определени целеви индикатори, то изследването на ефективността е далеч по-сложна задача. Тя изисква множество допускания, приемане на ограничения, многопластов анализ и резултатите от него са дискусийни. Те могат да придобият различно тълкувание и смисъл, в зависимост от ползвателя му (ЕК, УО, краен бенефициент и т.н.).

Ето защо, КЕВКЕФ отбелязва, че анализ на ефективността на европейските средства в България е необходим и полезен. Изразяваме увереност, че очертавайки рамката на един такъв подход, всички заинтересовани страни ще положат необходимите усилия непосредствено след приключване на настоящия програмен период 2007-2013 г., да направят цялостен анализ на ефективността. От една страна, той ще допринесе **за по-качественото бъдещо програмиране**, а от друга ще даде ценна информация за **основните тенденции в политиката на публичните разходи** на Република България като цяло.

От съществено значение са промените в българското общество, които могат да се задвижат от еврофондовете по отношение на предлагането (например инвестициите в базисна инфраструктура и др.), които водят до по-добра производствена среда и по-голям

капацитет за дългосрочното развитие на икономиката. КЕВКЕФ счита, че този подход е редно да бъде предпочетен пред постигане на еднократни ефекти по линия на търсенето.

В този ред на мисли, за да се постигне по-голяма устойчивост и по-голямо въздействие на инвестициите с европейски средства, следва да се търси **мултиплициращия ефект** от вложените средства.

Въз основа на гореизложеното, КЕВКЕФ предлага да се помисли върху следните два аспекта на ефективността. **Първо**, до каква степен очертаните в началото на програмния период приоритети, действително отразяват съществуващите потребности в българското общество. **Второ**, един своеобразен анализ „Разходи-Ползи“ на разходването на европейските средства.

Съответствие на целите и приоритетите със социално-икономическите потребности

В анализа на ефективността следва да се отчитат реалните потребности на българската икономика и общество от инвестиции в конкретни сектори, които да генерират икономически растеж и социално развитие. В този смисъл, анализът и оценката на напредъка по отношение постигането на целите на НСРР доказва, че от една страна се наблюдава бърз напредък на страната по отношение на някои сектори, като същевременно разликата между България и средните за ЕС-27 стойности остава значимо. Общият извод е, че "усилията за развитие трябва да продължат според същата стратегия, като целят или намаляване на дистанцията между Република България и другите държави членки, или да противодейства на неблагоприятните условия в някои сектори."¹¹

По отношение изпълнение на някои от заложените ключови индикатори за изпълнение, резултат и въздействие отчитащи постигането на приоритетите и целите, се **констатира** **значителни отклонения** (виж таблица 1). **Това до голяма степен се дължи, от една страна - на акумулираното забавяне в началото на програмния период (видно от графика 2, по-съществено разплащане се наблюдава от 2010 г.), от друга - на нереалистичността на някои от параметрите в условията на променена икономическа ситуация.**

България е страна с малка отворена икономика и валута, фиксирана към еврото с валутния борд. В този смисъл, икономическото и финансово развитие на страната е в силна взаимовръзка със случващото се в еврозоната и Европа като цяло. В контекста на променена външна среда, първоначално заложените целеви стойности се оказват неизпълними.

КЕВКЕФ принципно подкрепя поставянето на амбициозни и високи цели, но счита че ЦКЗ и УО следва да анализират обективно на какъв етап от своето развитие е българската икономика и общество като цяло в процеса на програмиране. Когато говорим за иновациите, например, възниква логичният въпрос доколко конкретният отрасъл или производство има нужда от тези иновации. Успоредно следва да се отбележи, че политиките за стимулиране на иновациите могат да бъдат по-ефективни, ако са придружени от съответстващи инвестиции в образованието. Особено важно е

¹¹ Вж. "Анализ и оценка на напредъка по отношение на постигане на целите/приоритетите на НСРР и на съответния принос на оперативните програми към тях - Резюме на окончателен доклад"

повишаването на иновативния капацитет на фирмите, съобразено с тяхното ниво на развитие. Кохезионната политика може да доведе до действителна промяна и ефект, само ако тя обединява секторните политики в една координирана и съгласувана рамка. Въпреки най-доброто желание да се постигнат целите на „Европа 2020“, необходимо е първо да бъде изградена една стабилна база, върху която да се надгражда, както и да бъдат преведени стратегическите приоритети на равнище Европейски съюз в специфичния национален и регионален контекст. В този аспект, **процесът на „догонване“** по отношение на средноевропейските показатели е обективен фактор, който не може да бъде изключен от анализа.

КЕВКЕФ наблюдава по-голяма **гъвкавост на финансирането** и прилагане на **интегриран подход** от страна на УО между различните оперативни програми и източници на финансиране с цел реализация на секторни политики и реформи. Засилването на тази тенденция показва, че УО търсят адекватен механизъм за да отговорят на възникващите потребности.

ТАБЛИЦА 2

СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ И ИНДИКАТОРИ В НСРР 2007-2013 Г.

Стратегически цели	Индикатор	Базова стойност	2007	2008	2009	2010	2011	Q3 2012	Целева стойност
1. Засилване на конкурентно-способността на икономиката с оглед на постигането на висок и устойчив растеж	1. Процент на БВП на глава от населението (ППС) от средното ниво за ЕС	32,1 % (2005)	40,0%	43,6%	43,8%	43,9%	45,0%		51.2% (2013)
	2. Растеж на БВП (средно годишна база)	5% (2000–2006)	1,90%						5.73% (2007-2013)
	3. Износ/БВП	60.8% (2005)	59,47%	58,22%	47,51%	57,41%	66,51%		89.77% (2013)
2. Развитие на чов. капитал с цел осигуряване на висока заетост, доходи и социална интеграция.	1. Ниво на заетост;	55.8% (2005)	61,7%	64,0%	62,6%	59,7%	58,5%	60,6%	64% (2013)
	2. Ниво на безработица;	10.1% (2005)	6,9%	5,6%	6,8%	10,2%	11,2%	11,5%	7% (2013)
	3. Риск от бедност	14.2% (2005)	22%	21,4%	21,8%	20,7%	22,3%		13% (2013)

Стратегически приоритети	Индикатор	Базова стойност	2007	2008	2009	2010	2011	Q3 2012	Целева стойност
1. Подобряване на базисната инфраструктура	2. Редуциране на време, млн. часа	0 (ж.п. линии) 0 (магистрала)							2,3 (2013) - ж.п. лин. 1,3 (2013) - магистр.
	4. Население, имащо достъп до ВИК	40,5% (2004)	42,25	43,94	45,29	47,76	n/a	49,22	66,46 (2013)
2. Повишаване качествата на човешкия капитал с акцент върху заетостта	1. Ниво на ик. активност – 15–64 год.	62,1% (2005)	66,3%	67,8%	67,2%	66,5%	66,0%	66,6%	68,5% (2013)
	2. Дял от населението между 25 и 64 год., участват в обучения и курсове за преквалиф.	1,3% (2005)	1.3%	1,4%	1,4%	1,2%	1,16%		5% (2013)
	3. Дял от населението между 18 и 24 год. със средно образование и без доп. квалификация	18% (2005)							16% (2013)
3. Насърчаване на предприемачеството, благоприятна бизнес среда и добро управление	1. Производителност на труда	3,5% (2005)	3,2%	3,5%	-2,9%	5,3%	6,1%		5%
	2. Преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ);	11,7 млн. евро (2000-2006)		19,2	22,4	22,1	21,6		21,7 млн. (2007-2013)
	3. Максимален брой дни, необходими за регистриране на нова фирма	32 (2006)							1 (2013)
	4. Максимален брой на процедурите, необходими за регистриране на нова фирма	9 (2006)							1 (2013)
Поддържане на балансирано териториално развитие	1. Нарастване на доходите и заетостта в слабо развитите и периферните райони, в резултат на интервенциите на Кох. политика	0%							

Общи изводи за постигнати резултати по оперативните програми

ОП „Транспорт“ – големите инфраструктурни проекти водят до редица значими резултати:

Изградени са **16 км нови железопътни линии** във връзка с електрификацията и реконструкцията на жп линията **Свиленград – турска граница**. По жп линията **Пловдив – Бургас** са рехабилитирани **126 км жп линии**.

Пускането в експлоатация на новите участъци от **АМ „Тракия“** води до увеличаване на средната скорост на пътуване по магистралата, намаляване времето на пътуване, намаляване на пътните инциденти в новите участъци, както и значителни положителни екологични ефекти. Построени и последователно пуснати в експлоатация са **82 км нов автомагистрален участък** при целева стойност 26,5 км.

Изпълнението на **проекта за разширение на Столичното метро** осигурява по-бърз и удобен градски транспорт, намаляване на времето за пътуване в София, редуциране нивата на шума и замърсяване на околната среда, както и подобряване на трафика в столицата. Изградени са **13 метростанции** и **13,2 км метролинии**, които се използват ежедневно от **над 300 хил. пътници**. Осигурена е **интермодална връзка** между крайните квартали и централната част на столицата, Централна жп гара, Централна автогара, а чрез реализацията на етап III от проекта до края на 2014 г., ще се осигури и връзка с летище София.

Успешно е **сътрудничеството със Световната банка и Европейската инвестиционна банка** за консултантски услуги в сферата на жп и пътния сектор. От ЕИБ е осигурено съфинансиране в размер на 105 млн. евро за софийското метро и се предвижда 15 млн. евро да бъдат отпуснати във връзка с реконструкцията и електрификацията на жп линията Пловдив – Свиленград по Коридори IV и IX, в участъка Първомай – Свиленград.

Инвестициите в базисна инфраструктура са от ключово значение за **подобряване на бизнес средата** в България. За да се реализира „процесът на догонване“, спрямо средноевропейските целеви стойности, сериозна предпоставка е по-добрата свързаност, сигурността и бързината на транспорта като цяло.

ОП „Околна среда“ – чрез изпълнение на дейности, насочени към опазване и подобряване състоянието на водите, подобряване управлението на отпадъците и защитата на почвите, опазване на биоразнообразието и защита на природата, програмата съдейства за подобряване условията и качеството на живот на населението в страната. По ОПОС са приключени 116 проекта, от които 21 инвестиционни проекта са пуснати в експлоатация (20 по ос 1 и 1 по ос 2). Постигнатите резултати до голяма степен се дължат на въведения нов подход за подбор на проекти и преминаването към процедура на директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Този подход позволява активен диалог и консултации с общините за засилване на проектната им готовност и осигуряване на високо качество на проектните предложения.

В резултат от извършените инвестиции по ос 1 на ОПОС за подобряване на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води, са изградени 3 нови **Пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ)** – в гр. Сопот, гр. Троян и гр. Хисаря, 12 бр. колектори, 4 бр. помпени станции и 4 бр. тласкатели. Изградена и реконструирана е 125,93 км

водопроводна мрежа и 160,02 км **канализационна мрежа**, към която са присъединени или ще се ползват 195 355 е.ж. Обновената ВиК мрежа съдейства за подобряване на качеството на питейната вода и намаляване на загубите на питейна вода.

С пускането в експлоатация на **регионалната система за управление на отпадъците в регион Ботевград**, в следващите 30 години ще бъдат спестени над 188 хиляди тона емисии въглероден диоксид.

В сектор „Биоразнообразие“ се подкрепят дейности за подобряване на **жизнената среда за растителните и животински видове** в районите с инвестиции (възстановяване на местообитания и популации). Разработват се планове за управление на **защитени територии и защитени зони от мрежата НАТУРА 2000**. В процес на изпълнение е най-големият проект за **картиране на зоните в рамките на Натура 2000**. Изградени и реконструирани са 34 км. екопътеки и 15 бр. мостови съоръжения по маршрути.

КЕВКЕФ отчита и постигнатия напредък по отношение на изпълнение на поетите ангажименти във връзка с европейското законодателство за изграждане на необходимата **ВиК инфраструктура в малките населени места**, посредством обявената през ноември 2011 г. процедура за „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации между 2 000 и 10 000 екв.ж“.

Съществен напредък в процеса на осъществяване на **реформата във водния сектор** и постигане на **интегрирано управление на водите** е стартиралият на 21 юли 2012 г. проект¹² по линия на ОПОС с бенефициент МРРБ с общ размер на БФП 8,6 млн. евро.

Проведените информационни дни, семинари, конференции и кампании за популяризиране на програмата, водят като ефект до **промяна в обществените нагласи по отношение на околната среда, нейното опазване и екологичното мислене** като цяло.

ОП „Регионално развитие“ – програмата играе важна роля на двигател на развитието на градските агломерации и е **основен източник на инвестиционни средства за общините**.

Изпълнените до момента 228 проекта по ОПРР подобряват градската среда и привлекателността на градовете. Над 1,1 млн. души ползват обновената градска среда – изградени/рехабилитирани паркове, озеленени площи, детски площадки (над 398 хил. кв.м.), пешеходни зони, велоалеи, тротоари (над 216 хил. кв.м.). Над 1,5 млн. души ползват обновените 382 сгради на образователната, социална и културна инфраструктура, в които е постигната и значителна икономия на енергия в резултат от направените инвестиции. Подобрена е образователната инфраструктура на 173 училища, в които се обучават 33 800 ученици.

Подобрена е **пътната инфраструктура и регионална свързаност** на градските ареали, посредством рехабилитацията на **372 км републиканска пътна мрежа**. Разширението и реконструкцията на 3,582 км пътна мрежа в участъците от път II-18 **Софийски околновръстен път – Южна дъга** и пътна връзка на пътен възел „Младост“, подобрява регионалната достъпност в Софийска област и създава необходимите условия за повишаване в значителна степен на стопанските връзки между икономическите центрове в района и в

¹² „Стратегическо планиране и укрепване на капацитета на структурите, ангажирани в процеса на реформиране на ВиК сектора, за осигуряване устойчиво управление на ВиК инфраструктурата“

национален план. Пътният участък поема автомобилния трафик на София и трафика от автомагистралите "Тракия" и "Хемус" в посока Югозападна България и съседните държави. Очаква се към 2015 г. средноденонощният трафик на пътници и товари по рехабилитирания участък да бъде увеличен на 13 хил. МПС.

Изпълнените 28 проекта за предотвратяване на свлачища, с които са укрепени над 588 хил. кв. м. свлачища, минимизират рисковете на физическата среда.

Програмата прилага успешно **интегрирания подход на инвестиции**, съчетавайки мерки по различни програми (ОПРЧР и ПРСР) и източници на финансиране, за реализацията на ключовата за България реформа на националната система за подкрепа на деца, лишени от родителска грижа, чрез **схемата за деинституционализация на социални институции и подобряване качеството на живот на децата**. 62 общини в градските агломерации изпълняват проекти, безвъзмездната финансова помощ, по които е на стойност 53 млн. евро. С реализацията на проектите ще бъдат изградени 133 центъра за настаняване от семеен тип и 27 защитени жилища. По отношение деинституционализацията на Домовете за медико-социални грижи за деца от 0-3г. (ДМСГД), по линия на ОПРР са предвидени 5 млн. евро. Изпълнява се 1 договор за безвъзмездна финансова помощ с конкретен бенефициент МЗ, за реструктуриране на 8 пилотни ДМСГД с оглед разкриване на иновативни интегрирани услуги за деинституционализация и превенция на изоставянето на деца от 0 до 3 г.

ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ – програмата съдейства за подобряване конкурентоспособността на българската икономика по линия на повишаване производствения капацитет на фирмите у нас. По актуална информация към момента в подкрепените предприятия по ОПРКБИ той е нараснал с 34,5 %. Постига се технологична модернизация – средната възраст на технологичното оборудване в бенефициентите по програмата е намаляла с 13,8 %. Създадени са инвестиции в размер на 206 млн. евро. Успешно са реализирани 12 НИРД проекта, подкрепени за въвеждане на пазара. Създадени са 6 инструмента за финансов инженеринг с общ ресурс 350 млн. евро с цел преодоляване на проблема с липсата на достатъчно собствени средства за проектна реализация в българския бизнес и др.

ОП „Развитие на човешките ресурси“ – програмата има съществен принос за оптимизиране на условията на пазара на труда в България. Националната програма за реформи, в съчетание с предвидените мерки в Националния план за действие по заетостта и целевото използване на средствата от Европейския социален фонд чрез ОП „Развитие на човешките ресурси“, са в основата на интегрирания подход при формирането и предприемането на конкретни действия за намаляване нивата на безработица в страната, поставяйки акцент върху младежката заетост. В рамките на Националния план за действие по заетостта за 2012 г. е осигурено финансиране за обучение и заетост в размер на 73 млн. лв. средства за активна политика от държавния бюджет и около 350 млн. лв. осигурено финансиране за 2012 г. по ОПРЧР. Тези средства се ползват от различни групи от заети и безработни лица, сред които са и заети и безработни младежи, като приоритетна група в редица програми и схеми по ОПРЧР. Специално по програми, мерки и схеми само за младежи в рамките на Националния план за действие по заетостта за 2012 г. е осигурено финансиране за обучение

и заетост в размер на около 9.6 млн. лв. от средствата за активна политика от държавния бюджет и около 27 млн. лв. за 2012 г. по ОП РЧР.

Така например от началото на 2012 г. са създадени над 9 700 нови работни места. Общо от началото на програмния период в обученията са включени близо 68 000 безработни лица, а броят на включените в заетост след обучение надвишава 51 000 души.

Програмата има положително въздействие върху осигуряването на **преход от образование към заетост** и съдейства за активизиране на т. нар. „триъгълник на знанието“ чрез специфична мярка за укрепване връзките между институциите за образование и обучение, научноизследователския сектор и бизнеса, чийто показатели за ефективност предстои да се повишават (към момента средно 25% е нивото на изпълнение на индикаторите по мярката).

Намаляването на лицата в риск от преждевременно напускане на училище, което е и една от основните цели на „Европа 2020“ (свеждането им до под 10%), е също едно от предизвикателствата пред ОПРЧР, които тя адресира успешно (лицата, обхванати от мерки за превенция на ранното отпадане от училище са 88 223 души, или над 50% от общия брой отпаднали).

Студентите, които получават стипендии са близо 94 хиляди при базова стойност 8 хиляди души. Процентът на студентите, участващи в механизми за студентско кредитиране също се оказва по-голям в сравнение с предходни години (от 2007 до 2012 г. е станал 12%, или повече от 96 хиляди души, които са се възползвали от кредити и допълващи стипендии), което определя засилващия се интерес на лицата към тези механизми, които до скоро не се ползваха с голяма популярност (през февруари 2011 г. броят на студентските кредити е 3000, няколко месеца по-късно вече са над 4800 на обща стойност над 20 милиона лева, за 2012 г. по данни на МОМН от националния бюджет е осигурена банкова гаранция в размер на 80,5 милиона лева).

В сферата на **социалното включване**, най-важните постигнати резултати са свързани с подкрепата, която ОП РЧР оказва за развитието на социалната икономика и интеграцията на хората с увреждания. Във връзка с това по оперативната програма бе предоставена подкрепа за близо 50 социални предприятия, в които се осигурява обучение и заетост за лица от най-уязвимите групи на пазара на труда.

Интеграцията на хората с увреждания се насърчава от една страна чрез подкрепата на специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания, а от друга - чрез операциите, по които се предоставят услугите „домашен помощник“, „социален асистент“ и „личен асистент“. Броят на потребителите, обслужвани в семейна среда, е над 58 хил. лица, най-вече получаващи социалните услуги социален/личен асистент/домашен помощник. Положителна тенденция е, че само през настоящата година броят на лицата, започнали работа след осигуряване на грижа в семейна среда за техни деца и близки, е над 530.

ОП „Административен капацитет“ – програмата цели подобряване на работата на държавната администрация за реализиране на ефективни политики, качествено обслужване на гражданите и бизнеса, както и повишаване на професионализма, прозрачността и отчетността в съдебната система.

Що се отнася до постигнатото от ОПАК по отношение на модернизирването на съдебната система в чисто технологичен аспект са постигнати забележителни резултати – например органите на съдебната власт, **въвели системи за управление на делата са 146** от общо 174 съдилища и прокуратури. Новоразработените (и осъвременени) обучителни модули за съдебната система са 89 при цел 25.

Що се отнася до една от базовите цели на ОПАК – повишаване на административния капацитет на държавните и местните власти, чрез различни обучения се наблюдават не напълно задоволителни резултати. Така например, общият дял на обучените служители в администрацията е едва 9% от заложената цел. Процентът обучени от местната администрация е още по-нисък – около 1% от поставената цел. Тези резултати се дължат на факта, че програмата още не е приключила действието си, а именно тогава може да се направи цялостна преценка за постигнатите ползи в количествено изражение.

Картината при постигнатите резултати по индикаторите в ПО 3 „Качествено административно обслужване и развитие на електронното управление“, което е един от най-значимите аспекти на ОПАК, е по-различна. Повече от 50% от всички администрации спазват стандартното време за предоставяне на услуга (20 мин.), благодарение на мерките по ОПАК. По този начин като цяло се е намалило времето, необходимо на гражданите и бизнеса за получаване на услуга и информация от страна на администрацията. Що се отнася до предоставяните услуги on-line, чрез средствата по ОПАК се предлагат 2100 услуги по електронен път, което повече от 2 пъти надвишава зададената цел. Услугите, включени в портала е-правосъдие трябва да са не по-малко от 10, като към момента няма регистрирана нито една. 48 от зададените 70 администрации са въвели практики за предоставяне на услуги на лица в неравностойно положение.

ОП „Техническа помощ“ е специфична хоризонтална програма, насочена към подпомагането на структури, участващи в управлението, контрола и популяризирането на Структурните инструменти.

Като цяло, ОПТП може да бъде оценена като успешна програма, вземайки предвид целите ѝ и тяхното изпълнение. Макар, че ползите от ОПТП са почти изцяло насочени към администрацията, ангажирана с управлението на европейските средства у нас, могат да бъдат посочени някои положителни ефекти за обществото с индиректен характер. Така например, се наблюдава отлично изпълнение на целите за организирани брой обучения и брой обучени представители на местните власти – съответно 207 обучения при поставена цел от 200 и 3400 обучени експерти при цел – 3500 за целия програмен период. Ефектът за гражданите от повишена компетентност на местно ниво за работа по проекти, финансирани с европейски средства, се състои в потенциално повишаване на заинтересоваността на бенефициентите за участие и реализиране на проекти по СКФ.

Друг важен принос на ОПТП безспорно е ИСУН, който дава възможност на бенефициентите да се информират за всички етапи при управлението на проекти, финансирани със средства от европейските фондове. Значителна е степента на удовлетвореност на потребителите от ИСУН – 71%, което се дължи и на факта, че българската система е една от най-прозрачните, тъй като позволява най-широк достъп до наличната информация, в сравнение с този тип системи в останалите държави-членки.

Основен акцент от дейността на ОПТП е пълното изграждане на 28-те Областни информационни центъра, които предоставят информация на всички заинтересовани лица за възможностите за финансиране през настоящия програмен период, както и очертаване на насоките за следващия програмен период. Потребителите на информацията, предоставяна от 28 ОИЦ демонстрират значителна удовлетвореност – 87% при заложената цел от 80%.

Разработеният по ОПТП **единен портал** за обща и специализирана информация за управлението на Структурните фондове и Кохезионния фонд в България - www.eufunds.bg, предоставя възможност за увеличаване познанията на целевите групи за оперативните програми и ги улеснява при намирането на необходимата информация за Структурните инструменти на ЕС на едно място.

С финансиране по линия на програмата е изработен **моделът СИБИЛА** (адаптиран модел HERMIN) за оценка на въздействието на финансирането от ЕС върху макроикономическата ситуация в България.

По програмата се финансира подготовката на **Договора за партньорство на Република България за периода 2014–2020 г.**, както и други важни за страната ни стратегически програмни документи - аналитично подпомагане на изготвянето на **Националната програма за развитие: България 2020**.

ДОБРИ ПРИМЕРИ ПО ОПЕРАТИВНИТЕ ПРОГРАМИ

ТАБЛИЦА 3

Оперативна програма		Пример за постигнат ефект
1	Транспорт	Лот 2,3 и частично 4 на АМ Тракия Софийско метро – етап 1 и етап 2
2	Околна среда	Интегриран проект за подобряване на водния сектор на гр. Хисаря: Компонент 1. Разширение, реконструкция и модернизация на ПСОВ на гр. Хисаря Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Ботевград Възстановяване на местообитание и биологичното разнообразие на територията на природен парк "Българка"
3	Регионално развитие	Лот 31 - Рехабилитация и реконструкция на път II-18 Софийски Околовръстен път - Южна дъга и пътен възел „Младост“ в участъка от Околовръстен път до началото на съществуващия надлез. Рехабилитация и възстановяване на детски площадки и зони за обществен отдых в междублокови пространства и доизграждане и реконструкция на пешеходни подлези на територията на седем района на Столична община Ремонт и реконструкция на училищни сгради в гр. Пловдив.
4	Конкуренто-	„Холсим България“ АД

	способност	„Арома“ АД „Биомашиностроене“ АД
5	Човешки ресурси	„Ново начало – от образование към заетост“ „Център за настаняване от семеен тип – За по-щастливо детство“ Проект „Аз мога повече“
6	Административен капацитет	Висш съдебен съвет – осъществен е пилотен проект за внедряване на оборудване за видео-конферентни връзки за разпити, експертизи, свидетелстване и представяне на веществени доказателства. Народно събрание на Република България – изграден е „Информационно-административен център“ с цел подобряване прозрачността в работата на народните представители. Сесиите на Парламента могат да се гледат в реално време през сайта на институцията.
7	Техническа помощ	Изградена е информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС. Създадени са 28 Областни информационни центрове Разработен е иконометричен модел за оценка на въздействието от европейските фондове – SIBILA.

ЧАСТ 2: ПРОГРАМИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ФИНАНСИРАНИ ОТ ФОНДОВЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ 2007 – 2013 г.

Част втора от Доклада представя обобщена информация за изпълняваните програми, съгласно възприетия от КЕВКЕФ модел НИЕ – нужди, инвестиции, ефект. Примерите за постигнат ефект по ОП, посочени в Таблица 2, са представени подробно в част втора на Доклада, като примери за успешно изпълнени проекти.

А. ОПЕРАТИВНИ ПРОГРАМИ ПО ЦЕЛ 1 „СБЛИЖАВАНЕ”

1. ОП „ТРАНСПОРТ” 2007 – 2013 г.

Целта на ОПТ е развитието на железопътната, пътната и водна инфраструктура. Наред с това, за постигне на устойчивост на българската транспортна система, се насърчава развитието на комбиниран транспорт в съответствие с транспортната политика на Европейския съюз и установените изисквания за развитие на Транс-европейската транспортна мрежа и постигането на баланс между отделните видове транспорт.

1.1. НУЖДИ, идентифицирани по линия на ОП „Транспорт”

- 1.1.1 „Развитие на железопътната инфраструктура по трансевропейските и основните национални транспортни оси” (ПО 1)** – подкрепата по оста е насочена към изграждане и развитие на ключовите железопътни инфраструктурни връзки от национално, трансгранично и европейско значение и подобряване на оперативната съвместимост на основните железопътни артерии.
- 1.1.2 „Развитие на пътната инфраструктура по трансевропейските и основните национални оси” (ПО 2)** – изграждане и развитие на ключовите пътни инфраструктурни връзки от национално, транс-гранично и европейско значение и подобряване на оперативната съвместимост на основните пътни артерии.
- 1.1.3 „Подобряване на интермодалността при превозите на пътници и товари” (ПО 3)** – да се облекчат и подобрят условията за прехвърляне на пътници и товари от един вид транспорт към друг и да се насочи трансфера на пътници и товари към по-екологосъобразните видове транспорт.
- 1.1.4 „Подобряване на условията за корабоплаване по морските и вътрешни водни пътища” (ПО 4)** – да се подобрят условията за корабоплаване по р. Дунав и морските пространства.
- 1.1.5 „Техническа помощ” (ПО 5)** – стабилното управление и изпълнение на ОП „Транспорт” изисква специфични мерки за техническа помощ, целящи да се постигне удовлетворяване на основните нужди от подкрепа за програмната координация, както и засилване на административния капацитет на структурите, участващи в процеса на програмиране, изпълнение, мониторинг, оценка и

контрол. Основната цел на тази приоритетна ос е постигането на ефективно и ефикасно управление и изпълнение на ОП „Транспорт“.

1.2. ИНВЕСТИЦИИ по ОП „Транспорт“

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОП “ТРАНСПОРТ 2007-2013”¹³

ТАБЛИЦА 4

(сумите са в хил. евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4	ПО 5	ОБЩО
Финансиране от ЕС		512 000	743 670	179 430	133 323	56 058	1 624 480
Национално съфинансиране		128 000	185 917	31 664	23 528	9 893	379 002
Общо финансиране		640 000	929 587	211 094	156 850	65 950	2 003 481
Договорени средства	Общо към 31.12.2011 г.	600 704	909 134	185 449	18 386	30 526	1 744 200
	% на изпълнение	93,86%	97,80%	87,85%	11,72%	46,29%	87,06%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	133 188	20 453	2 543	16 495	12 698	185 377
	% на изпълнение	20,81%	2,20%	1,20%	10,52%	19,25%	9,25%
	Общо към 31.10.2012 г.	733 892	929 587	187 992	34 881	43 224	1 929 576
	% на изпълнение	114,67%	100,00%	89,06%	22,24%	65,54%	96,31%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	141 072	157 360	142 941	2 610	10 208	454 191
	% на изпълнение	22,04%	16,93%	67,71%	1,66%	15,48%	22,67%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	153 943	139 185	23 759	1 898	1 493	320 277
	% на изпълнение	24,05%	14,97%	11,26%	1,21%	2,26%	15,99%
	Общо към 31.10.2012 г.	295 015	296 545	166 700	4 508	11 700	774 468
	% на изпълнение	46,10%	31,90%	78,97%	2,87%	17,74%	38,66%

По отношение изпълнението на предвидените за договаряне и разплащане през 2012 г. средства чрез инструмента за планиране Лотар, реализираният напредък към 31.10.2012 г. е както следва: 64% е изпълнението на прогнозата за договорени средства, 81% на заложените за верифициране и 108% на предвидените за сертифициране разходи.

1.3. ЕФЕКТ

1.3.1. Постигнати резултати

1.3.1.1. Физически (материални) резултати

¹³ По данни на Управляващия орган.

По Приоритетна ос 1: Във връзка с изпълнението на проекта „Електрификация и реконструкция на железопътната линия Свиленград – турска граница” са изградени 16 км нови ж.п линии (целевата стойност е 36 км)

Във връзка с изпълнението на проекта „Рехабилитация на железопътната инфраструктура в участъци от железопътната линия Пловдив-Бургас” са рехабилитирани 126 км ж.п линии (целевата стойност е 781 км).

Във връзка с изпълнението на „Проект за разширения на метрото в София: Етап II лот 1 „Обеля – Надежда” и лот 2 „Младост I - Цариградско шосе” са изградени 6 метро станции (целевата стойност е 6 метро станции) и 6.7 км. (целевата стойност е 6.7 км метро линии). Около 190 000 души имат достъп до подобрен градски транспорт.

За останалите индикатори по оста ще може да се отчете изпълнение след завършването на проектите.

По ПО 2: В периода юли – август 2012 г. поетапно в експлоатация бяха пуснати лотове 2, 3 и част от лот 4 на АМ „Тракия”, което е 82 км нов авто-магистрален участък. (целевата стойност е 26.5 км).

По ПО 3: На 31.08.2012 г. в експлоатация бе пуснат „Проект за разширение на метрото в София: I Етап- II метродиа метър: участък „Пътен възел „Надежда” (МС 5-II) - бул. ”Черни връх” (МС 11-II)”. В резултат от изпълнението на проекта бяха изградени 7 метро станции (целевата стойност е 7 метро станции) със 6.5 км. метро линии (целевата стойност е 6.5 км).

По ПО 4: Към 31.10.2012 г. в процес на изпълнение са два проекта – за създаване на Речна информационна система по р. Дунав (BULRIS) и за изграждане на информационна система за управление на трафика на плавателните съдове, фаза 3 (VTMIS). Тъй като изпълнението и на двата проекта не е завършило не биха могли да бъдат отчетени материални или нематериални резултати от тяхното изпълнение, както и изпълнение на индикаторите по приоритетната ос.

По ПО 5: Предвид спецификата на проектите, които се изпълняват по приоритетната ос, не биха могли да се отчетат материални резултати, по примера на останалите приоритетни ос.

Въпреки това, тя има своето важно значение за изпълнението на програмата, тъй като по нея се финансират дейности свързани с укрепване на административния капацитет на УО и бенефициентите.

В изпълнение на Меморандуми за сътрудничество със Световна банка и ЕИБ се финансират консултантски услуги за подпомагане на ж.п. и пътния сектор.

По приоритетната ос успешно беше изпълнен проект за изграждане на Географска информационна система за нуждите на НКЖИ.

1.3.1.2. Нематериални резултати – в качествено изражение

Изпълнението на проекта за разширение на Столичното метро, етап I е пряко свързан с изпълнението на етап II (финансиран по приоритетна ос 1). В резултат от изпълнението на

двата проекта е осигурен по-бърз и удобен градски транспорт между кварталите „Обеля”, „Надежда”, централната част на София, кварталите „Младост” 1 и „Младост” 3. Осигурена е интер-модална връзка между Централна ж.п гара и Централна автогара, а чрез изпълнението на етап III от проекта до края на 2014 г. ще се осигури и връзка с Летище София. Пускането в експлоатация на новите участъци от столичното метро води до намаляване на времето за пътуване в София, намаляване на нивата на шума и замърсяване на околната среда, както и подобряване на трафика в столицата.

Пускането в експлоатация на новите участъци от АМ „Тракия води до увеличаване на средната скорост на пътуване по магистралата и намаляване времето на пътуване, както и намаляване на пътните инциденти в новите участъци. Също се постигат значителни положителни екологични ефекти.

На 31.08.2012 г. в експлоатация бе пуснат етап II от разширението на столичното метро. Изграждането на етап II от проекта за разширение на метрото (финансиран по приоритетна ос 1) е свързан с изпълнението на етап I, който се финансира по приоритетна ос 3. В резултат от изпълнението на двата проекта е осигурен по-бърз и удобен градски транспорт между кварталите „Обеля”, „Надежда”, централната част на София, кварталите „Младост” 1 и „Младост” 3. Осигурена е интер-модална връзка между Централна ж.п гара и Централна автогара, а чрез изпълнението на етап III от проекта до края на 2014 г. ще се осигури и връзка с Летище София. Пускането в експлоатация на новите участъци от столичното метро води до намаляване на времето за пътуване в София, намаляване на нивата на шума и замърсяване на околната среда.

1.3.1.3. Хоризонтални резултати – допълняемост между различните източници и инструменти за финансиране

Във връзка с изпълнението на проектите за разширение на метрото в София (по приоритетни оси 1 и 3) бенефициентът „Метрополитен” ЕАД, чрез Столична община е осигурил съфинансиране на проектите със заем от ЕИБ в размер на 105 млн. евро.

Във връзка с изпълнението на проект „Реконструкция и електрификация на железопътна линия Пловдив-Свиленград по коридори IV и IX, Фаза 2: участък Първомай-Свиленград” се предвижда да се използват около 15 млн. евро от заем от ЕИБ. Същевременно проектът е част от проекта за електрификация и реконструкция на ж.п линията Пловдив – Свиленград. Поради изтичане на периода на допустимост на разходите по програма ИСПА, участъкът Първомай – Свиленград се финансира по ОПТ, а останалата част бе завършена по програма ИСПА.

1.3.2. Пример за успешно реализиран проект по ОПТ

Регион:	Югозападен
Проект	„Проект за разширение на метрото в София: Етап- II метродиаметър: участък „Пътен възел „Надежда” (МС 5-II) - бул.”Черни връх” (МС 11-II)”, финансиран по приоритетна ос 3 на ОПТ „Подобряване на интер-модалността при превоза на пътници и товари”

Продължителност:	Реална м. декември 2008 – м. август 2012 ¹⁴
Цел:	Сближаване
Финансиране:	Обща стойност: 379 115 649 евро Съфинансиране от ЕС: 157 414 731 евро Национално съфинансиране: 27 779 070 евро Съфинансиране от бенефициента (Столична община): 61 951 495 евро
Описание на проекта	Общи цели – описани на дейностите – бенефициенти – очаквано въздействие (или реални резултати): Осигуряване на бързо, ефективно и екологично транспортно обслужване на населението в София. Осигуряване на интер-модална връзка с основни транспортни възли като Централната ж.п гара и Централната автогара. Предвижда се чрез отделен проект да се осигури и връзка до летище София.
Социално-икономически ползи:	Проектът ще доведе до облекчаване на трафика в Централната част на София, като същевременно ще се осигури и интер-модална връзка с Централната ж.п гара и Централната автогара. Прогнозират се нови 90 600 пътувания на ден по новия участък на метрото, а допълнително около 190 000 души да имат достъп до по-добър градски транспорт. След пускането на проекта в експлоатация прогнозите са за спестяване на около 19 хил. часа дневно от пътувания. Допълнително се очаква намаляване на пътнотранспортните произшествия в София и намаляване на вредните емисии във въздуха и нивата на шум и вибрации в градската среда.
Изпълнение на проекта:	При изпълнението на проекта са използвани всички модерни методи за изграждане на метро, включително изграждане на част от тунела с тунело-пробивна машина. На всички метро станции е предвидено поставянето на асансьори за трудно подвижни хора и майки с деца. На една от централните метростанции (МС „Сердика“), която се намира в исторически център на града са разкрити исторически находки от древния град Сердика. Те са запазени, консервирани и изложени, като изграждането на метрото е съобразено с цел тяхното съхранение. Допълнително по ОП „Регионално развитие“ се изпълнява проект, чрез който се финансира консервирането и излагането им.

1.3.3. Въздействие

По отношение определянето на въздействието от изпълнението на отделните проекти и програмата като цяло е необходим известен период от време, за да се проявят ефектите от постигнатите резултати по проектите.

¹⁴ Отбелязан е периодът на строителство

В резултат от пускането в експлоатация на двата проекта за разширение на столичното метро и лотове 2, 3 и част от лот 4 на АМ „Тракия“, биха могли да се отчетат следните ползи за гражданите, бизнеса и околната среда:

1.3.3.1. Преки разходи и ползи за икономиката

Засилените темпове на изпълнение на инфраструктурните проекти, финансирани по ОПТ доведе до насочване на значителен публичен ресурс в сектора на строителството, в който се отбелязва един от най-големите спадове през последните години, в резултат на икономическата криза. Регулярните и сигурните плащания по програмата благоприятстват финансовото състояние на икономическите агенти, имащи отношение към изпълнение на поръчки по ОПТ. Ускореното изпълнение води и до увеличена времева заетост, с което смекчава пиковите стойности на отчитаната безработица.

1.3.3.2. Въздействие върху околната среда

Пускането в експлоатация на двата проекта за изграждане на Столичното метро води до намаляване на вредните емисии газове, в резултат от увеличаване дела на метрото в системата на градския транспорт, намаляване на задръстванията и използването на метрото за сметка на личните автомобили.

1.4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ДОКЛАДИТЕ НА КЕКЕФ ЗА 2010 И 2011 ГОДИНА

Препоръка №1:

Да бъде подобрен административният капацитет на АПИ и НКЖИ

Изпълнение:

Привлечена е външна експертиза от Световна банка в подкрепа на пътният сектор и от Европейската инвестиционна банка за подкрепа на НК „Стратегически инфраструктурни проекти“ и НК „Железопътна инфраструктура“. С подкрепата на ДЖАСПЪРС в НКЖИ е изработена и внедрена нова система за управление на проекти.

Препоръка №2:

Подготовка на значими проекти за следващия програмен период

Изпълнение:

По програмата се подготвят следните инфраструктурни проекти за изпълнение през следващия програмен период:

- „Проектиране на строителството на железопътната линия Видин-София: железопътни участъци Видин-Медковец и Медковец-Руска Бяла“ (проектът е одобрен и има сключен договор за предоставяне на БФП)
- Подготовка на ж.п участъци София – Драгоман, София – Перник – Радомир, ж.п възел София и ж.п възел Бургас, включени в обхвата на проект Инструмент за подготовка на проекти по ТЕН-Т мрежата (проектът е одобрен от УО, но към момента поради изчерпване на средствата в приоритетна ос 1 не може да бъде сключен договор за БФП);
- Подготовка на ж.п участъка София – Септември (проектът е одобрен от УО, но към

момента поради изчерпване на средствата в приоритетна ос 1 не може да бъде сключен договор за БФП);

- В процес на подготовка е пътният участък Видин – Монтана (проектът е подаден в УО и е в процес на оценка);
- Доизграждане на АМ „Хемус“ (предстои подаване на ФК за подготовка на проекта);
- Подготовка на лот 3 на АМ „Струма“ (подготовката на лот 3 на АМ „Струма“ е включена в ФК за изграждане на лотове 1, 2 и 4. Проектът е одобрен от УО на ОПТ, има сключен договор за БФП и е изпратен в ЕК за окончателна оценка);
- Подготовка за изграждане на Интермодален терминал в гр. Русе (ФК е одобрен от УО и е подписан договор за БФП);
- Подготовка изграждането на трети метро-диаметър на столичното метро (проектът е одобрен от УО и е сключен договор за БФП и е в заключителна фаза на изпълнение);

Подготовка на проект за подобряване на корабоплаването по р. Дунав (предстои подаване на ФК за подготовка на проекта)

Препоръка №3:

Да бъде оптимизиран управленският процес

Изпълнение:

С цел оптимизиране на паричните потоци, УО подава извънредни сертификати към Сертифициращия орган. По този начин се ускорява процеса на сертифициране на разходи по програмата и изпращане на искания за междинни плащания от страна на Сертифициращия орган към ЕК.

През 2012 г. бе опростен процесът на актуализация на процедурните наръчници на бенефициентите и УО – и вече не е необходимо одобрение от Ръководителя на УО на ОПТ за актуализиране наръчниците на бенефициентите (с изключение на първоначалното одобрение).

По отношение на Процедурния наръчник на УО на ОПТ е предвидена възможност за актуализация и на части от него.

В допълнение през 2011 г. бе увеличен съставът на УО на ОПТ, а през 2012 г., в съответствие с административната реформа, бе извършена вътрешна оптимизация, като бяха премахнати секторите. По този начин бяха намалени за вътрешните контроли и респективно времето за извършване на верификация на разходите.

Препоръка №4:

Реализиране в срок на строителните работи.

Изпълнение:

УО е създал всички условия на бенефициентите и изпълнителите за изпълнение в срок на строителните работи, като извършва верификацията на разходите във възможно най-кратки срокове. УО и бенефициентите обсъждат на периодични срещи срещнатите проблеми по отделните проекти, като УО оказва съдействие на бенефициентите за тяхното разрешаване, съгласно своите компетенции.

Препоръка №5:

Наддоговаряне („over-booking“)

Изпълнение:

По приоритетна ос 1 е налице предоставяне на БФП с 15% над бюджета на приоритетната ос.

По приоритетна ос 2 са сключени договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за пълния размер на финансовия ресурс на оста.

Същевременно в програмата са включени проекти, за които по индикативни данни е необходимо допълнително около 1 млрд. евро.

С цел осигуряване на средства за финансиране на възможно най-голям брой проекти, УО на ОПТ намалява размера на предоставената БФП за съответния проект до размера на сключените договори за изпълнение по проекта.

Въпреки това, за да бъдат финансирани всички предвидени в програмата проекти (най-вече в ж.п и пътния сектор), ще е необходимо осигуряването на допълнителен финансов ресурс, над бюджета на програмата.

Препоръка №6:

Стартиране на големите инфраструктурни проекти преди одобрението на апликационните форми от ЕК.

Изпълнение:

На практика почти всички големи проекти по програмата са стартирали преди одобрението на формулярите за кандидатстване от ЕК.

Препоръка №7:

Фазиране на проектите чрез разделянето им на относително по-малки по обем части за изпълнение.

Изпълнение:

По програмата е осъществено мостово финансиране между програма ИСПА и ОПТ на проекта за електрификация и реконструкция на ж.п линията Пловдив – Свиленград. Поради изтичане на периода на допустимост на разходите по програма ИСПА, отсечката Първомай – Свиленград бе прехвърлена за финансиране по ОПТ. Останалата част от проекта бе завършена по програма ИСПА.

Към момента няма други заявки от бенефициентите за фазиране на проектите, включени в обхвата на ОПТ 2007-2013 г.

Препоръка №8:

Пренасочване на финансов ресурс към инициативи с по-висока степен на проектна готовност, характеризиращи се с реална обществена потребност.

Изпълнение:

На 03.10.2012 г. в ЕК е изпратено предложение за второто изменение на ОПТ, с което се прехвърлят 110 млн. евро от приоритетна ос 4 в приоритетна ос 3 за реализацията на Етап III на метрото в София.

Препоръка №9:

Привличане на външна експертиза, където това е необходимо.

Изпълнение:

Привлечена е външна експертиза от Световна банка в подкрепа на пътния сектор и от Европейската инвестиционна банка за подкрепа на НК „Стратегически инфраструктурни проекти“ и НК „Железопътна инфраструктура“.

Препоръка №10:

Насърчаване на бенефициентите, отличаващи се с по-висока степен на проектна готовност.

Изпълнение:

В резултат на одобреното през 2011 г. първо изменение на ОПТ и изпратеното през м. октомври 2012 г. към ЕК второ изменение на ОПТ, в обхвата на програмата бяха включени три проекта с висока степен на готовност:

- Доизграждане на АМ „Тракия”, лотове 2, 3 и 4;
- Изграждане на метрото в София, Етап II;
- Изграждане на метрото в София, Етап III.

2. ОП „ОКОЛНА СРЕДА” 2007 – 2013 г.

Оперативна програма "Околна среда" 2007-2013 г. (ОПОС) цели подобряване, запазване и възстановяване на естествената околна среда и развитие на екологичната инфраструктура.

За да подобри качеството на живот на населението в страната, оперативната програма финансира дейности, насочени към опазване и подобряване състоянието на водите, подобряване управлението на отпадъците и защитата на почвите, опазване на биоразнообразието и защита на природата. Видовете дейности, за които се предоставя финансиране от ОПОС, отразяват както националната политика за опазване на околната среда, така и политиките и законодателството на Европейския съюз. По ОПОС се финансира изграждането и реконструкцията на водопроводни и канализационни мрежи, пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води, регионални системи за управление на отпадъците, закриване/рекултивация на общински депа за отпадъци, планове за устройство и управление на национални и природни паркове и резервати и др.

Целите на програмата се постигат чрез дейности, разделени в четири основни приоритетни оси:

2.1. НУЖДИ, идентифицирани по линия на ОП „Околна среда”

2.1.1. „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в населени места с над 2000 екв.ж. и в населени места с под 2000 екв. ж., попадащи в градски агломерационни ареали” (ПО 1) - основната цел на приоритетната ос е опазване и подобряване на екологичното състояние на водите в страната. В рамките на приоритетната ос ще се подпомага намаляването на несъответствията по отношение на дела от населението, включено към канализационна система, както и постигането на съответствие с Директива 91/271/ЕИО посредством осигуряване на (екологосъобразно) заустване на битовите отпадъчни води от агломерации с над 2 000 екв. ж. В допълнение, приоритетът ще предоставя финансова подкрепа за инфраструктурни проекти в сектор “води” в населени места с под 2 000 екв. ж., попадащи в градски агломерационни ареали.

2.1.2. „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци” (ПО 2) - главните цели на приоритетната ос са да подобри управлението на отпадъците в страната в съответствие с определената йерархия за управление на отпадъците (превенция, оползотворяване и крайно обезвреждане), както и да подобри състоянието на почвите и подземните води и намали частта от територията на страната покрита със стари депа за битови отпадъци.

2.1.3. „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие” (ПО 3) - тази приоритетна ос е насочена към опазване, възстановяване и подпомагане цялостното управление на видове и природни местообитания, попадащи в обхвата на националната екологична мрежа, изградена от защитени територии и защитени зони от НАТУРА 2000.

2.1.4. „Техническа помощ” (ПО 4) - приоритет 4 от програмата е насочен към осигуряване на необходимата техническа помощ за цялата оперативна програма

2.2. ИНВЕСТИЦИИ ПО ОП „ОКОЛНА СРЕДА”

Общият бюджет на програмата е 1,8 млрд. евро, като за периода от стартиране на програмата до момента са договорени 2,3 млрд. евро (близо 123%) от общия бюджет и са разплатени близо 284 млн. евро (близо 16 % от общия бюджет). Подробна информация за договорените и разплатени средства е дадена в таблица 5.

Темповете на усвояване на средства по ОПОС през 2012 г. са допълнително ускорени. Още към 31.10.2012 г. са изплатени близо 86 млн. евро. Договарянето по програмата също бележи висок ръст през 2012 г. Към края на 2011 г. договорените средства са близо 958,6 млн. евро (53,23 % от бюджета по програмата), като само през 2012 г. (към 31.10.), са договорени нови 1,25 млрд. евро, с което е постигнато наддоговаряне по програмата - 123 %.

През 2012 г. се наблюдава подобряване изпълнението на прогнозите по инструмента Лотар по отношение на договорени и верифицирани средства – съответно 99% и 72%, към края на месец октомври 2012 г.¹⁵

По данни на УО, за 2012 г. по оперативна програмата не съществува риск от освобождаване на средства от бюджетните ангажименти на ЕС по правилото N+2/3.

КЕВКЕФ отбелязва, че с оглед постигане на минималните прагове за сертифицирани разходи през 2013 г., е необходимо допълнително ускоряване темповете на разплащане по програмата.

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013"¹⁶

ТАБЛИЦА 5

(сумите са в хил. евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС	ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4	ОБЩО
Финансиране от ЕС	1 027 366	311 732	87 812	39 515	1 466 425

¹⁵ По данни на Централно координационно звено в МС.

¹⁶ По данни на УО.

Национално съфинансиране		256 842	55 012	15 496	6 973	334 323
Общо финансиране		1 284 208	366 744	103 308	46 489	1 800 748
Договорени средства	Общо към 31.12.2011 г.	724 542	185 389	24 421	24 254	958 606
	% на изпълнение	56,42%	50,55%	23,64%	52,17%	53,23%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	1 023 613	108 937	98 212	19 426	1 250 188
	% на изпълнение	79,71%	29,70%	95,07%	41,79%	0,07%
	Общо към 31.10.2012 г.	1 748 155	294 326	122 634	43 679	2 208 794
	% на изпълнение	136,13%	80,25%	118,71%	93,96%	122,66%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	156 896	29 612	7 579	3 974	198 062
	% на изпълнение	12,22%	8,07%	7,34%	8,55%	11,00%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	53 133	15 990	10 206	6 497	85 826
	% на изпълнение	4,14%	4,36%	9,88%	13,98%	4,77%
	Общо към 31.10.2012 г.	210 029	45 603	17 785	10 471	283 887
	% на изпълнение	16,35%	12,43%	17,22%	22,52%	15,76%

2.3. ЕФЕКТИ

2.3.1. Постигнати резултати

2.3.1.1. Физически (материални) резултати

Индикатори, по които се докладва при подготовка на Годишния доклад за напредък по ОПОС:

ФИЗИЧЕСКИ НАПРЕДЪК ПО ОП "ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013"

ТАБЛИЦА 6

Вид индикатор	Мярка	Базова стойност	Постигнат резултат 30.10.2012г.	Целева стойност (2013 г.)
Население, свързано към ПСОВ	%	40.5 ¹⁷	1.63%*	66.46 %
			49.22%**	
Допълнително население, обслужвано от проекти за отпадъчни води	жители	45 000	194 970*	1 845 000
			239 970**	

¹⁷ Годишна публикация на НСИ "Околна среда" - данните са за 2004 г. Впоследствие са публикувани данни за 2007 (42,2 %), 2008 (43,8%), 2009 (45,2%), 2010 (47,6%).

Нови и рехабилитирани ПСОВ	Бр.	1 ¹⁸	3*	65
			14**	
Население, обслужвано от регионални системи за управление на отпадъците	жители	467 000	56 000*	3 967 000
			523 000**	
Изградени и завършени интегрирани системи за управление на отпадъците	Бр.	5 ¹⁹	1	27
			6	
Процент от НАТУРА 2000 (защитени зони и защитени територии), които да бъдат картирани/ управлявани	%	0	0	8
Брой картирани защитени територии и зони от мрежата НАТУРА 2000	Бр.	0	0	44
Брой разработени планове за управление на защитени територии и защитени зони от мрежата НАТУРА 2000	Бр.	0	0	44

* Стойността измерва единствено резултатите, постигнати с финансиране от ОПОС.

** Стойността измерва резултатите с натрупване (данни на НСИ към края на 2010 г.).

Индикатори, извън посочените по-горе, с които УО следи за физическия напредък по проектите по ОПОС:

- Изградена и реконструирана канализационна мрежа – 160,02 км.
- Изградена и реконструирана водопроводна мрежа – 125,93 км.
- Брой жители, присъединени към ВиК мрежа или ще се ползват от реконструирана/рехабилитирана ВиК мрежа – 195 355 е.ж.
- Брой изградени помпени станции - 4 бр.
- Брой изградени колектори – 12 бр.
- Брой изградени тласкатели – 4 бр.
- Брой изградени депа за твърди битови отпадъци – 1 бр.
- Новоизградени/реконструирани туристически маркировки – 3,37 км.
- Новоизградени/реконструирани екопътеки – 34 км.
- Реконструирани мостови съоръжения по маршрути – 15 бр.
- Възстановени местообитания на животински видове – 100 бр.
- Възстановени местообитания на растителни видове – 3 бр.
- Възстановени популации на растителни видове – 5 бр.
- Възстановени популации на животински видове – 3 бр.
- Местообитания на животински видове, за чието опазване/възстановяване се изпълняват дейности – 101 бр.

¹⁸ Базовата стойност се отнася за 2007 г. – една построена ПСОВ, изградена с финансова помощ от програма ИСПА. По същата програма в периода 2009-2011 са изградени нови 10 ПСОВ.

¹⁹ Стойността за базовата година се отнася за интегрирани системи за управление на отпадъците изградени с финансова помощ от програма ИСПА.

- Животински видове, за чието опазване/възстановяване се изпълняват дейности (извън дейности по местообитания) – 130 бр.
- Местообитания на растителни видове, за чието опазване/възстановяване се изпълняват дейности – 903 бр.
- Растителни видове, за чието опазване/възстановяване се изпълняват дейности (извън дейности по местообитания) – 7 бр.

2.3.1.2. Нематериални резултати – в качествено изражение

Освен физическите резултати по ОПОС, се отчитат и нематериални такива. На шестата година от програмния период вече **се изгражда капацитет за управление на мащабни екологични проекти**, в т. ч. големи за българските стандарти инфраструктурни обекти с дългосрочна перспектива за експлоатация. Умения за изпълнение и управление на такъв тип проекти се създават, както в бенефициентите, така и във фирмите-изпълнители и консултантския бранш.

В рамките на изпълнението на програмата са изготвени **редица стратегически, методологически и процедурни документи**, които подпомагат реализирането на целите на страната в сферата на околната среда: „Подход и методология за подбор на проектите по приоритетна ос 1 на ОПОС“, „Механизъм за развитие на инфраструктурата за управление на отпадъците с подкрепата на ОПОС.“; „Концепция за управление на приоритетна ос 3 - Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие“; насоки, указания и ръководства за подготовка и изпълнение на проекти и др.

Проектите за техническа помощ по ос 1 и 2, макар да нямат пряко въздействие върху околната среда, са ключови за осъществяването на екологичните инвестиции впоследствие.

Със старта на програмата по линия на ос 4 Техническа помощ са определени близо 46,5 млн. евро, с които да се подпомага цялостното изпълнение на програмата. Организиран са **обучения, информационни дни преди обявяване на конкретна процедура, семинари, конференции**. Те имат за цел да улеснят подготовка на проектни предложения и последващото управление на екологичните проекти. Проведените обучения, информационни дни, семинари и конференции се явяват съпътстващи дейности, които подпомагат екологичните мерки по програмата и създават екологична култура у населението. Проведени са осем обучения и работни срещи на различни бенефициенти, като участие са взели 396 бр. участници. Само в областта на управлението на отпадъците за 2012 г. са проведени над 40 бр. обучения, конференции и др.

Различните **кампании, провеждани в рамките на Комуникационния план на ОПОС** до голяма степен спомагат както за популяризиране на програмата сред обществеността, така и до промяна в обществените нагласи по отношение на околната среда, нейното опазване и екологичното мислене като цяло.

За втора поредна година се организирана **Национална кампания „Зелена България“**, която отличава представители на бизнеса и местната власт за постигнати екологични практики в своята дейност в три различните категории - за „Зелен бизнес“, за „Най-активна община“ и „Зелен град“.

През юни 2012 г. сред 130 филма са отличени 6-те най-добри анимационни филма с екологична насоченост, включени в международния фестивал „Златен Кукер”.

По водещи радиостанции се излъчват рубрики и кратки екологични послания. В рамките на съвместната кампания на МОСВ, финансирана от ОПОС и БТВ радио груп - „Зелена идея” за период от 5 месеца са събрани повече от 1200 идеи и снимки, и са участвали над 4500 човека.

2.3.1.3. Хоризонтални резултати – допълняемост между различните източници и инструменти за финансиране

С изменение на ПМС № 209/2009 г. (измен.и допълн. ДВ, бр. 34/04.05.2012 .) се даде възможност **дейностите по закриване на общински депа за битови отпадъци** да ползват и друго безвъзмездно финансиране, освен подпомагането от държавния бюджет.

С оглед на това на 12-то редовно заседание на Комитета за наблюдение по ОПОС, проведено на 01 юни 2012 г., е одобрено допълнение на ОПОС, с което държавното Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда - ПУДООС е определено за бенефициент по приоритетни оси 1, 2 и 3. Допълнението по приоритетна ос 2 на ОПОС е свързано с предоставянето на средства на ПУДООС за изпълнение на възложените му функции по реализирането на екологични проекти за закриване на общински депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания. На 10 август 2012 г. е обявена процедура BG161PO005/12/2.20/01/31 “Изпълнение на дейности по закриване и рекултивиране на общински депа за битови отпадъци, които не отговарят на нормативните изисквания”, с размер на БФП - 46 млн. евро. Проектното предложение, подадено от ПУДООС е в процес на оценка.

ТАБЛИЦА 7

По данни на УО успешно изпълнените проекти по програмата са 114, като 21 обекта са пуснати в експлоатация (20 по ос 1 и 1 по ос 2).

Пример за успешно изпълнен проект за подобряване на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води :

Община Хисаря

Име на проекта: “Интегриран проект за подобряване на водния сектор на гр. Хисаря: Компонент 1. Разширение, реконструкция и модернизация на ПСОВ на гр. Хисаря”

БФП: 11 350 699,33 евро

Обща стойност: 12 075 212 евро

Собствено финансиране: 724 512,72 евро

Усвоени средства по проекта: 7,6 млн. евро

Компонент 1 е изпълнен на 100 %, като ПСОВ е въведена в експлоатация на 13.01.2011 г. Пречиствателната станция притежава всички три степени на пречистване (механично, биологично и третично), с което изцяло отговаря на екологичното законодателство. Капацитетът ѝ е 25 000 еквивалентни жители, като се отчита и потокът от приходящи

туристи. По този начин Хисаря ще има възможността да се развива като курортен град и това да не вреди на природните му богатства.

Пример за успешно изпълнен проект по програмата за управление на отпадъците:

Община Ботевград

Име на проекта: **„Изграждане на регионалната система за управление на отпадъците в регион Ботевград“**

БФП: 7 408 338,35 евро

Обща стойност: 8 951 990,25 евро

Собствено финансиране: 391 554,48 евро

Извършени плащания: 5,9 млн. евро

Първа копка: 1 декември 2010 г.

Официално откриване на обекта: 2 ноември 2012 г.

Регионалната система за управление на отпадъците на Ботевград ще обслужва 56 000 души от общините Ботевград, Правец и Етрополе. С построяването на новото депо с площ 121 декара, трите общини Ботевград, Правец и Етрополе ще могат да ликвидират и почистят нерегламентираните малки сметища на своите територии. Общото количество отпадъци по фракции, което се очаква да постъпва, е приблизително 6 216 кг. Прогнозният срок за запълване на първата клетка е 12 години, като може да бъде увеличен до 20 години.

С пускането в експлоатация на регионалната система за управление на отпадъците, в следващите 30 години ще бъдат спестени над 188 хиляди тона емисии въглероден диоксид, което ще допринесе допълнително за елиминиране на замърсяванията на околната среда.

Пример за успешно изпълнен проект в сферата на биоразнообразието:

Дирекция на природен парк „Българка“

Име на проекта: **„Възстановяване на местообитание и биологичното разнообразие на територията на природен парк „Българка“**

БФП: 427 828,55 евро

Обща стойност: 432 327,92 евро

Усвоени средства по проекта: 389 710,69 евро

Основната цел на проекта е ландшафтно възстановяване на бивша каменна кариера в района на с. Потока и подобряване на биоразнообразието на растителни и животински видове на територията на природен парк „ Българка“ (Централна Стара планина). Проектът е изпълнен на 30.10.2012 г.

2.3.2. Въздействие

2.3.2.1. Преки разходи и ползи за икономиката

- Инвестициите в рамките на програмата подобряват условията и оттам качеството на живот на хората в населените места, в които се интервенира;
- Подобрява се екологичната култура на бенефициентите и обществото като цяло;
- Програмата е основен източник за финансиране подготовката на проекти за екологични инвестиции – във ВиК сектора и в сектор Отпадъци;
- С пускането в експлоатация на регионалната система за управление на отпадъците в регион Ботевград, в следващите 30 години ще бъдат спестени над 188 хиляди тона емисии въглероден диоксид.

2.3.2.2. Индиректни разходи и ползи за икономиката

- За осъществяването на целите и инвестициите по ОПОС се откриват нови работни места;
- Създава се капацитет за управление на проекти в сферата на околната среда на национално ниво – както в общинската администрация, така и в консултантския и строителен бизнес.

2.3.2.3. ОВОС

С изпълнението на инвестиционни проекти по ОПОС значително се подобрява екологичният баланс в районите на инвестиции:

Проекти в сектор Води:

- Подобрява се състоянието и химичният баланс на повърхностните водни тела в областта;
- Подобрява се качеството и химичният баланс на подпочвените води;
- Подобрява се качеството и химичният баланс на почвите;
- Подобрява се водният баланс в регионите, т. к. се намаляват загубите на питейна вода, което, от своя страна, намалява разходваните за тази цел количества;
- Подобряват се екологичните показатели, което осигурява по-добра среда растителните и животински видове в районите с интервенции;
- Подобрява се качеството на питейната вода, т. к. чувствително намалява инфилтрацията от почвите във водоснабдителната система. Интервенциите намаляват и количеството генерирани отпадъци от бутилирана минерална вода;
- Като вторичен ефект се намаляват количествата химикали, добавяни в питейната вода за привеждане водата до изискуемите нива на показателите за питейни води, което намалява химичния товар и в отпадъчните води;
- В резултат на голяма част от инвестициите се подобряват хигиенните условия в определени райони, намалява се рискът от разпространение на болестотворни микроорганизми и се ограничават неприятните миризми в населените места.

Проекти в сектор Отпадъци:

- С въвеждането на регионални системи за управление на отпадъците (PCYO) драстично се намаляват количествата депонирани отпадъци, поради отделянето на полезните компоненти;
- С въвеждането на сепариращи инсталации се увеличава количеството на преработените отпадъци;
- Преработката и повторното използване на ресурси намалява количеството необходима вода и енергия (а от там и отделен CO₂) за производството им;
- Спира се замърсяването на почвите и подпочвените води в района на депата, т. к. се полага защитна мембрана под клетките на депото;
- Ежедневното запръстяване на депонирания отпадък ограничава риска от самозапалване на отпадъка, разпространението на леки отпадъци (от вятъра), зарази и миризми;
- Новите инсталации улавят отделяните при гниенето газове (основно метан и CO₂);
- Компостът (от зелени или общо от биоразградими отпадъци), в зависимост от характера му, се използва рекултивация, наторяване, облагородяване и др.;
- С оползотворяването на хартиени отпадъци се намалява изсичането на горски масиви.

Проекти в сектор Биоразнообразие:

- Опазва се и се подобрява природозащитният статус на видове и местообитания;
- Подготвят се стратегически документи в сферата (в т. ч. Национална приоритетна рамка за действие по Натура 2000, Планове за управление на защитени територии и зони);
- Картират се зоните в рамките на Натура 2000;
- Подобрява се и жизнената среда за растителните и животински видове в районите с инвестиции – намален е товарът на химическото замърсяване на водите, почвите и въздуха.

2.4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ДОКЛАДИТЕ НА КЕКЕФ ЗА 2010 И 2011 ГОДИНА

Препоръка №1:

Засилване проектната готовност на бенефициентите и съответно капацитета им за качествено и в срок изпълнение на одобрените проекти

Изпълнение:

УО на ОПОС подпомага бенефициентите чрез консултации, преглед на документация, провеждане на информационни дни, обучения на място и семинари. Следвайки подхода за директно предоставяне на средства, в хода на оценката допълнително се отстраняват забележки, като по този начин, вместо да се отхвърли проект, поради непълно съответствие с изискванията, същият се преработва, докато отговори напълно на посоченото в поканата.

През 2011 г. са проведени 5 обучения като са обучени 172 души по процедура „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации между 2 000 и 10 000 екв.ж”. През 2012 г. са проведени още 5 обучения като

са обучени 246 души.

Препоръка №2:

Мобилизиране усилията на УО за постигане на заложените цели с оглед минимизиране на риска от загубата на средства по правилото N+2/N+3.

Изпълнение:

Значително е ускорен процесът на договаряне на средства по програмата. В допълнение, е предприето изменение на ОПОС за разширяване обхвата на програмата и включване на нови бенефициенти. Очаква се изменението да доведе до адресиране на значими нужди, свързани с подобряване качеството на въздуха и борбите с горските пожари и наводненията, както и до минимизиране на риска от загуба на средства по ОПОС. В тясна комуникация с бенефициентите се очертават минималните цели за верификация, които да бъдат постигнати, за да не се допусне загуба на средства по програмата. За целта се изготвят краткосрочни прогнози и планове за действие, изпълнението на които стриктно се следи в рамките на УО и МЗ.

Препоръка №3:

Ускоряване реализацията на реформата във водния сектор за успешното изпълнение на проектите по приоритетна ос 1 на ОПОС, при взаимодействие между отговорните министерства – МОСВ и МРРБ

Изпълнение:

На 21 юли 2012 г. стартира изпълнението на проект, финансиран по ОПОС с бенефициент МРРБ за „Стратегическо планиране и укрепване на капацитета на структурите, ангажирани в процеса на реформиране на ВиК сектора, за осигуряване устойчиво управление на ВиК инфраструктурата” с общ размер на БФП е 8,6 млн. евро. Целта на проекта е да се подпомогне успешното реформиране на ВиК сектора и устойчивото управление на ВиК инфраструктурата в страната. Осъществяването на проектните дейности ще допринесе за по-ефективното изпълнение и прилагане на националното и европейското законодателство в областта на пречистване на питейните и отпадъчните води. Това ще се осъществи чрез насърчаване въвеждането на иновативни технологии в пречистването им, с цел намаляване на разходите и увеличаване степента на пречистване.

Препоръка №4:

Ускоряване процеса по реализация на инвестиционните договори по приоритетна ос 1 и 2 на ОПОС. Създаване на необходимите предпоставки за провеждане на качествени търгове от страна на общините, предвид големите стойности на проектите, в т.ч. чрез засилено взаимодействие с УО

Изпълнение:

С оглед стратегическото значение на инвестициите по ОПОС (за изграждане на ВиК мрежи, пречиствателни станции и депа за отпадъци), е взето решение институциите, свързани с процеса по съгласуване на административни процедури, да разглеждат приоритетно писемните на общините свързани с такъв тип инфраструктурни проекти.

По отношение провеждането на процедурите по ЗОП се провеждат обучения на бенефициентите, публикува се информация и най-често допускани грешки, с оглед подпомагане на подготовката на документацията. Уточняват се съвместни действия, за да

се преодолеят затрудненията, свързани с многобройните необосновани обжалвания на обществените поръчки.

Управлението на проектите се подпомага с постоянни консултации и срещи, включително обучения, разрешаване на индивидуални казуси, съдействие пред други органи и ведомства при възникване на трудности и др. Полагат се постоянни усилия за опростяване на правилата и процедурите за отчитане на проекта, доколкото това е възможно в контекста на европейските и националните правила.

Препоръка №5:

Реализация на схемата за подкрепа на агломерациите под 10 хил. е.ж. за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни отпадъчни води. Оказване на подкрепа от страна на УО на конкретните бенефициенти, предвид изискването за висока степен на проектна готовност

Изпълнение:

В рамките на срока (15 октомври 2012 г.) за подаване на проектни предложения по процедура „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации между 2 000 и 10 000 е.ж.“ са получени 16 проектни предложения за 23 агломерации. УО ще прегледа получените прединвестиционни проучвания и ще бъдат изпратени коментари на бенефициентите. Ще бъде осигурена техническа помощ за подготовка на проектите, с цел да се осигури наличие на готови проекти за следващия програмен период.

МОСВ формира мобилни групи от експерти, които подпомагат екипите на общините по места в началната фаза на изпълнение на проектите. Така УО на програмата надгражда усилията, положени съвместно с общините, за подготовката на качествени инвестиционни проекти.

Препоръка №6:

Реализация на Междинната оценка на ОПОС

Изпълнение:

На 31.10.2012 г. е получен първият доклад на Междинната оценка на изпълнението на ОПОС. До 20 работни дни УО трябва да даде коментари по него. Изпълнителят ще разполага с 10 дни, в които отрази коментарите и да представи окончателен доклад.

Препоръка №7:

Формулиране на ясни приоритети и визия за развитие на политиката по околна среда през следващия програмен период, както и за определяне на т. нар. project pipeline – списък с проекти с висока степен на готовност, чието изпълнение да стартира непосредствено с началото на новия програмен период.

Изпълнение:

В началото на м. май 2012 г. е сформирана тематична работна група (РГ) за разработването на проект на оперативната програма, която ще определи националната правна рамка за подготовка на програмните документи по околна среда за периода 2014 – 2020 г. Представен е анализ на настоящата ситуация в секторите околна среда и климат, както и първото предложение за приоритети в тези области. Отчетен е напредъкът по изпълнението на мерките за удовлетворяване на тематичните предварителни условия,

отнасящи се до сектори „околна среда“ и „изменение на климата“, както и общите предварителни условия отнасящи се до законодателството за Екологична оценка и ОВОС. На следващото заседание на РГ ще бъдат представени проект на стратегия на програмата, специфични цели и приоритети, първо предложение за бенефициенти, финансов план и разпределение по приоритети. Предложените от работната група приоритети са в рамките на секторите - *води, отпадъци, въздух, климат, биоразнообразие, както и мерки по техническа помощ*. Проектът на ОПОС 2014 – 2020 г. следва да бъде готов до месец юни 2013 г.

В списъка с проекти с висока степен на готовност, чието изпълнение би могло да стартира непосредствено с началото на новия програмен период са всички проекти, за които има сключени договори между МОСВ и бенефициентите по ОПОС в лицето на общинските администрации, и които се изпълняват съобразно точно определен график. В случай на забавяне в графика на изпълнение и невъзможност за приключване на проектите през настоящия програмен период, екипът на ОПОС ще предприеме разделяне на проектите на етапи, като следващите етапи на строителството се финансират през следващия програмен период.

Препоръка №8:

Необходимост от хоризонтална интеграция на политиката по околна среда във всички сектори/политики на национално ниво през новия програмен период

Изпълнение:

Интегрирането на политиката по околна среда в стопанските отрасли на икономиката е основата на устойчивото развитие.

По инициатива на МОСВ е разработен проект на *Насоки за интегриране на политиката за околна среда при програмиране за периода 2014 – 2020 г.* Насоките са инструмент, чрез който на УО по оперативните програми и ПРСР се указва начина на интегриране на политиките по околна среда. Към Насоките са формулирани приоритетни мерки и интервенции за опазване на околната среда и действия по климата, които да бъдат финансирани от бъдещите оперативни програми и ПРСР за периода 2014-2020 г. Документът е в процес на съгласуване с другите заинтересовани ведомства преди да бъде внесен за одобрение от Министерски съвет.

3. ОП „РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ“ 2007 – 2013 г.

Оперативната програма "Регионално развитие" 2007-2013 г. (ОПРР) е насочена към постигане на балансирано териториално развитие и очертава основните области, в които България получава финансиране за своите региони от Европейския фонд за регионално развитие.

Програмата цели подобряване на социално-икономическите условия в шестте района на планиране от ниво 2, т.е. преодоляване на тяхното изоставане спрямо регионите в ЕС от една страна и ограничаване на между-регионалните различия в България от друга.

Общата цел на програмата е подобряване на качеството на живот и работната среда с по-добър достъп до основните услуги и нови възможности за повишена регионална конкурентоспособност и устойчиво развитие.

За тази цел оперативната програма включва широк набор от мерки, от инфраструктура до опазване на културното наследство, които отчитат както общите тенденции, така и спецификите на отделните населени места. Подкрепа се предоставя, както за проекти на големи градски центрове с добър потенциал за икономически растеж и социално включване, така и за техните съседни и периферни райони, които на този етап изостават от цялостното развитие на региона. Важна роля играе и сътрудничеството между отделните общини, което гарантира интегрирано и устойчиво развитие.

Общият бюджет на ОПРР е 1,601 млрд. евро, разпределени в 5 приоритетни оси. Съфинансирането от ЕФРР е в размер на 85 % или 1,361 млрд. евро.

3.1. НУЖДИ, идентифицирани по линия на ОП „Регионално развитие”

3.1.1. „Устойчиво и интегрирано градско развитие” (ПО 1) – този приоритет е насочен към повишаване привлекателността и конкурентоспособността на градовете, осигуряване на добро качество на живот и достъп до основни услуги в тях, като се има предвид опазването на екологичния им потенциал.

3.1.2. „Регионална и местна достъпност” (ПО 2) – целта на тази приоритетна ос е да се подобри качеството на живот и работна среда чрез по-добър достъп и създаване на нови възможности за повишаване на регионалната конкурентоспособност и устойчивото развитие. Това трябва да бъде постигнато чрез подобряване на инфраструктура, свързана с транспортните, комуникационните, информационните и газоснабдителните мрежи. Обединяването на територията на страната чрез по-добра достъпност и мобилност се явява фактор от решаващо значение за повишаване на регионалната конкурентоспособност, развитието и създаването на работни места. Тази интеграция е силно зависима от няколко основни инфраструктури – второкласните пътища, телекомуникациите и газоразпределителната мрежа.

3.1.3. „Устойчиво развитие на туризма” (ПО 3) – специфичната цел на приоритета е повишаване на регионалния туристически потенциал за развитие и маркетинг на устойчиви и разнообразни, специфични за региона туристически продукти с висока добавена стойност, и увеличаване на приноса на сектора към устойчивото регионално развитие.

3.1.4. „Местно развитие и сътрудничество” (ПО 4) – тази приоритетна ос е насочена изключително към общините, които се намират извън градските агломерационни ареали и изпитват остра необходимост от инвестиции за стимулиране на развитието си.

3.1.5. „Техническа помощ” (ПО 5) – оста трябва да отговори на основните потребности от подкрепа при координирането на програмата и да се укрепи капацитетът на административните структури, участващи в изпълнението на програмата.

3.2. ИНВЕСТИЦИИ по ОП „Регионално развитие”

Реализиран финансов напредък

За периода от стартиране на програмата до момента са договорени 1 447 млрд. евро, което представлява над 90 % от бюджета на програмата и са разплатени 515 млн. евро, което представлява 32 % от бюджета на програмата. Подробна информация за договорените и разплатени средства е дадена в таблица 8.

През 2012 г. се наблюдава подобряване изпълнението на прогнозите по инструмента Лотар по отношение на договорени, верифицирани и сертифицирани средства – съответно 93%, 72% и 97%, към края на месец октомври 2012 г.²⁰.

По данни на УО, за 2012 г. няма опасност от автоматично освобождаване на средства по програмата, съгласно правилото n+2/n+3. Минималната цел за сертифициране (правило n+3/n+2) от началото на програмата към края на 2012 г. е приблизително 253 млн. евро съфинансиране от ЕФРР. Към 31.10.2012 г. са сертифицирани разходи в размер на близо 292 млн. евро - съфинансиране от ЕФРР.

Очакваният размер на сертифицираните разходи към 31.12.2012 г. е близо 307 млн. евро - съфинансиране от ЕФРР или 22,55 % от бюджета на Оперативната програма и 121 % спрямо минималната цел за сертифицирани разходи към края на 2012 г. Изпълнението на прогнозата за сертифицирани разходи по правилото n+2/n+3 за 2012 г. се очаква да намали размера на сертифицираните разходи, които УО следва да постигне към края на 2013 г. (минималната цел за сертифициране на разходи по ОПРР само за 2013 г. е в размер на 463,5 млн. евро. – съфинансиране от ЕФРР).

Следва да се отбележи, че с оглед постигане на високите прагове за сертифицирани разходи през 2013 г., е необходимо допълнително ускоряване темповете на разплащане по програмата.

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОП "РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ 2007-2013"²¹

ТАБЛИЦА 8

(сумите са в хил. евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4	ПО 5	ОБЩО
Финансиране от ЕС		785 299	287 563	145 298	96 943	45 979	1 361 084
Национално съфинансиране		138 582	50 746	25 641	17 108	8 114	240 191
Общо финансиране		923 881	338 310	170 939	114 051	54 093	1 601 275
Договорени средства	Общо към 31.12.2011	601 608	313 791	111 515	81 273	28 869	1 137 056
	% на изпълнение	65,12%	92,75%	65,24%	71,26%	53,37%	71,01%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	241 126	-8 727	46 942	24 823	6 191	310 355
	% на изпълнение	26,10%	-2,58%	27,46%	21,76%	11,44%	19,38%

²⁰ По данни на Централно координационно звено в МС.

²¹ По данни на УО.

	Общо към 31.10.2012	842 735	305 064	158 457	106 095	35 060	1 447 410
	% на изпълнение	91,22%	90,17%	92,70%	93,02%	64,81%	90,39%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	168 682	108 675	9 693	30 397	5 829	323 275
	% на изпълнение	18,26%	32,12%	5,67%	26,65%	10,78%	20,19%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	89 766	49 114	15 328	10 930	5 323	170 460
	% на изпълнение	9,72%	14,52%	8,97%	9,58%	9,84%	10,65%
	Общо към 31.10.2012	258 447	157 789	25 021	41 327	11 152	493 735
	% на изпълнение	27,97%	46,64%	14,64%	36,24%	20,62%	30,83%

3.3. ЕФЕКТИ

3.3.1. Постигнати резултати

3.3.1.1. Физически (материални) резултати

Постигнатият до момента напредък по индикатори е както следва:

ФИЗИЧЕСКИ НАПРЕДЪК ПО ОП “РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ 2007 – 2013”

ТАБЛИЦА 9

Вид индикатор	Мярка	Постигнато до момента	Целева стойност
Икономия на енергия от обновяване на сградите	MWh	29 293	189 000
Ученици, облагодетелствани от подобрена образователна инфраструктура	бр. ученици	33 800	10 000
Население, облагодетелствано от обновените сгради (с изключение на образователни и здравни институции)	бр. жители	760 000	230 000
Проекти, подобряващи физическата среда, привлекателността на градовете и превенция на риска	бр.	43	200
Подобрена образователна инфраструктура	бр.	173	45
Подобрена инфраструктура в сферата на културата	бр.	55	90
Рехабилитирани / реконструирани пътища	км.	454	1300
Иновативни практики, обменени и приложени на базата на междурегионално сътрудничество	бр.	122	80
Население, облагодетелствано от дребномащабни инвестиции	бр.	622 000	166 000
Изпълнени проекти за дребномащабни инвестиции	бр.	109	250
Проекти за междурегионално сътрудничество	бр.	61	40

В рамките на проведения на 16 ноември 2012 г. Комитет за наблюдение на НСРР са представени и следните физически резултати, постигнати по ОПРР:

- Брой сключени договори - 972
- Брой приключени проекти - 228
- Ремонтирани/реконструирани сгради на образователна, социална и културна инфраструктура – 382 сгради
- Население, повлияно от обновените сгради на образователна, социална и културна инфраструктура – 1 534 630 души
- Площ на свлачища, които са укрепени и/или на които е изградена контролно измервателна система – над 588 хил. кв.м.
- Население, облагодетелствано от укрепване на свлачища – над 565 хил. души
- Подобрена паркова среда, озеленени площи, детски площадки – над 398 хил. кв.м.
- Население, облагодетелствано от обновена градска среда – над 1,1 млн. души
- Изградени/рехабилитирани пешеходни зони, велоалеи, тротоари – над 216 хил. кв.м.
- Осигурени паркоместа в близост до възловите транспортни точки на периферните градски зони – 583 бр.

3.3.1.2. Нематериални резултати – в качествено изражение

- Приключени са 28 проекта за предотвратяване на свлачища и 15 проекта за обновена градска среда, с които се постига повишаване качеството на живот и съответните екологични условия, включително предотвратяване на рискове, както и подобряване на физическата среда на градските центрове и агломерации.
- Подобен е физическият аспект на градската среда в агломерационните ареали, създадени са условия за интегриране на групите в неравностойно положение чрез подобряване на физическата и жизнената среда, включително и чрез подобряване на достъпа до административни и социални услуги, да се повиши безопасността и сигурността на градската среда.
- Оптимизиране на националната система за подкрепа на деца, лишени от родителска грижа, чрез схемата за деинституционализация на социални институции и подобряване качеството на живот на децата.
- Създаване на предпоставки за териториална концентрация на мерките за градско развитие, чрез разработване на Интегрирани планове за устойчиво градско развитие и възстановяване, които ще бъдат и основа за осъществяване на Интегрирани териториални инвестиции.
- Изграден механизъм за прилагане на инструменти за финансов инженеринг и подкрепа за публично-частни партньорства:
 - създаване на 2 фонда за градско развитие по Инициативата JESSICA за финансиране на инвестиционни проекти в София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Ст. Загора и Плевен, чрез инструменти за финансов инженеринг;

- създаване на фонд за нисколихвени заеми и банкови гаранции за подкрепа на собственици на жилищни обекти за изпълнение на мерки за енергийна ефективност и ВЕИ в жилищни сгради.

3.3.1.3. Хоризонтални резултати – допълняемост между различните източници и инструменти за финансиране

Деинституционализация на децата в България

Добър пример за допълняемост между различни източници на финансиране е **процесът на деинституционализация в България** - замяна на институционалната грижа за деца с грижа в семейна или близка до семейната среда в общността. Този процес е насочен към извеждане на децата от институциите и предотвратяване на настаняванията в тях чрез създаване на нови възможности за тях и семействата да получат подкрепа в общността и в своята естествена среда. Той се реализира чрез **допълващо финансиране** от няколко програми, финансирани със средства от ЕС: ОПРР, ОПРЧР и ПРСР. От съществено значение за качествено постигане на очакваните резултати е **изграждането на подходящата инфраструктурата** съгласно Националната карта на резидентните услуги. За изграждането ѝ са предвидени средства от ОПРР за градските агломерационни ареали и от ПРСР за общините, извън градските агломерации. След изграждане на предвидената инфраструктура, бенефициентите ще получат **финансиране по ОПРЧР за развиване на съответните услуги**. С прилагането на този **интегриран подход** се цели България да покаже един от най-добрите **модели за реализиране на инфраструктурни проекти съвместно с проекти, насочени към предлагане на нови услуги**.

Към настоящия момент в рамките на ОПРР, *схема BG161PO001/1.1-12/2011 „Подкрепа за деинституционализацията на социални институции, предлагащи услуги за деца в риска“*, са подписани 62 договора на обща стойност на БФП 53 млн.евро. Със средствата ще бъдат създадени 133 Центъра за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) и 27 защитени жилища в 62-те общини в градските агломерационни ареали съгласно Националната карта на резидентните услуги. **До края на 2013 г. всички обекти на интервенция се очаква да бъдат въведени в експлоатация.**

По отношение деинституционализацията на Домовете за медикосоциални грижи за деца (ДМСГД), по линия на ОПРР са предвидени 5 млн. евро в рамките на схема BG161PO001/1.1-08/2010 „Подкрепа за реконструкция, обновяване и оборудване на държавни лечебни и здравни заведения в градските агломерации“ с конкретен бенефициент Министерство на здравеопазването. Изпълнява се 1 договор за БФП за реструктуриране на 8 пилотни ДМСГД с оглед разкриване на иновативни интегрирани услуги за деинституционализация и превенция на изоставянето на деца от 0 до 3 г.

Социални жилища за маргинализирани групи

Друг пример, илюстриращ принципа на допълняемост между различните инструменти на финансиране (ЕФРР и ЕСФ), е инициативата за **изграждане на социални жилища за маргинализирани групи**. В рамките на Приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско

развитие” по линия на ОПРР са предвидени приблизително **8 млн.евро** за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на групи в неравностойно положение, чрез обновяване и промяна на предназначението на съществуващи сгради, общинска собственост, както и ново строителство на жилища за целите на маргинализираните групи. На национално ниво се осигурява **интегриран подход чрез съвместна инициатива между два фонда - ЕФРР и ЕСФ**, като освен изграждане на социални жилища по линия на ОПРР, ще бъдат създадени **програми за квалификация и работа, подобряване на качеството на образование на децата, мерки за повишаване на степента на самоорганизация на хората от квартала** и др. по линия на ОПРЧР.

С цел успешното изпълнение на инициативата през 2011 г. е създадена междуведомствена работна група под ръководството на министъра по управление на средствата от ЕС за изработване на **концепция за интегрирани проекти** за изграждане на жилища за групите в неравностойно положение и за изработване на механизъм за координация с други хоризонтални политики, финансирани със средства от ЕС. Основна задача на работната група е да направи оценка и избор на проектни идеи с цел създаване на пилотен модел за осигуряване на съвременни социални жилища и за трайно и устойчиво решаване на проблемите в тази сфера. Междуведомствената работна група е определила **4 пилотни проекта** на общини, които са определени като конкретни бенефициенти по схема *BG161PO001/1.2-02/2011 „Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение”* по ОПРР. Към момента са сключени 2 договора за БФП с общините Видин и Дупница на обща стойност 4,5 млн. евро.

Енергийна ефективност в жилищни сгради

Европейските фондове са и важен източник на средства в подкрепа на мерки за енергийна ефективност. През настоящия програмен период се реализират схеми/мерки по част от програмите, които съдействат за повишаване на енергийната ефективност на икономиката ни – напр. мерки за енергийна ефективност в обществени сгради (на образователната, здравна, социална и културна инфраструктура), мерки за енергийна ефективност в предприятията и др.

На април 2012 г. стартира изпълнението на проект **„Енергийно обновяване на българските домове”**. Средствата от ОПРР за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради възлизат на **25,6 млн. евро** (над 50 млн. лева). В допълнение, близо **7 млн. евро** (13,5 млн. лева) се предоставят под формата на нисколихвени заеми и банкови гаранции чрез нов инструмент за финансов инженеринг **Фонд-мениджър за жилищна политика**. В рамките на проекта се очаква да бъдат енергийно обновени около 180 многофамилни жилищни сгради в 36 града на територията на страната.

Пример за изпълнен проект за подобряване на пътна инфраструктура и регионална свързаност:

Проект Лот 31 „Рехабилитация и реконструкция на път II-18 Софийски околоръстен път -

Южна дъга от км 41+137,87 до км 44+720 и пътна връзка №2 на пътен възел Младост в участъка от СОП до началото на съществуващия надлез" с бенефициент Агенция „Пътна инфраструктура. Стойността на договора за безвъзмездна финансова помощ е около 16,9 млн. евро. Рехабилитацията на участъците от път II-18 има ключова роля за подобряване на регионалната достъпност в Софийска област. Това от своя страна създава необходимите условия за повишаване в значителна степен на стопанските връзки между икономическите центрове в района и в национален план. Рехабилитирани/реконструирани са общо 3,582 км пътна мрежа. Очаквани резултати към 2015г.: увеличен средноденонощен трафик на пътници и товари – 13036 МПС.

Пример за успешно изпълнен проект по програмата за **обновяване на градската среда:**

Проект „Рехабилитация и възстановяване на детски площадки и зони за обществен отдых в междублокови пространства и доизграждане и реконструкция на пешеходни подземи на територията на райони „Подуяне“, „Оборище“, „Средец“, „Триадица“, „Сердика“, „Слатина“, „Витоша“ на Столична община” с бенефициент Столична община. Стойността на договора за безвъзмездна финансова помощ е около 3 млн. евро. Създадена е естетична, достъпна и безопасна среда за игри, отдых и спорт в жилищните квартали на столичните райони, включени в проекта и са изградени пешеходни подземи. В резултат на обновената градска среда е облагодетелствано население около 400 хил. души. Осигурени са условия на жителите на шест района на Столична община за игри, отдых и спорт в природосъобразна среда. Гарантирано е безопасно преминаване на пешеходците през натоварени столични булеварди, посредством завършените подземи. Създадена е достъпна градска среда за хора с увреждания.

Пример за изпълнен проект за **подобряване на образователната инфраструктура:**

Проект “Ремонт и реконструкция на училищни сгради в гр. Пловдив” с бенефициент **Община Пловдив.** Стойността на договора е 2,5 млн. евро. Обновени и оборудвани са 3 училища и общежитие: ЕГ „Иван Вазов“ и общежитие към гимназията; СОУ „Димитър Матевски“, МГ „Академик К. Попов“. Внедрени са мерки за енергийна ефективност и е осигурен достъп за хора с увреждания. Над 6000 броя ученици са облагодетелствани от подобрената инфраструктура.

3.3.2. Въздействие

3.3.2.1. Преки разходи и ползи за икономиката

- подобряване на образователната, социалната, културната и здравна инфраструктура;
- подобряване на енергийната ефективност на сгради и съоръжения и редуциране на разходите за енергия;
- подобряване на градската среда и привлекателността на градовете, изпълняващи проекти по ОПРР;
- редуциране на въглеродните емисии и подобряване екологичното състояние на градовете;

- осигуряване на значителен ресурс за инвестиции и редуциране на негативното влияние на икономическата криза
- подобряване на пътна инфраструктура и регионална свързаност;
- подобряване на градската мобилност в градовете изпълняващи проекти за интегриран градски транспорт.

3.3.2.2. Индиректни разходи и ползи за икономиката

- принос за икономическото развитие на всички региони в страната, чрез операциите за подкрепа на регионалния туризъм;
- осигуряване на мултиплициращ ефект за развитието на бизнеса – използване на вътрешни ресурси и привличане на чужди инвеститори, чрез средствата от ОПРР;
- промяна на нагласите на гражданите и бизнеса да ползват подкрепа от ОПРР, под формата на заеми, гаранции и др. револвиращи механизми, като алтернатива на схемите за безвъзмездна финансова помощ;
- разширяване на възможностите за финансиране по ОПРР на публично-частни партньорства и инициативи на бизнеса за реализация на проекти със значим социално икономически ефект;
- В период на финансова и икономическа криза и ограничения на публичните инвестиции в регионалното развитие, подкрепата от ОПРР, е възможност за привличане на свеж финансов ресурс и подкрепа за развитие на българската икономика;
- Подобряване на качеството на живота на населението, облагодетелствано от подкрепените обекти, намаляване на вътрешната миграция към столицата и най-големите градове, поради подобрени условия на живот в по-малките градове;
- По отношение на предизвикателства като глобализацията и демографските промени, промените в климата, подкрепата по ОПРР води до подобряване и модернизиране на условията на живот, а мерките по енергийната ефективност и интегрирания градски транспорт помагат за справянето с промените на климата.

3.4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ДОКЛАДИТЕ НА КЕКЕФ ЗА 2010 И 2011 ГОДИНА

Препоръка №1:

Съсредоточаване на подготовката и изпълнението на пътните проекти по ОПТ и ОПРР в рамките на едно звено, с оглед подобряване функционалността на АПИ

Изпълнение:

Към момента подготовката и изпълнението на пътните проекти по ОПТ и ОПРР не са съсредоточени в едно звено, а в две. Изградени са две отделни дирекции, които пряко отговарят за изпълнението на всяка оперативна програма. Въпреки това, функционалността на АПИ е своеобразно подобрена, тъй като голям брой от дейностите по управлението на проекти, съфинансирани със средства от ЕС са

централизираны в тези две звена. Всяка дирекция отговаря за една оперативна програма - с оглед нейното подробно познаване и спазване на специфичните ѝ принципи, указания и изисквания, осигурявайки активно усвояване на безвъзмездно предоставените средства от ЕС и избягване на дублиране на функции и отговорности.

По линия на Приоритетна ос 5 „Техническа помощ” на ОПРР, АПИ е определена за конкретен бенефициент с бюджетна линия на стойност 3,3 млн. евро, в рамките на която понастоящем се изпълнява проект *„Оптимизиране на Агенция „Пътна инфраструктура” за управление на програми и проекти, финансирани с европейски средства”*. По проекта е в процес на изпълнение информационна система за управление на проекти, проведени са специализирани обучения на служителите на теми – управление на средствата от Структурните и Кохезионния фондове, управление на проектния цикъл, обществени поръчки, като е подобрен в значителна степен административния капацитет, ограничено е текучеството на служителите, подобрени са системите за управление и контрол.

През декември 2012 г. предстои обявяване на процедура по ЗОП за изготвяне на инвестиционни проекти (project pipeline) за следващия програмен период 2014-2020г.

Препоръка №2:

Укрепване капацитета на конкретните бенефициенти – държавни институции за разработване и изпълнение на проекти по ОПРР

Изпълнение:

В резултат от взето решение на Комитета за наблюдение на ОПРР от края на 2010 г., по Приоритетна ос 5 „Техническа помощ” на ОПРР за всеки от конкретните бенефициенти – държавни институции (Министерство на здравеопазването, Министерство на културата, Министерство на образованието, младежта и науката, Агенция по социално подпомагане, Агенция по заетостта, Министерство на вътрешните работи, Изпълнителна агенция "Електронни съобщителни мрежи и информационни системи", Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, Агенция Пътна инфраструктура и Дирекция „Жилищна политика” в рамките на МРРБ) са определени бюджетни линии на обща стойност около **6,3 млн. евро**. Финансирането е насочено към реализирането на проекти за укрепване на административния капацитет и по-конкретно за: материално стимулиране на екипите за работа по проекти, изготвяне на списък от готови (зрели) проекти за следващия програмен период (project pipeline), провеждане на специализирани обучения на конкретните бенефициенти, доставка, инсталиране и поддръжка на необходимото технологично оборудване, мерки, насочени към осигуряване на информация и публичност на предоставената помощ.

В допълнение, в рамките на Приоритетна ос 5 „Техническа помощ” се изпълняват още два проекта, насочени към укрепване на капацитета на конкретните бенефициенти. Изготвени са анализ и оценка на административен, технически и финансов капацитет на конкретните бенефициенти на ОПРР. Въз основа на получените резултати от анализа са разработени планове за действие за укрепване на капацитета на конкретните бенефициенти. 64 служители на конкретните бенефициенти са преминали обучения по подготовка,

управление и изпълнение на проекти по ОПРР.

Препоръка №3:

Съсредоточаване на подготовката и изпълнението на пътните проекти по ОПТ и ОПРР в рамките на едно звено, с оглед подобряване функционалността на АПИ

Изпълнение:

Към момента подготовката и изпълнението на пътните проекти по ОПТ и ОПРР не са съсредоточени в едно звено, а в две. Изградени са две отделни дирекции, които пряко отговарят за изпълнението на всяка оперативна програма. Въпреки това, функционалността на АПИ е своеобразно подобрена, тъй като голям брой от дейностите по управлението на проекти, съфинансирани със средства от ЕС, са централизирани в тези две звена. Всяка дирекция отговаря за една оперативна програма - с оглед нейното подробно познаване и спазване на специфичните ѝ принципи, указания и изисквания, осигурявайки активно усвояване на безвъзмездно предоставените средства от ЕС и избягване на дублиране на функции и отговорности.

По линия на Приоритетна ос 5 „Техническа помощ“ на ОПРР, АПИ е определена за конкретен бенефициент с бюджетна линия на стойност 3,3 млн. евро, в рамките на която понастоящем се изпълнява проект „Оптимизиране на Агенция „Пътна инфраструктура“ за управление на програми и проекти, финансирани с европейски средства“. По проекта е в процес на изпълнение информационна система за управление на проекти, проведени са специализирани обучения на служителите на теми – управление на средствата от Структурните и Кохезионния фондове, управление на проектен цикъл, обществени поръчки, като е подобрен в значителна степен административния капацитет, ограничено е текучеството на служителите, подобрени са системите за управление и контрол.

През декември 2012 г. предстои обявяване на процедура по ЗОП за изготвяне на инвестиционни проекти (project pipeline) за следващия програмен период 2014-2020г.

Препоръка №4:

Укрепване капацитета на конкретните бенефициенти – държавни институции за разработване и изпълнение на проекти по ОПРР

Изпълнение:

В резултат от взето решение на Комитета за наблюдение на ОПРР от края на 2010 г., по Приоритетна ос 5 „Техническа помощ“ на ОПРР за всеки от конкретните бенефициенти – държавни институции (Министерство на здравеопазването, Министерство на културата, Министерство на образованието, младежта и науката, Агенция по социално подпомагане, Агенция по заетостта, Министерство на вътрешните работи, Изпълнителна агенция "Електронни съобщителни мрежи и информационни системи", Министерство на икономиката, енергетиката и туризма, Агенция Пътна инфраструктура и Дирекция „Жилищна политика“ в рамките на МРРБ) са определени бюджетни линии на обща стойност около **6,3 млн. евро**. Финансирането е насочено към реализирането на проекти за укрепване на административния капацитет и по-конкретно за: материално стимулиране на екипите за работа по проекти, изготвяне на списък от готови (зрели) проекти за

следващия програмен период (project pipeline), провеждане на специализирани обучения на конкретните бенефициенти, доставка, инсталиране и поддръжка на необходимото технологично оборудване, мерки, насочени към осигуряване на информация и публичност на предоставената помощ.

В допълнение, в рамките на Приоритетна ос 5 „Техническа помощ” се изпълняват още два проекта*, насочени към укрепване на капацитета на конкретните бенефициенти. Изготвени са анализ и оценка на административен, технически и финансов капацитет на конкретните бенефициенти на ОПРР. Въз основа на получените резултати от анализа са разработени планове за действие за укрепване на капацитета на конкретните бенефициенти. 64 служители на конкретните бенефициенти са преминали обучения по подготовка, управление и изпълнение на проекти по ОПРР.

** Проект „Укрепване на капацитета на бенефициентите на ОПРР за успешно участие в изпълнението на ОПРР и усвояване на средствата, отпуснати от Структурните фондове чрез изпълнение на плана за обучение” и Проект „Изготвяне на планове за действие за укрепване на административния капацитет на бенефициентите на ОПРР”.*

Препоръка №5:

Укрепване капацитета на бенефициентите по ОПРР за изпълнение и отчитане на проектите, както и за прилагане на инструментите за финансов инженеринг

Изпълнение:

В рамките на двата проекта (посочени по-горе) за укрепване на капацитета на бенефициентите по Приоритетна ос 5 „Техническа помощ” са проведени общо 73 обучения за изпълнение на проекти по 14 схеми за предоставяне на БФП, като са обучени 957 бенефициенти. До края на проекта предстоят да бъдат проведени още 13 обучения за изпълнение на проекти по 7 схеми за БФП, включително 2 обучения за финансовия инструмент JESSICA. Извършен е анализ и оценка на административния, технически и финансов капацитет на 36 общини – бенефициенти на ОПРР и са идентифицирани мерките за укрепване на капацитета.

Препоръка №6:

Извършване на периодична оценка на рисковите области при изпълнение на проектите и въвеждане на допълнителни процедури за управление на риска, с оглед ранното констатиране от УО на отклонения при изпълнението на проектите и намаляване случаите на нередности

Изпълнение:

УО извършва периодично оценка на риска на институционално ниво, като за 2013 г. са изведени няколко основни вида рискове – управленски, договорни или партньорски и правни/регулаторни рискове.

Управленските рискове се свързват с недостатъчна мотивация на персонала, ангажиран с изпълнението на ОПРР и с недостатъчен капацитет на бенефициентите на ОПРР. УО е предприел съответни корективни мерки – оптимизирана е системата за атестиране на служителите, осигурена е адекватна подкрепа за бенефициентите (чрез регулярни обучения, 100 % предварителен контрол на обществените поръчки и включване на

наблюдатели в комисиите за оценка по ЗОП).

Договорните или партньорски рискове са свързани с плащанията по договорите с бенефициентите, както и с капацитета на последните. УО е установил ефективна система за проверка на допустимостта и законосъобразността на исканията за плащане и за предприемане на своевременни корективни мерки при констатиране на отклонения (чрез прихващане на недължимо платени суми по договора за БФП, изискване на допълнителна информация от бенефициента и др.).

Правните / регулаторни рискове са свързани с процедурите по възлагане на обществени поръчки. Предприетите корективни мерки от УО включват: осъществяване на 100 % предварителен контрол на процедурите; осъществяване на текущ контрол на процедурите чрез изпращане на наблюдатели в комисиите за оценка и др. В допълнение, Управляващият орган извършва 100% текущ контрол на проектно ниво, посредством проверки на място при подадени искания за плащане, както и след приключване на проектите за гарантиране устойчивостта на инвестициите. За осигуряване по-добро качество при физическото изпълнение на проектите, са ангажирани външни изпълнители за осъществяване на инвеститорски контрол.

Препоръка №7:

Резултати от социално-икономическия анализ за нуждите на програмирането на регионалното развитие за периода 2014-2020 г.: определяне на приоритетни агломерации, които да бъдат финансирани от бъдещата ОПРР и регионите, които да бъдат двигатели за развитието – т. нар. „полюси на растеж”

Изпълнение:

В резултат на социално-икономическия анализ за нуждите на програмирането на регионалното развитие за периода 2014-2020 г. са идентифицирани **4 междуобщински агломерации – около четирите големи града – София, Пловдив, Варна и Бургас.**

В същото време, данните от социално-икономическия анализ показват, че използваните за нуждите на ОПРР 2007-2013 г. градски агломерационни ареали повече не са адекватен инструмент, тъй като се основават на стари производствени връзки, които в повечето случаи вече са се разпаднали.

В тази връзка УО е предприел промяна в подхода на стратегическо програмиране на ОПРР 2014-2020 г.:

- основен акцент върху развитието на градовете, тъй като градовете са двигатели на културата и обществения прогрес, центровете на търговията и икономическия живот, на науката, на просветата;
- осъществяване на целенасочени инвестиции в градовете, както и прилагане на интегрирани и координирани дейности и засилена концентрация с цел постигане на максимален ефект от реализираните интервенции.
- Темите, свързани с градското развитие все по-силно залягат и в политиката за сближаване на ЕС, за постигане за полицентрично и балансирано териториално развитие и насърчаване на интегрираното развитие в градовете. Основният подход за развитие на градовете, е че създаването на качествена и предоставяща

разнообразни възможности за образование, забавление, спорт, работа и отход градска среда задържа и привлича високообразованите и квалифицирани млади хора, което привлича стратегическите инвеститори.

Финализирана е Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., която показва и формулира **йерархизираната система от градове-центрове** за стимулиране на градското развитие според значимостта и ролята на всеки град. Стимулирането на градовете-центрове ще се осъществява чрез съчетаване на различни инструменти – собствени инструменти на регионалната политика и инструменти на секторните политики. В нея са **идентифицирани подходящите градове за подкрепа по ОПРР (52 бр.)**. ОПРР стимулира градове-центрове от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво като основни урбанистични полюси на растеж и развитие (35 града). Подходящи за подкрепа от ОПРР са допълнителни 17 града от четвърто ниво, определени чрез прилагането на определени мотиви и критерии за избор.

Препоръка №8:

Засилване акцента върху конкурентните фактори на бъдещето - устойчиво развитие и енергийна ефективност. Предвиждане на мерки през следващия програмен период, с включване на екологична и водна инфраструктура.

Изпълнение:

Устойчивото развитие и енергийната ефективност са основен фокус на приоритетна ос 1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие” по ОПРР 2007-2013. Този подход ще бъде надграден и разширен в рамките на периода 2014-2020 г., като значително ще бъде увеличен териториалния обхват на мерките за устойчиво градско развитие с интервенции в 52 града на територията на страната. Устойчивото и интегрирано развитие ще се гарантира чрез разработване на Интегрирани планове за градско развитие и възстановяване (ИПГРВ). За 36 града плановете са в процес на разработване, а за останалите ще бъде обявена схема за БФП с цел изготвяне на ИПГРВ в началото на 2013 г. В периода 2014-2020 г. се предвижда да бъде прилагано изискване за съответствие на всеки проект финансиран по приоритетна ос 1 с ИПГРВ за съответния град.

През 2014-2020 г. се предвижда значително **разширение и на подкрепата за енергийна ефективност**, чрез целенасочени инвестиции в подобряване на енергийната ефективност на жилищни и административни сгради на държавната и местна администрация. В допълнение, като хоризонтален принцип се предвижда задължение за включване на мерки за подобряване на енергийната ефективност при ремонта на всички други сгради, финансирани по ОПРР 2014-2020 г. Общият финансов ресурс за подкрепа на мерки за енергийна ефективност ще бъде многократно увеличен спрямо настоящия програмен период.

През следващия програмен период е планирано мерки за **подкрепа на екологична и водна инфраструктура** да бъдат подкрепени в рамките на Интегрираните териториални инвестиции (ИТИ), които ще се финансират съвместно с ОП „Околна среда”.

Препоръка №9:

Прилагане на интегриран подход към регионалното развитие (осъществяване на интегрирани проекти)

Изпълнение:

Основен приоритет в ОПРР 2014-2020 г. ще бъде устойчивото и интегрирано градско развитие. Основно предизвикателство до 2013 г. е разработване на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), включващи пакет с готови проекти за реализация от 01.01.2014 г., в рамките на изпълнение на ОПРР 2014-2020 г.

ИПГВР представлява съвкупност от свързани във времето и пространството проекти, действия и инвестиционни намерения, които се прилагат в определени градски зони за въздействие. ИПГВР са основа за реализиране на Интегрирани териториални инвестиции, както по отношение на комбинирането на различни тематични цели и инвестиционни приоритети (от ЕФРР), включени в ОПРР, така и по отношение на други оперативни програми. Списъкът от предефинирани проекти следва да бъде подреден по приоритетна важност на проектите и да включва освен потенциални интервенции, финансирани по линия на бъдещата ОПРР, също и такива, обвързани с финансиране по програмите за развитие на човешките ресурси и околна среда. Обмисля се обособяването на отделни приоритетни оси или мерки в тези оперативни програми, с цел реализиране на проектни дейности в подкрепа за постигане на синергичен ефект и допълване на реализираните инвестиции в рамките на зоните за въздействие.

Съгласно изискванията за кандидатстване по схема за БФП BG161PO001/1.4-07/2010 „Подкрепа за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие“, 36-те общини - конкретни бенефициенти разработват целеви и проблемен анализ, включващ визия и избор (идентифициране) на **зони за въздействие**. В рамките на зоните за въздействие през следващия програмен период ще бъдат реализирани готови (зрели) проекти. Прогнозата на УО на ОПРР е, че до месец март 2013 г. зоните за въздействие, а към есента на 2013 г. и ИПГВР на всички 36 общини-конкретни бенефициенти ще бъдат одобрени.

През месец януари 2013 г. предстои да бъде публикувана схема за БФП, насочена към изработване на ИПГВР за **общини на градове от ниво 4** съгласно Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025, които също ще бъдат включени в обхвата на бъдещата ОПРР. Предвиденият финансов ресурс по схемата ще възлиза на 2,5 млн. евро.

4. ОП „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007 – 2013 г.

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 е гъвкав инструмент, който допълва политиките на правителството в областта на борбата с безработицата, осигуряване на достъп до пазара на труда за младите хора в България, повишаване на уменията и компетенциите, с оглед намиране баланс между търсенето и предлагането на работа.

4.1. НУЖДИ, идентифицирани по линия на ОП „Развитие на човешките ресурси“

Програмата е насочена към широк спектър обществени потребности, като подкрепата е съсредоточена в следните приоритетни области:

- 4.1.1. „Насърчаване на икономическата активност и развитие пазара на труда, насърчаващ включването“ (ПО 1)
- 4.1.2. „Повишаване производителността и адаптивността на заетите“ (ПО 2)
- 4.1.3. „Подобряване на качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието“ (ПО 3)
- 4.1.4. „Подобряване на достъпа до образование и обучение“ (ПО 4)
- 4.1.5. „Социално включване и насърчаване на социалната икономика“ (ПО 5)
- 4.1.6. „Повишаване ефикасността на институциите на пазара на труда, социалните и здравните услуги“ (ПО 6)
- 4.1.7. „Транснационално и междурегионално сътрудничество“ (ПО 7)
- 4.1.8. „Техническа помощ“ (ПО 8)

4.2. ИНВЕСТИЦИИ по ОП „Развитие на човешките ресурси“

За периода от стартиране на програмата до момента са договорени 982,085 млн. евро по данни на УО, или над 80% от разполагаемия бюджет по програмата и са разплатени 343,166 млн. евро, т.е 27%. Подробна информация за договорените и разплатени средства е дадена в таблица 10.

През 2012 г. се наблюдава подобряване изпълнението на прогнозите по инструмента ЛОТАР по отношение на договорени, верифицирани и сертифицирани средства – съответно 88%, 85% и 83%, към края на месец октомври²².

По данни на УО, за 2012 г. **няма опасност от автоматично освобождаване на средства по програмата, съгласно правилото $n+2/n+3$** . Според финансовия план на ОП РЧР и отчитайки изискванията по правилото за автоматично освобождаване на средства по чл. 93 от Регламент (ЕО) № 1083/2006, през 2012 г. по ОП РЧР трябва да бъдат сертифицирани минимум 191 564 162 евро (европейско съфинансиране) или около 440,8 млн.лв. (европейско и национално съфинансиране). До момента размерът на сертифицираните разходи (безвъзмездна финансова помощ) възлиза на приблизително 438,6 млн.лв. В подготвения Доклад по сертификация, включващ допустимите разходи към 31.10.2012 г., са включени разходи за около 73 млн.лв. (безвъзмездна финансова помощ). Тяхната сертификация би довела до нарастване на общия размер на сертифицираните разходи до около 511,6 млн.лв. (безвъзмездна финансова помощ). **По този начин, размерът на сертифицираните разходи ще надхвърли минимално необходимия праг по правилото за автоматично освобождаване ($N+3/2$) за 2012 г., с което рискът от автоматично освобождаване на средства се елиминира напълно.**

²² По данни на Централно координационно звено в МС.

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОП "РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ 2007-2013"²³

ТАБЛИЦА 10

(сумите са в хил. евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4	ПО 5	ПО 6	ПО 7	ПО 8	ОБЩО
Финансиране от ЕС		216 676	185 722	206 358	165 086	144 450	51 589	20 636	41 272	1 031 789
Национално съфинансиране		38 237	32 774	36 416	29 133	25 491	9 104	3 642	7 283	182 080
Общо финансиране		254 913	218 497	242 774	194 219	169 942	60 693	24 277	48 555	1 213 870
Договорени средства	Общо към 31.12.2011	196 858	128 066	135 351	128 471	104 965	54 692	0	42 365	790 768
	% на изпълнение	77,23%	58,61%	55,75%	66,15%	61,77%	90,11%	0,00%	87,25%	65,14%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	1 855	39 386	97 419	27 882	12 923	5 912	5 386	554	191 317
	% на изпълнение	0,73%	18,03%	40,13%	14,36%	7,60%	9,74%	22,19%	1,14%	15,76%
	Общо към 31.10.2012	198 713	167 452	232 770	156 353	117 888	60 604	5 386	42 920	982 085
	% на изпълнение	77,95%	76,64%	95,88%	80,50%	69,37%	99,85%	22,19%	88,39%	80,91%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	31 268	32 129	19 224	42 410	60 731	3 752	0	7 071	196 587
	% на изпълнение	12,27%	14,70%	7,92%	21,84%	35,74%	6,18%	0,00%	14,56%	16,20%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	44 350	23 628	21 893	26 907	22 697	2 881	824	3 399	146 579
	% на изпълнение	17,40%	10,81%	9,02%	13,85%	13,36%	4,75%	3,40%	7,00%	12,08%
	Общо към 31.10.2012	75 618	55 757	41 118	69 317	83 427	6 633	824	10 471	343 166
	% на изпълнение	29,66%	25,52%	16,94%	35,69%	49,09%	10,93%	3,40%	21,56%	28,27%

4.3. ЕФЕКТ

4.3.1. Постигнати резултати

4.3.1.1. Физически (материални) резултати

ФИЗИЧЕСКИ НАПРЕДЪК ПО ОП "РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ"

ТАБЛИЦА 11

²³ По данни от ИСУН.

Индикатори	Реализиран напредък - 30.09.2012	Целева стойност (2013 г.)
Приоритетната ос 1 „Насърчаване на икономическата активност и развитие на пазар на труда, насърчаващ включването”		
Област на интервенция 1.1. Интегриране на уязвимите групи на пазара на труда		
1.1: Брой лица, получили посреднически услуги	90 022	100 000
1.2: Брой лица, започнали работа	12 716	50 000
2.1: Брой лица, включени в обучение за придобиване или повишаване на професионалната квалификация	59 692	100 000
2.2: Дял на лицата, придобили или повишили степента си на професионална квалификация	53 801	80%
3.1: Брой лица, включени в обучение за придобиване на ключови компетенции	8 245	30 000
3.2: Дял на лицата, придобили ключови компетенции	7 110	90%
4.1: Брой лица, включени в заетост след обучение	51 619	80 000
4.2: Дял на лицата със запазена заетост 1 година след участие в мярка за насърчаване на заетостта	0	50%
Област на интервенция 1.2. Заетост чрез развитие на предприемачеството		
1.1: Брой лица, включени в обучение по предприемачество	13 645	50 000
1.2: Дял на лицата, успешно завършили обучението	12 802	80%
2.1: Брой новосъздадени предприятия посредством инициативи за подкрепа на бизнеса	-	10 000
2.2: Бр. л., заети в създадените предприятия 1 година след приключване на финансирането	-	30 000
Приоритетна ос 2 „Повишаване на производителността и адаптивността на заетите”		
Област на интервенция 2.1. Подобряване адаптивността на заетите лица		
1.1: Брой лица, включени в обучение за придобиване или повишаване на професионалната квалификация	70 408	200 000
1.2: Дял на лицата, придобили или повишили степента си на професионална квалификация	64 138	80%
2.1: Брой лица, включени в обучение за придобиване на ключови компетенции	136 221	85 000
2.2: Дял на лицата, придобили ключови компетенции	110 963	90%
3.1: Брой обучения на работното място	96	15 000
3.2: Дял на служителите, успешно завършили обучение	66	90%
Област на интервенция 2.2. Насърчаване на гъвкавостта на пазара на труда		
1.1: Брой лица, ползвали преференции за транспорт до работното място	964	9 200

1.2: Дял на лицата, запазили работното място след приключване на насърчителните мерки	553	80%
2.1: Бр. л., на които са разработени планове за кариерно развитие	37	7 200
2.2: Дял на лицата, преминали на друго ниво на заплащане в резултат на ползваната насърчителна мярка	3	80%
3.1: Брой лица, ползвали преференции за включване в гъвкави форми на заетост (работа на непълно работно време, ротация на работното място, работа на плаващо работно време)	225	21 200
Индик. 3.2: Дял на лицата, запазили гъвкавата си заетост след приключване на насърчителните мерки	0	80%
Индик. 4.1: Бр. изградени кариерни центрове	0	10
Индик. 4.2: Бр. л., получили професионална информация и ориентиране от кариерни центрове	0	10 000
Област на интервенция 2.3. Подобряване условията на труд на работното място		
1.1: Бр. работодатели (предприятия), получили подкрепа за подобряване условията на труд и за привеждането им в съответствие с изискванията на стандартите	265	900
1.2: Намаляване на трудовите злоупотреби и професионалните заболявания при подкрепените работодатели	0	Най-малко 25%
1.3: Дял на подкрепените работодатели (предприятия) с работни места, в които са елиминирани или в достатъчна степен намалени професионални рискове	0	70%
Приоритетна ос 3 „Подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието”		
Област на интервенция 3.1. Подобряване качеството на услугите в образованието и обучението		
1.1: Брой/% учители/ преподаватели, включени в програми за обучение и за повишаване на квалификацията	3 618	40% от общия бр. (прибл. 47 000)
1.2: Брой/% учители/ преподаватели, завършили програми за повишаване на квалификацията	3 478	35% от общия бр. (прибл. 41 890)
2.1: Брой/% образователни институции, въвели нови учебни планове и програми	796	80% от общия бр. (прибл. 2600)
2.2: Брой/% ученици/ студенти, завършили образованието си по новите ДОО, учебни планове и програми	0	80% от общия бр. (прибл. 750 000)
Област на интервенция 3.2. Модернизация на системата за образование и обучение		

1.1: Брой лица, включени в обучителни програми за външно и вътрешно оценяване	9 510	3 100
1.2: Брой лица, получили сертификат за оценители	2 771	3 000
1.3: Дял./% ученици, оценени по програми, финансирани от ЕСФ, спрямо общия бр. на оценените	0	30% от общия бр. (прибл. 537 000)
Област на интервенция 3.3. Укрепване на връзките между институциите за образование и обучение, научноизследователския сектор и бизнеса		
Индик. 1.1: Бр./% ученици/студенти, включени в училищни практики	6 012	30% от общия бр. (прибл. 60 000)
Индик. 1.2: Бр./% ученици/студенти, успешно завършили училищни практики	3 542	25% от общия бр. (прибл. 50 000)
Индик. 2.1: Бр./% ученици/студенти, включени в студентски практики	4 197	30% от общия бр. (прибл. 77 600)
Индик. 2.2: Бр./% ученици/студенти, успешно завършили студентски практики	2 249	25% от общия бр. (прибл. 65 000)
Индик. 3.1: Бр. докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени, включени в програми за развитие на научния потенциал	2 753	25% от общия бр.
Индик. 3.2: Бр. докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени, завършили програми за развитие на научния потенциал	1 706	20% от общия бр. (прибл. 1 200)
Приоритетна ос 4 „Подобряване на достъпа до образование и обучение”		
Област на интервенция 4.1. Достъп до образование и обучение на групи в неравностойно положение		
1.1: Брой/% образователни институции, предлагащи програми за интегриране на деца СОП	55	15% от общия бр. (прибл. 500)
1.2: Брой/% на ученици със СОП, интегрирани в общото образование	876	5% от общия бр. (прибл. 5 500)
2.1: Брой лица, участващи в мерки, насочени към превенция на ранното отпадане от училище	88 223	50% от общия бр. отпаднали (прибл. 93 250)
2.2: Бр./% отпаднали ученици, отново интегрирани в образователната система	22	5% от общия бр. на отпадналите ученици (прибл. 9 000)
Област на интервенция 4.2. Децата и младежта в образованието и обществото		
1.1: Бр. училища, предлагащи извънкласни дейности	3 299	80% от общия бр. (прибл. 2 500)
1.2: Бр./% ученици, участващи в извънучилищни дейности	598 161	50% от общия бр. (прибл. 460 000)

2.1: Бр./% студенти, участващи в механизми за студентско подпомагане (напр. кредити, нови и допълващи стипендии)	96 670	12% от общия бр. на студентите (прибл. 31 000)
2.2: Бр./% студенти, получаващи стипендии	93 664	Най-малко 8000
Област на интервенция 4.3. Развитие на системата за учене през целия живот		
1.1: Бр./% ученици от общото образование, участващи в програми за професионално ориентиране и кариерно развитие	0	50% от общия бр. (прибл. 466 000)
1.2: Бр./% ученици от общото образование, завършили програми за професионално ориентиране и кариерно развитие	0	30% от общия бр. (прибл. 280 000)
2.1: Бр./% студенти, участващи в програми за професионално ориентиране и кариерно развитие	0	50% от общия бр. студенти (прибл. 129 000)
2.2: Бр./% студенти, завършили програми за професионално ориентиране и кариерно развитие	0	30% от общия бр. студенти (прибл. 78 000)
3.1: Бр./% студенти, включени в програми за дистанционно обучение	0	20% от общия бр. студенти (51 740)
3.2: Дял на студентите, завършили програми за дистанционно обучение	0	15% от общия бр. (прибл. 38 800)
4.1: Бр./% възрастни, включени в програми за ограмотяване	0	Приблизително 80 000
Индик. 4.2: Бр./% възрастни, завършили програми за ограмотяване	0	40% от общия бр. (прибл. 32 000)
Приоритетна ос 5 „Социално включване и насърчаване на социалната икономика“		
Област на интервенция 5.1. Подкрепа на социалната икономика		
1.1: Бр. новосъздадени предприятия в сферата на социалната икономика	38	150
1.2: Бр. л., започнали работа в сектора на социалната икономика	411	2 000
2.1: Бр. подкрепени съществуващи форми на предприятия в сферата на социалната икономика	10	180
2.2: Бр. л., преминали от сектора на социалната икономика към реалния пазар на труда, вследствие на предоставени интегрирани социални услуги (P)	196	8% от започналите работа в сектора на социалната икономика
Област на интервенция 5.2. Социални услуги за превенция на социалното изключване и преодоляване на неговите последици		

1.1: Брой разкрити нови форми на социални услуги в общността	820	370
1.2: Увеличен брой лица от специализирани институции, реинтегрирани в общността	350	30% от общия бр. лица, настанени в специализирани институции
2.1: Брой подкрепени съществуващи форми на социални услуги в общността	256	480
2.2: Увеличен бр. доставчици на социални услуги в общността	253	30%
2.3: Увеличен бр. лица, обслужвани в семейна среда	48 871	40%
2.4: Бр. л., започнали работа след осигуряване на грижа в семейна среда за техни деца и близки	1 348	30%
2.5: Увеличен бр. лица, ползващи социални услуги в общността	9 550	600, от които 40% жени
3.1: Бр. подкрепени специализирани институции за подобряване качеството на грижа в тях	54	210
3.2: Увеличен бр. специализирани институции, отговарящи на утвърдените критерии и стандарти за предоставяне на социални услуги в специализирани институции	0	50% от специализираните институции
Област на интервенция 5.3. Работоспособност чрез по-добро здраве		
Индик. 1.1: Бр. обществени информационни и превенционни кампании	3	84
Индик. 1.2: Население, обхванато от обществени информационни и превенционни кампании	4 000 000	14 млн.
Индик. 2.1: Бр. кампании за ранна диагностика на социалнозначими заболявания, включително в отдалечени райони и места с преобладаващо население от социално изключени групи и общности	0	42
Индик. 2.2: Бр. проведени профилактични прегледи	0	500 000
Приоритетна ос 6 „Повишаване ефективността на институциите на пазара на труда, социалните и здравните услуги”		
Област на интервенция 6.1. Развитие и усъвършенстване на системата за пазара на труда		
1.1: Брой лица включени в обучение	240	8 000
1.2: Дял на лицата, успешно завършили обучение	240	90%
2.1: % на точки на обслужване с въведени нови практики и други инициативи за институционално изграждане	90%	50%
2.2: Намаляване времето за обслужване на клиент	80%	с 10%
Област на интервенция 6.2. Укрепване на капацитета на институциите за социално включване и за предоставяне на здравни услуги		

1.1: Бр. л., включени в обучение	162	12 000
1.2: Дял на лицата, успешно завършили обучение	162	90%
2.1: % на точки на обслужване с въведени нови практики и други инициативи за институционално изграждане	28%	50%
2.2: Увеличаване % на обхванатите от предоставяните услуги лица от целевите групи	0	с 20%
Приоритетна ос 7 „Транснационално и междурегионално сътрудничество“		
1.1: Бр. разработени проекти за обмяна на опит и създадени мрежи	46	200
1.2: Бр. обменени нови практики, трансферирани добри практики и представени нови идеи пред партньорите	2	70
2.1: Бр. л., участвали в транснационални и междурегионални програми за обмяна на опит	38	1 500
Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“		
Област на интервенция 8.1. Подкрепа за управлението на ОП РЧР		
1.1: Служители на УО и МЗ и членове на КН, участвали в обучение	1 044	100%
1.2: Сертифицирани средства по ОП РЧР	18,48%	100%
Индик. 2.1: Бр. оценки, изследвания и проучвания	3	20
Област на интервенция 8.2. Подкрепа за информационното осигуряване на ОП РЧР		
Индик. 1.1: Бр. информационни кампании по отделните програми за финансиране (телевизия, радио, преса)	44	70
Индик. 1.2: Постигане на заложените индикатори на другите приоритетни оси на ОП РЧР	52,02%	100%
Област на интервенция 8.3. Укрепване капацитета на потенциалните бенефициенти		
Индик. 1.1: Бр. потенциални бенефициенти, включени в обучение/ информационни мероприятия	11 478	5 000
Индик. 1.2: Сертифицирани средства по ОП РЧР	18,48%	100%

4.3.1.2. Нематериални резултати – в качествено изражение

През периода на изпълнение на програмата активната политика на **пазара на труда** се финансира освен със средства от държавния бюджет и със средства от ОП РЧР. В условията на криза средствата по програмата са надежден инструмент, който дава възможност за реализирането на разнообразни интервенции на пазара на труда, задържайки безработицата под критичните нива и осигурявайки, и разширявайки достъпа до социални и образователни услуги. Реализират се мерки, целящи разкриването на нови работни места, активното интегриране на пазара на труда на неравнопоставените групи, повишаване пригодността за заетост на безработните лица. Неравнопоставените групи, към които приоритетно са насочени мерките, са: безработни лица с ниска степен на образование и без

специалност и професия, включително от ромски произход; безработни младежи без специалност и професия и/или без трудов стаж; безработни хора с увреждания; безработни лица над 50-годишна възраст, продължително безработни лица, неактивни лица. **Така например от началото на годината са създадени над 9 700 нови работни места. Общо от началото на програмния период в обученията са включени близо 68 000 безработни лица, а броят на включените в заетост след обучение надвишава 51 000 души.**

Във връзка с мерките, насочени към заетите лица за насърчаване на професионалното и кариерно им развитие, повишаване производителността на труда и доходите, в рамките на ОП РЧР е предоставена възможност за повишаване/ придобиване на професионална квалификация и обучение по ключови компетентности чрез предоставяне на ваучери. Благодарение на т.нар. „ваучерен механизъм“ е нараснал интересът за участие в обучение от страна на заетите лица. Общият брой на включените в обучение заети лица е над 200 000, като от тях в обученията по ключови компетенции са участвали приблизително 70 %.

От началото на годината над 260 работодатели (предприятия) са получили подкрепа за подобряване условията на труд и за привеждането им в съответствие с изискванията на стандартите в областта.

В **сферата на образованието** значителен обем от средства е отделен за мерки, насочени към повишаване квалификацията на учителите и преподавателите, осигуряването на връзка между образованието и уменията, необходими в реалния пазар на труда, и развитието на научния потенциал на докторантите, постдокторантите, специализантите и младите учени. Така например над 2700 докторанти, специализанти и млади учени получават финансова помощ за подкрепа на научната си кариера за периода на реализиране на ОП РЧР.

Част от изпълняваните мерки допринасят значително за преодоляване на дискриминацията по отношение на децата и учениците от малцинствен произход, както и съдействат за опознаване на културните различия между отделните етнически групи, което е важна предпоставка за осигуряването на по-добрия им достъп до качествено образование.

Продължават да се финансират и мерки, насочени към превенция на ранното отпадане от образование, към разширяване на обхвата на извънкласните и извънучилищни дейности и подпомагане равния достъп до висше образование чрез предоставяне на студентски стипендии. Над 850 ученици със специални образователни потребности, са интегрирани в общото образование. Броят на лицата, участващи в мерки, насочени към превенция на ранното отпадане от училище е над 88 000. В извънкласни и извънучилищни дейности са участвали около 600 хил. души. Предоставени са над 90 000 стипендии и награди за добри постижения.

В сферата на **социалното включване**, най-важните постигнати резултати са свързани с подкрепата, която ОП РЧР оказва за развитието на социалната икономика и интеграцията на хората с увреждания. Във връзка с това по оперативната програма бе предоставена подкрепа за близо 50 социални предприятия, в които се осигурява обучение и заетост за лица от най-уязвимите групи на пазара на труда.

Интеграцията на хората с увреждания се насърчава от една страна чрез подкрепата на специализирани предприятия и кооперации на хора с увреждания, а от друга - чрез операциите, по които се предоставят услугите „домашен помощник“, „социален асистент“ и

„личен асистент“. Изброените услуги достигат до най-уязвимите групи от населението и създават реални условия за повишаване качеството на живот на самотноживеещи възрастни хора, деца и възрастни с различни заболявания, нуждаещи се от постоянна грижа, в невъзможност да се обслужват сами и да организират самостоятелно бита си. По този начин се намалява рискът от институционален тип грижи, а чрез проведените въвеждащи и поддържащи обучения са повишени професионалните умения на личните асистенти. Този тип дейности не са насочени единствено към хората, зависими от постоянни грижи, но и към членовете на техните семейства. Чрез тях се създават условия членовете на семействата, в които има лице с тежко заболяване, да преодолеят социалната си изолация и да възстановят трудовата си активност. Осъществяват се две ключови задачи – от една страна, предоставяне на качествена грижа за потребителите, а от друга – осигуряване на възможност за заетост. Броят на потребителите, обслужвани в семейна среда, е над 58 хил. лица, най-вече получаващи социалните услуги социален /личен асистент/домашен помощник. Положителна тенденция е, че само през настоящата година броят на лицата, започнали работа след осигуряване на грижа в семейна среда за техни деца и близки, е над 530.

4.3.1.3. Хоризонтални резултати – допълняемост между различните източници и инструменти за финансиране

С оглед решаването на специфичните проблеми на ромската общност, повишаването качеството на живот и трайната интеграция на най-маргинализираните общности чрез прилагане на интегриран подход по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ бе одобрена схема „ИНТЕГРА“. Операцията ще допълни интервенциите в рамките на процедура BG161PO001/1.2-02/2011 „Подкрепа за осигуряване на съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение“ по Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007-2013 г. (ОП РР), благодарение на която ще бъдат осигурени съвременни социални жилища за настаняване на уязвими, малцинствени и социално слаби групи от населението и други групи в неравностойно положение, както и ще бъде осигурена възможност за социално включване, пространствена интеграция и равен достъп до адекватни жилищни условия за хора в неравностойно и уязвимо положение. Схемата обединява мерки в няколко приоритетни за ОП РЧР сфери – интеграция на пазара на труда на уязвимите групи, осигуряване на достъп до образование и обучение, социално включване чрез подобряване на достъпа до социални услуги и здравеопазване, както и мерки за осигуряване на равни възможности и трайна пространствена десегрегация на целевите групи. С оглед постигането на траен интеграционен ефект взаимодопълващите се дейности ще се реализират в четири основни направления – „Достъп до заетост“, „Достъп до образование“ „Социално включване“ и „Мерки за трайна десегрегация“. Конкретни бенефициенти по операцията по ОП РР, както и по допълващата схема на ОП РЧР, са общините Бургас, Видин, Девня и Дупница. Като резервни общини са избрани общините Варна, Пещера и Тунджа, които в случай на освобождаване на финансов ресурс, ще получат финансиране.

4.3.2. Пример за успешен проект, в рамките на ОПРЧР

Държава:	Република България
Регион:	Северозападен район за планиране (гр. Лом, обл. Монтана)
Проект, схема:	проект: „Център за настаняване от семеен тип – За по-щастливо детство”, финансиран по Компонент 1, „Социални услуги за деца в риск”; схема “Социални услуги за социално включване”
Продължителност:	14 месеца
Цел:	Сближаване
Финансиране:	Обща стойност: 226 236,36 лв. Съфинансиране от ЕС: 192 300,91 лв. Национално съфинансиране: 33 935,45 лв. Частно съфинансиране (Финансов принос): 0,00 лв.
Описание на проекта/ политиката:	<p>Обща цел:</p> <p>Намаляване броя на деца в специализираната институция – Дом за деца „Милосърдие”- гр. Лом и реформиране на социалното заведение, чрез предоставяне на нов тип алтернативни услуги в общността.</p> <p>Специфични цели:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Извеждане на 10 деца на възраст от 3 до 7 години в подобрени условия близки до домашна среда. 2. Подобряване качеството на грижа за деца, настанени в институция и насърчаване на социалното им включване <p>Целева група:</p> <p>10 броя деца на възраст от 3 до 7 години; 62 броя деца от Дом за деца „Милосърдие” – гр. Лом;</p> <p>Основни дейности:</p> <p>Етап I Стартиране на проекта. Учредяване на Център за настаняване от семеен тип „По-щастливо детство”- гр. Лом</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Медийна презентация на старта на проекта. Работна среща на екипа. 2. Подготовка на тръжна документация /ремонт, доставки, оборудване, услуги/. Тръжна процедура. Избор на доставчици и изпълнител. 3. Ремонт на общинска сграда за Център от семеен тип. Доставка на оборудване и обзавеждане. 4. Процедури за конкурс и подбор на екип за работа в центъра. Назначаване на екипа. 5. Въвеждащо обучение на техническия персонал по проекта. 6. Официално откриване на обекта. <p>Етап II Предоставяне на пълен комплекс от социални, психично-здравни и образователни услуги на бенефициентите.</p>

	<p>1. Предоставяне на социални услуги. 2. Предоставяне на психично-здравни и образователни услуги. 3. Организация на свободно време, съвместно честване на празници и изяви. Етап III Визуализация и публичност. 1. Изготвяне на информационни материали и др. средства за популяризиране на услугите Етап IV Документиране и финансова отчетност по проекта. 1. Документиране на проекта. Финансовата отчетност. Одит.</p>
<p>Стратегически контекст:</p>	<p>Операция “Социални услуги за социално включване” е разработена в съответствие с идентифицираните предизвикателства, приоритетни цели и политики, както в Националния план за действие за социално включване 2008-2010 г., така и в Националната стратегия за здравна и дългосрочна грижа за същия период. Реализацията на тази операция ще допринесе за постигане на поставените количествени цели за преодоляване на бедността и социалната изолация, определени в Националния план за действие за социално включване. Реализирането на операцията ще окаже пряко влияние за намаление на броя на лицата, ползващи социални услуги в специализирани институции и разширяване на броя и териториалния обхват на предоставяните социални услуги в общността.</p> <p>Реализирането на проекта е в синхрон и с целите на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България”.</p>
<p>Изграждане (дизайн)/ структура/ изпълнение на проекта:</p>	<p>1. Организационно-управленчески методи - за успешната реализация на настоящия проект е важно да има координация, постоянна комуникация, ясно и точно разпределение на отговорностите и задълженията между екипа на проекта и представители на водещата организация.</p> <p>2. Постигане на икономическа ефективност - този изключително важен метод ще се реализира посредством подготовката и провеждането на тръжни процедури за избор на най-добра оферта за извършване на строително-ремонтни дейности, както и за закупуването на оборудването.</p> <p>3. Контролни методи - осъществяват се от екипа по проекта, с цел постигането на заложените цели с минимален разход на ресурси. Тук се включва вътрешния контрол, както и този, упражняван от страна на общината върху изпълнителя, вкл. и подизпълнители</p> <p>4. Метод за анализ и оценка на извършеното при изготвяне на окончателния доклад за резултатите от проекта – основна роля за успешното изпълнение на тези методи имат екипа на проекта.</p> <p>Предложената методика е изцяло съобразена с добрата практика за</p>

	<p>изпълнение и управление на проекти. Тя е ефективна и съответства на правилата и един от основните оперативни принципи а именно: допълняемост. Всички дейности са извършени от специалисти, което гарантира качество на предвидените дейности. Ясното разпределение на отговорностите и функциите в самия екип на проекта спомогна за доброто му управление, успешната реализация на предвидените дейности и постигане на заложените цели.</p> <p>Принципите, на които се основава предложената по-горе методология и които са спазвани при изпълнение на всички дейности по проекта са следните:</p> <ul style="list-style-type: none">● Широка обществена подкрепа за реализацията на проекта – перманентното информирание и координация между Общината и фирмата изпълнител при реализацията на предвидените дейности по проекта;● Експертност и професионализъм – избор на фирма с необходимия опит и техническа обезпеченост;● Партньорство – пряка ангажираност и активно участие на екипа и фирмата изпълнител за успешната реализация на дейностите;● Ефективност - конкретна съобразеност на целите, дейностите и начините за осъществяване на проектните намерения със спецификата и потребностите на целевите групи;● Ефикасност – икономичност на разходите, добро съотношение на разходите спрямо резултатите;● Надеждност – предприемане на действия, водещи до съществени и осезаеми положителни резултати;● Прецизна и редовна документация –отделно и ясно счетоводство за дейностите по изпълнението на проекта;● Устойчивост на резултатите – изградената социална услуга е делегирана от държавата дейност
--	--

4.4. ВЪЗДЕЙСТВИЕ

4.4.1. Преки разходи и ползи за икономиката

1. Интервенциите по ОП РЧР допринасят за интегрирането на уязвимите групи на пазара на труда чрез подкрепа за включването на лица с ниска професионална квалификация или без такава в професионалното обучение или обучение по ключови компетентности, както и последващо устройване на работа.
2. В условията на икономическа криза възможността за повишаване професионалната квалификация и преквалификация на заетите лица стимулират работодателите да

инвестират в развитие на персонала с помощта на средства от ЕСФ и да се подготвят и адаптират към промените.

3. Интервенциите по програмата, насочени към повишаване на квалификацията на работната сила, допринасят за стимулиране участието на заетите в различни форми на учене през целия живот, като по този начин стимулират адаптивността им. Благодарение на интервенциите по ОП РЧР по-голяма част от обучените запазват работните си места въпреки общата тенденция към повишаване на безработицата в периода от появяването на икономическата криза от края на 2008 г.
4. Мерките по ОП РЧР допринасят и за решаването на основополагащи за изграждането на здравната система елементи като акредитиране на обучителни програми, поддържащото обучение на кадрите в медицината, правилата за клинично поведение в различните специалности, изчерпателното дефиниране на алгоритмите за поведение на спешната помощ и обучението на кадрите в тази връзка, качеството на медицинската помощ и акредитацията на учебни програми, ранна диагностика и профилактика на обществено значими и масови ракови заболявания.
5. Дейностите по ОП РЧР допринасят за задълбочаване и оптимизиране на връзките между бизнеса и институциите за образование и обучение на регионално и местно ниво. Реализираните мерки улесняват прехода от училище към работното място, предоставяйки и развивайки практическите умения, което от своя страна допринася за по-бързото и успешно интегриране на младежите на пазара на труда.
6. Чрез създадените системи и модели за провеждане на извънкласни дейности и разнообразни форми на включване на учениците в извънучилищни занимания се постига намаляване на броя на рано напускащите училище. От друга страна подобни дейности се явяват фактор за реално и устойчиво развитие на уменията на децата в областите на изкуствата, науката и спорта, здравното образование, образованието за устойчиво развитие и гражданското образование.
7. Реализираните проекти имат пряк принос за модернизиране на висшето образование и развитие на потенциала в областта на изследванията и иновациите. Подпомагането на докторанти в научните изследвания е полезно и е необходимо, защото по този начин се стимулират млади хора да работят в дадената научна област, прилагат се иновативни подходи за трансфер на знания.
8. Интервенциите по програмата целят разширяване на възможностите за подобряване качеството на живот на хората от уязвимите групи и/или техните семейства, като се насърчат равните възможности на уязвимите групи и се разширява обемът, многообразието и целенасочеността на социалните услуги, предоставяни в общността, и в специализираните институции. ОП РЧР е допринесла за увеличаване на обема и териториалния обхват на социалните услуги, което е и една от целите ѝ. Мерките дават възможност от услугите да се възползват хора от всички общини на територията на страната, включително и лица, живеещи в отдалечени и малки населени места, в които предлагането на социални услуги е изключително ограничено.
9. Мерките в сферата на социалната икономика по ОП РЧР допринасят за осигуряване на подкрепа за утвърждаване на съвременен модел за развитие на социалното

предприемачество не само чрез насърчаване на новите инициативи, но и чрез модернизиране на съществуващите специализирани предприятия и кооперации на хората с увреждания и социалните предприятия; генериране на заетост в рамките на социалната икономика; придобиване на реални трудови и/или професионални умения от хора с увреждания и стимулиране на конкурентоспособността им в работна среда; и създаване на защитена и специализирана работна среда. Очакваните ползи са, от една страна – подобро качество на живот на хората, които започват работа, а от друга – намалена тежест върху системата на социалното подпомагане.

4.4.2. Индиректни разходи и ползи за икономиката

Допълнителните ползи, които са идентифицирани в резултат от участието в мерки по ОП РЧР, са свързани с подобряване на работата в екип, разширяване приложението на принципа за партньорство, задълбочаване на контактите с партньорите, които допринасят за устойчивостта на резултатите. За ръководителите на проекти участието в проектите е повишило управленския капацитет за усвояването на средствата от ЕСФ. За обучаващите и образователни институции, и бизнеса, участието в проектите е допринесло за усвояване на нови форми на организация и работа.

4.5. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ДОКЛАДИТЕ НА КЕКЕФ ЗА 2010 И 2011 ГОДИНА

Препоръка №1:

Необходимост от следване на линията на синергия, интегриран подход и допълняемост на мерките по ОП РЧР с други оперативни програми, най-вече за реализиране на процеса на деинституционализация.

Изпълнение:

Министерство на труда и социалната политика, в координация с Държавната агенция за закрила на детето и Агенция за социално подпомагане, разработи концепция за цялостни действия по ОП РЧР, насочени към подкрепа на процеса на деинституционализация на всички деца, настанени в специализирани институции в България. Планираните мерки целят да създадат модел за допълняемост между Оперативна програма „Регионално развитие” (ОП РР), Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) и ОП РЧР. В тази връзка, средствата от ОП РЧР имат за цел да осигурят развитието и функционирането на социални услуги в общността, инфраструктурата за които е била осигурена с финансовата подкрепа от ОП РР. От друга страна интервенциите по ПРСР позволяват предприемане на интегриран подход в селските райони на страната.

В рамките на ОП РЧР се реализират следните допълващи схеми за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ в подкрепа на процесите по деинституционализация, а именно:

По схема „*Да не изоставяме нито едно дете*” се цели реализирането на устойчив модел за деинституционализация на деца с увреждания, настанени в специализирани институции за деца.

Операция „*Шанс за щастливо бъдеще*” е насочена към деинституционализацията на деца от 0 до 3-годишна възраст, настанени в 9 пилотни Домове за медико-социални

грижи за деца.

Препоръка №2:

Необходимост от гъвкавост за своевременното реагиране на възникващите потребности на пазара на труда, включително за справяне с младежката безработица и осигуряване на заетост на безработните лица над 50-годишна възраст.

Изпълнение:

Качественото образование и обучение, успешната интеграция на пазара на труда и повишената мобилност на младежите са от ключово значение за разгръщане на пълния потенциал на младите хора. Ето защо и усилията на Министерство на труда и социалната политика са насочени именно в тази посока.

По ОП РЧР са заделени близо 91 млн. лв. само за подкрепа на мерки, насочени към интеграция на безработни младежи на пазара на труда. Те ще дадат възможност в обучение да бъдат включени над 15 хиляди младежи, а над 13 хиляди – да започнат стаж или платена заетост.

Младежите се включват като целева група във всички останали схеми по Оперативната програма, в т.ч. и по тези, които не са насочени пряко към тях. Основно биват включвани в: обучение, заетост след обучение, стажуване и консултиране.

По ОП РЧР се финансират и мерки в сферата на образованието и обучението, които да улеснят прехода от образование към заетост, напр. подкрепа за докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени, ученически и студентски практики и др.

Към настоящия момент в рамките на ОП РЧР не се подкрепят мерки директно таргетиращи заетостта на лица над 50-годишна възраст. Лицата над 50-годишна възраст са включени на хоризонтално ниво във всички мерки за заетост по линия на ОП РЧР. Те приоритетно биват включвани в дейностите по операция „Развитие”. Също така по операция „Социални иновации в предприятията” се реализират мерки, гарантиращи устойчива заетост за лицата над 55-години, като едновременно с това се използва техния професионален опит за провеждане на обучения на работното място и повишаване на капацитета на останалите служители в предприятията.

Препоръка №3:

Необходимост от обвързване на мерки по ОП РЧР за подпомагане на целите на Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите

Изпълнение:

Един от основните фокуси на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2007-2013 г. (ОП РЧР) е решаването на проблемите на уязвимите групи като цяло и малцинствените етнически групи сред тях, вкл. ромите. В този смисъл всички действия, насочени към повишаване на равнищата на икономическа активност, заетост, образование, квалификация, социално включване, равен достъп до социални и здравни услуги съблюдават принципите за равенството между всички граждани на Република България. В същото време в рамките на ОП РЧР са заложили редица специфични мерки в подкрепа на интеграцията на ромския етнос в сферите на образованието, пазара на труда и социалното включване.

ОП РЧР допринася за изпълнението на целите на Националната стратегия на Република България за интеграция на ромите в частност към приоритети „Образование“, „Здравеопазване“, „Жилищни условия“, „Заетост“ и „Върховенство на закона и недискриминация“.

В областта на образованието схемите по програмата, допринасят за постигане на заложените под този приоритет цели. Така например операции „Реинтеграция на отпаднали ученици в образователната система“, „Образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства“ и „Интеграция на децата и учениците от етническите малцинства в образователната система“ спомагат за гарантиране правото на равен достъп до качествено образование, включително чрез интеграция на ромски деца и ученици в етнически смесени детски градини и училища и предотвратяването ранното отпадане от училище. За ограмотяването на неграмотни и малограмотни възрастни роми допринася операция „Ограмотяване на възрастни“. В рамките на операцията се организират специални курсове по ограмотяване, които да улеснят по-нататъшния достъп на представителите на целевата група до професионална подготовка и съответно до по-конкурентно участие на пазара на труда.

Здравеопазване

За осигуряване на равен достъп до здравни услуги на лицата в неравностойно положение, принадлежащи към етнически малцинства и повишаване на здравните знания и осигуряване на достъп до здравна информация допринася операция „Национална кампания за ранна диагностика на онкологични заболявания“, по която ще бъдат извършени скринингови тестове за социално значими онкологични заболявания, в т.ч. в ромската общност, като част от уязвимите общности.

Жилищни условия

Пример за интервенция е т.нар. „**интегрирана жилищна интервенция**“. Тя ще се реализира съвместно от Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Министерството на труда и социалната политика до края на настоящия програмен период. Тази интервенция е насочена преди всичко към социално слаби граждани, живеещи в много лоши жилищни условия и то в сегрегирани жилищни пространства на градската среда.

Заетост

За осигуряване на устойчива заетост на роми в активна трудова възраст и квалификация и преквалификация на безработни роми в съответствие с професии, търсени на пазара на труда, спомагат операция „Развитие“ (по нея се осигурява обучение и последваща заетост за период от 9 до 12 месеца) и операция „Вземи живота си в свои ръце“ (по нея се осигурява обучение, в т.ч. мотивационно и стаж за период до 3 месеца). Операция „Насърчаване стартирането на проекти за развитие на самостоятелна стопанска дейност“ от своя страна дава възможност за обучение в предприемачество.

Върховенство на закона

За ефективното прилагане на политиките за интеграция на ромите за постигане на равенство, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот допринася операция „Развитие на комплексни мерки за интеграция на най-маргинализираните общности сред етническите малцинства с фокус върху ромите“. Операцията ще даде

възможност за усъвършенстване на стратегическия подход за интеграция на ромите, в качеството им на представители на маргинализираните групи в обществото.

Препоръка №4:

Регулярно отчитане на усвоените средства и реалния ефект от финансирането на мерки и инициативи, свързани с интеграция на маргинализираните общности

Изпълнение:

Всяка година УО изготвя годишен доклад за изпълнението на ОП РЧР. В т. 2 „Преглед на изпълнението на оперативната програма” се докладват ефектите от изпълнението на програмата по отношение на ромската общност, като в табличен вид се представя и информация за физическия напредък на всеки количествено измерим индикатор, посочен в Глава б „Сфери на действие по отношение на ромската общност” на ОП РЧР.

Препоръка №5:

Ускоряване темповете на разплащане, така че разполагаемият ресурс да достигне възможно най-бързо до бенефициентите и да се смекчат някои от най-негативните ефекти от икономическата криза, засегнали в значителна степен пазара на труда

Изпълнение:

С цел да се ускори финансовото изпълнение на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” УО на ОП РЧР предприе редица действия, като за това свидетелстват депозираните в Сертифициращия орган пет извънредни доклади по сертификация на обща стойност 271 691 530,17 лв.

През 2011 г. УО на ОП РЧР е представил на Сертифициращия орган един извънреден Доклад по сертификация в размер на 40 567 712,52 лв. През 2012 г. УО на ОП РЧР е представил на Сертифициращия орган четири извънредни Доклади по сертификация в размер на 231 123 817,65 лв.

Препоръка №6:

Разширяване на спектъра от електронни услуги за бенефициентите

Изпълнение:

През 2011 г. се работи активно върху разработването и пускането в експлоатация на функционалността на Информационната система за управление и наблюдение на Структурните инструменти за предоставяне на опция за електронно кандидатстване и електронно отчитане. ОП РЧР е втората оперативна програма, която се възползва от разработената функционалност чрез обявените процедури за електронно кандидатстване.

Препоръка №7:

Засилване на директната комуникация с бенефициентите

Изпълнение:

С цел засилване на директната комуникация с бенефициентите се прилагат следните мерки и действия:

- Организирано се обучения и срещи с бенефициентите, на които се дават подробни указания и препоръки относно изпълнението на проектите по ОП РЧР;
- При всяка проверка на място се обръща специално внимание на спазване на изискванията на европейската и национална регулаторна рамка относно изпълнението на проектите по ОП РЧР;

От страна на УО се извършват посещения „на място”, на база на които се изготвят месечни

доклади, в които се посочват констатираните пропуски и се отправят препоръки към МЗ и предложения за препоръки към бенефициентите. След като МЗ изготви и изпрати към УО план за действие с конкретни предложения за предприемане на корективни мерки и срокове за тяхното изпълнение, УО проследява тяхното изпълнение.

Препоръка №8:

Мерки за укрепване капацитета на Бюрата по труда, за да предоставят пълен набор от информационни услуги (в т.ч. възможности за кандидатстване по ОПРЧР).

Изпълнение:

Повишаването на качеството на предлаганите услуги от страна на Агенция по заетостта винаги е било сред основните ѝ приоритети. Агенцията по заетостта оптимизира дейността на 32 бюра по труда в страната по проект „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ по Оперативна програма „Регионално развитие“ (ОП РР). В проекта приоритетно са обхванати районите с високи равнища на безработица. Целта е с подобряването на инфраструктурата да се постигне социално включване и равен достъп на групите в неравностойно положение, с особено внимание към хората с увреждания и ромите. Подобрена е работната среда с обособяване на съвременни работни места и зони за информирани и самоинформирани.

Създадена е ефективна организация за улесняване на достъпа до услуги на търсещите работа лица, усъвършенстване на информационната среда и комуникацията с клиентите, прилагането на индивидуален подход при наемането на работа, включването в програми и мерки за заетост и обучение. С въвеждането на обслужване на принципа „едно гише“ се прилагат добрите европейски практики за организация на администрацията, чиято дейност е съсредоточена върху работата за бързо и качествено обслужване на клиента.

Агенция по заетостта изпълнява и проект „Оптимизиране и модернизиране на системата за предоставяне на услуги от Агенция по заетостта“. С проекта се цели модернизиране на дейността на администрацията, като се търси най-вече по-голяма ефективност, която да оптимизира нейната работа чрез по-масовото навлизане на съвременните информационни технологии.

За целта се монтираха 108 терминала (тип киоск) за предоставяне на услуги на регистрирани безработни лица, както и на останалите групи търсещи работа, на неактивни и обезкуражени лица.

В рамките на ОП РЧР се финансира и проект „Да успеем заедно“. Чрез него се подпомагат ДБТ с цел повишаване качеството на предлаганите посреднически услуги от страна на Агенция по заетостта посредством осигуряване на индивидуален подход, ориентиран от една страна към специфичните нужди на уязвимите групи на пазара на труда, а от друга към ключовите работодатели в отделните региони на страната.

Препоръка №9:

Анализ на Междинната оценка, с цел по-ясна визия за програмиране за периода 2014-2020

Изпълнение:

В рамките на проведената междинна оценка на ОП РЧР се проведеха изследване и анализ

на различните ефекти, които оказват програмите и дейностите, съфинансирани от ЕСФ, и се изследва степента на удовлетвореност на потребностите на крайните получатели на помощта и заинтересованите организации и институции (настоящи очаквания и такива, които е възможно да възникнат в бъдеще). Въз основа на изготвения анализ са формулирани препоръки за новия програмен период и съответно ще бъде предоставена информация, която да подпомогне вземането на решения от Комитета за наблюдение, Управляващия орган и Междинните звена.

Резултатите, препоръките и изводите от междинната оценка ще бъде взета предвид при подготовката на оперативната програма за новия програмен период от страна на оценителите, които ще извършват предварителната (ex-ante) оценка.

5. ОП „КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ” 2007 – 2013 г.

Програмата е насочена към основните проблеми и бариери в икономическото развитие на страната и включва предприемането на мерки и дейности, които да спомогнат за тяхното преодоляване, успешно справяне с предизвикателствата на Единния пазар, както и развитие на силните страни на икономиката ни. Общата цел на програмата е развитие на динамична икономика, конкурентоспособна на европейския и световния пазар.

5.1. НУЖДИ, идентифицирани по линия на ОП „Конкурентоспособност”

5.1.1. „Развитие на икономика базирана на знанието и иновационни дейности” (ПО 1) – целта на тази приоритетна ос е да бъдат подкрепени стартиращи технологични фирми, да бъде повишен иновативният потенциал на предприятията, както и да бъде подобрена про-иновационната инфраструктура в подкрепа на бизнеса.

5.1.2. „Повишаване ефективността на предприятията и развитие на благоприятна бизнес среда” (ПО 2) – тази приоритетна ос трябва да отговори на потребностите на предприятията от повишаване на конкурентоспособността на произвежданата от тях продукция, чрез модернизация на производствено оборудване, подобряване на фирмената енергоемкост, насърчаване на бизнес-кооперирането и клъстеризация.

5.1.3. „Финансови ресурси за развитие на предприятията” (ПО 3) – тази приоритетна ос трябва да отговори на нуждите на микропредприятия, стартиращи и иновативни фирми, както и на фирми с недостатъчна кредитна история от по-лесен достъп до финансови средства.

5.1.4. „Укрепване на международните пазарни позиции на българската икономика” (ПО 4) – подкрепата по тази приоритетна ос е насочена към привличане на по-големи по обем инвестиции във високо-технологични и експортно-ориентирани сектори, насърчаване експорта на МСП и повишаване качеството на произвежданата от тях продукция.

5.1.5. „Техническа помощ” (ПО 5)

5.2. ИНВЕСТИЦИИ по ОП „Конкурентоспособност”

**ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОП
“РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА 2007-2013”²⁴**
ТАБЛИЦА 12 (сумите са в хил. евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4	ПО 5	ОБЩО
Финансиране от ЕС		179 089	449 650	297 500	32 008	29 636	987 883
Национално съфинансиране		31 604	79 350	52 500	5 649	5 230	174 332
Общо финансиране		210 693	529 000	350 000	37 657	34 866	1 162 216
Договорени средства	Общо към 31.12.2011 г.	34 735	272 014	199 000	37 778	23 693	567 220
	% на изпълнение	16,49%	51,42%	56,86%	100,32%	67,95%	48,81%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	39 123	95 000	150 000	-2 881	11 173	292 415
	% на изпълнение	18,57%	17,96%	42,86%	-7,65%	32,05%	25,16%
	Общо към 31.10.2012 г.	73 858	367 014	349 000	34 897	34 866	859 635
	% на изпълнение	35,05%	69,38%	99,71%	92,67%	100,00%	73,97%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	3 926	56 237	199 000	7 498	4 104	270 764
	% на изпълнение	1,86%	10,63%	56,86%	19,91%	11,77%	23,30%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	2 798	55 491	150 000	1 655	3 517	213 462
	% на изпълнение	1,33%	10,49%	42,86%	4,40%	10,09%	18,37%
	Общо към 31.10.2012 г.	6 724	111 728	349 000	9 153	7 621	484 226
	% на изпълнение	3,19%	21,12%	99,71%	24,31%	21,86%	41,66%

По отношение изпълнението на прогнозите за договаряне и заплащане на средства чрез инструмента Лотар, реализираният напредък към 31.10.2012 г. е както следва: 93% е изпълнението на прогнозата за договорени средства, 94% на заложените за верифициране и 97% на предвидените за сертифициране разходи.

5.3. ЕФЕКТ

5.3.1. Постигнати резултати

5.3.1.1. Физически (материални) резултати

Брой сключени ДБФП/Заповеди за предоставяне на БФП: 2135

Брой ДБФП//Заповеди за предоставяне на БФП в изпълнение: 1070

Брой ДБФП//Заповеди за предоставяне на БФП приключили изпълнение: 696

²⁴ По данни на УО.

Брой прекратени ДБФП//Заповеди за предоставяне на БФП: 369

ТАБЛИЦА 13.1

Вид индикатор	Мярка	Постигнато до момента	Целева стойност
Създадени работни места	Бр.	1399	2120
Инвестиционни проекти	Бр.	300	1100
Създадени инвестиции	Млн. €	206	570
Проекти за подобряване на ИКТ в предприятията	Бр.	95	33
Наети изследователи в предприятията	Бр.	33	110

Физически (материални) резултати по Приоритетна ос 1 „Развитие на икономика базирана на знанието и иновационни дейности“:

Брой сключени ДБФП: 253

Брой ДБФП в изпълнение: 210

Брой ДБФП приключили изпълнение: 22

Брой прекратени ДБФП: 21

ТАБЛИЦА 13.2

Вид индикатор	Мярка	Постигнато до момента	Целева стойност
Подкрепени стартиращи иновативни предприятия	Бр.	20	95-130
Иновации, въведени/готови да бъдат въведени на пазара	Бр.	20	76-104
НИРД проекти, подкрепени в до-пазарна фаза	Бр.	11	90
НИРД проекти, подкрепени за въвеждане на пазара	Бр.	12	30-40
Наети изследователи в предприятията	Бр.	33	110

Физически (материални) резултати по Приоритетна ос 2 „Повишаване ефективността на предприятията и развитие на благоприятна бизнес среда“:

Брой сключени ДБФП: 1852

Брой ДБФП в изпълнение: 849

Брой ДБФП приключили изпълнение: 657

Брой прекратени ДБФП: 346

ТАБЛИЦА 13.3

Вид индикатор	Мярка	Постигнато до момента	Целева стойност
Нарастване на производствения капацитет в подкрепените предприятия	%	34,52	15
Намаляване на средната възраст на технологичното оборудване в подкрепените предприятия	%	13,82	30
Подкрепени МСП, които въвеждат в употреба нови	Бр.	130	550

технологии/ продукти			
Сертификати въведени в подкрепените предприятия	Бр.	331	537
Наети изследователи в предприятията	Бр.	33	110

Физически (материални) резултати по Приоритетна ос 3 „Финансови ресурси за развитие на предприятията“:

Брой създадени/ развити финансови продукти:
Планирана стойност в края на периода (2015): 5
Постигнато: 6 (виж Забележка 1)

Брой предприятия, подкрепени чрез дългови продукти:
Планирана стойност в края на периода (2015): 2000
Постигнато: 710

Забележка 1: Създадени са 6 финансови продукта - инструменти за финансов инженеринг, от които 5 са в процес на изпълнение и 1 е на етап оценка на получени предложения по обявената покана за заявяване на интерес.

Физически (материални) резултати по Приоритетна ос 4 „Укрепване на международните пазарни позиции на българската икономика“:

Брой сключени ДБФП: 7
Брой ДБФП в изпълнение: 6
Брой ДБФП приключили изпълнение: 0
Брой прекратени ДБФП: 1

ТАБЛИЦА 13.4

Вид индикатор	Мярка	Постигнато до момента	Целева стойност
Изпълнени инвестиционни проекти в целеви сектори	Бр.	4	15
Запитвания от потенциални инвеститори в целеви сектори	Бр.	90	100
Увеличение на броя на хората, които използват интернет страницата на ИАНМСП	%	85,53	3000 души
Предприятия, участващи в промоционални проекти	Бр.	2076	1100
Промоционални събития за насърчаване оценка на съответствието, сертифицирането и качеството на продуктите	Бр.	37	71
Подкрепени лаборатории	Бр.	39	33
Нови или подобрени услуги за бизнеса, предоставени от организациите по НИК	Бр.	18	77

Физически (материални) резултати по Приоритетна ос 5 „Техническа помощ“:

Брой издадени заповеди с директно предоставяне на БФП: 23
 Брой проекти с директно предоставяне на БФП в изпълнение: 5
 Брой приключили проекти с директно предоставяне на БФП: 17
 Брой прекратени проекти с директно предоставяне на БФП: 1

ТАБЛИЦА 13.5

Вид индикатор	Мярка	Постигнато до момента	Целева стойност
Направени оценки на ОП	Бр.	1 външна и 1 вътрешна	4 външни и 1 вътрешна
Инвестиционни проекти	Бр.	300	1100
Създадени инвестиции	Млн. €	206	570
Изнесени информационни кампании	Бр.	11	45
Участия в информационни събития	Бр.	150	-

Пример за успешно реализиран проект по ОПК

ТАБЛИЦА 14

Наименование на проекта:	„Повишаване на конкурентоспособността на “Холсим България” АД, чрез въвеждане в експлоатация на иновативна система за нарязване, дозиране, транспорт и оползотворяване чрез изгаряне на сортирани твърди битови отпадъци”
Реализиран по:	Процедура BG161PO003-2.1.07 „Технологична модернизация в големи предприятия” по ПО 2
Обща стойност на проекта:	12 303 542,81 €
Размер на БФП:	6 090 253,67 €
Сума на изплатената БФП:	6 067 918,90 €
Общата цел на проекта	Да насърчи конкурентоспособното и устойчиво развитие на “Холсим България” АД, чрез предоставяне на инвестиционна подкрепа за изграждане на нова високотехнологична и иновативна система за нарязване, дозиране и транспорт на оползотворими отпадъци с капацитет 35 000 тона/годишно.
Специфичните цели на проекта са:	<ul style="list-style-type: none"> • Повишаване ефективността на предприятието, чрез редуциране на себестойността и повишаване качеството на продукцията; • Намаляване на енергийната интензивност и диверсификация на енергийните източници използвани в предприятието; • Технологично усъвършенстване; • Повишаване конкурентоспособността и постигане на устойчиво и

<p>Закупено оборудване (ДМА и ДНА) по проекта:</p>	<p>екологично развитие на дружеството;</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Система за нарязване, дозиране и транспорт на оползотворими отпадъци включваща: <ol style="list-style-type: none"> 1.1 Шредираща инсталация; 1.2 Обезпрашаваща инсталация; 1.3 Оборудване за пренос на материали; 1.4 Дозиращо оборудване; 2. Система за управление на системата за нарязване, дозиране и транспорт на оползотворими отпадъци включваща софтуерно и хардуерно оборудване.
<p>Ползи за бенефициента и обществото от изпълнението на проекта:</p>	<p>В резултат от изпълнението на проекта е постигната общата цел на проекта, а именно повишаване на конкурентоспособността на „Холсим България“ АД, чрез въвеждането в експлоатация на иновативна система за нарязване, дозиране и транспорт на оползотворими отпадъци.</p> <p>Внедряването на системата спомогнало за постигането на специфичните цели по проекта, както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Технологична модернизация на предприятието; • Постигане на устойчиво и екологично развитие чрез намаляване на употребата на невъзобновими енергийни ресурси – въглища и природен газ; • Подобряване на конкурентоспособността на предприятието; • Предоставяне на услуга за третиране на битови отпадъци от депата на общини Враца и Монтана; • Редуциране на себестойността на крайния продукт. <p>В резултат от изпълнението на проекта значително е подобрена екологичната и енергийната ефективност на производствените емисии. След въвеждането в експлоатация на системата е постигнато заместване на традиционните горива използвани в производствените процеси с алтернативни такива в размер на 20,00%. Ръстът на коефициента на капитализация на активите е с 25,00%. Разходите за производство на основната продукция (цимент) са намалени с около 10,00%. Фирмата очаква да постигне 4,00% ръст на пазарния дял на вътрешния пазар. В резултат от изпълнението на проекта са разкрити 10 нови работни места и са създадени предпоставки за постигане на устойчива заетост.</p>

Ползи за бенефициента и обществото от изпълнението на проекта:

В резултат от изпълнението на проекта е постигната общата цел на проекта, а именно повишаване на конкурентоспособността на „Холсим България“ АД, чрез въвеждането в експлоатация на иновативна система за нарязване, дозиране и транспорт на оползотворими отпадъци.

Внедряването на системата спомогнало за постигането на специфичните цели по проекта, както следва:

- Технологична модернизация на предприятието;
- Постигане на устойчиво и екологично развитие чрез намаляване на употребата на невъзобновими енергийни ресурси – въглища и природен газ;
- Конкурентни предимства пред другите циментопроизводители;
- Предоставяне на услуга за третиране на битови отпадъци от депата на общини Враца и Монтана;
- Редуциране на себестойността на крайния продукти.

В резултат от изпълнението на проекта значително е подобрена екологичната и енергийната ефективност на производствените емисии. След въвеждането в експлоатация на системата е постигнато заместване на традиционните горива използвани в производствените процеси с алтернативни такива в размер на 20,00%. Ръстът на коефициента на капитализация на активите е с 25,00%. Разходите за производство на основната продукция (цимент) са намалени с около 10,00%. Фирмата очаква да постигне 4,00% ръст на пазарния дял на вътрешния пазар. В резултат от изпълнението на проекта са разкрити 10 нови работни места и са създадени предпоставки за постигане на устойчива заетост.

5.3.1.2. Нематериални резултати – в качествено изражение

Не се изследват/липсва информация.

5.3.1.3. Хоризонтални резултати – допълняемост между различните източници и инструменти за финансиране

Не се изследват/липсва информация.

5.3.2. ВЪЗДЕЙСТВИЕ

В настоящия анализ отсъстват данни за въздействието на ОПК върху българския социално-икономически живот. Това е свързано с обстоятелството, че УО разглежда въздействието в контекста на последиците от изпълнението на Програмата отвъд прякото и непосредствено взаимодействие с целевите групи. Сред тях са например ниво на конкуренция на пазара на определени продукти; устойчивост на работните места, създадени в промишлено предприятие, изградено с подкрепа на програмата; ниво на усвояване на бизнес центровете, създадени с подкрепа на програмата и др. Въздействията могат да се разпрострат и върху хора и организации далеч извън Програмата, както в случая на макроикономическите въздействия.

Поради разполагането им във времето или непрякото им естество, въздействията не са лесно разпознаваеми по време на ежедневното управление на ОПК - поради тази причина показателите за въздействие се отчитат обикновено по време на последващите оценки, в отделни случаи (когато има достатъчно данни, капацитет и натрупан опит) - по време на междинните оценки.

В законодателните документи на ЕК (регламентите) и методологическите насоки (например за провеждане на оценки, изготвяне на годишни доклади, др.) за периода 2007-2013 не се

изисква текущо наблюдение на ниво индикатори за въздействие и УО на ОПК съответно не разполага с данни за тях.

На ниво ОПК се отчитат на годишен принцип т. нар. контекстни индикатори (БВП, разходи за НИРД, енергиен интензитет на икономиката, инвестиции като % от БВП) и основни индикатори (работни места, брой НИРД проекти и др., дадени в анекс 3 към ОПК). Те се отчитат въз основа данни от НСИ и Евростат, както и собствени данни на програмата (обобщени на база изпълнени проекти). УО на ОПК ще има готовност да ги предостави на КЕВКЕФ след 31 януари 2013 г.

5.4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ДОКЛАДИТЕ НА КЕВКЕФ ЗА 2010 И 2011 ГОДИНА

Препоръка №1:

Фокусиране на ресурсите в сферите с висок потенциал и подпомагане на взаимодействието „наука-бизнес“

Изпълнение:

УО на ОП „Конкурентоспособност“ е наясно, че с ограничения финансов ресурс на програмата се търси максимална ефективност и ефикасност на предлаганата подкрепа. Фокусирането на финансирането в приоритетни области с висок потенциал и за подпомагане на връзката „наука-бизнес“ е от ключово значение.

В тази връзка, по част от процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, приоритетно се финансират високотехнологични и средно-високотехнологични производства (раздели с код С10.82, С10.84 и С10.86, С20, С21, С22, С25, С26, С27, С28, С29 и С30), високотехнологични услуги и други услуги с наситеност на знанието (раздели J61, J62, J63), както и предприятия от под-сектор „научноизследователска и развойна дейност“ с код М72. По други процедури, за да са допустими за финансиране, кандидатите трябва да осъществяват дейност в една или повече от следните иновативни области: информационни технологии, еко- и енергоспестяващи технологии, технологии, свързани със здравето.

През месец ноември 2011 г. беше обявена процедура BG161PO003-1.1.06 „Подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на българските предприятия“. Основната ѝ цел е да предостави подкрепа за реализирането на успешни научноизследователски и развойни проекти от страна на българските предприятия, самостоятелно или в партньорство с други предприятия или научноизследователски организации /университети, с цел създаване на нови или усъвършенстване на съществуващи иновативни продукти, процеси и услуги, които са насочени към засилване на икономическата ефективност, повишаване на иновативния потенциал и технологичното развитие на предприятията. След приключване на оценката на проектните предложения са сключени 21 договора за безвъзмездна финансова помощ.

Предстои и обявяването на следните процедури по Приоритетна ос 1, което допълнително ще подпомогне взаимодействието „наука-бизнес“ и ще заздравя връзката между тях:

- „Създаване на научно-технологичен парк“;
- „Подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на българските

предприятия”;

- „Внедряване на иновации в предприятията“.

Препоръка №2:

Подробен анализ на реално достигнатите стойности на заложените индикатори по ОПК

Изпълнение:

С оглед проследяване на постигнатите стойности и съответствието им със заложените в ОПК Управляващият орган извършва цялостна оценка на индикаторите, включваща залагането и изпълнението им на ниво процедура.

Към настоящия момент по приоритетна ос 1 са обявени следните процедури:

“Подкрепа за внедряване в производството на иновативни продукти, процеси и предоставяне на иновативни услуги”; “Развитие на стартиращи иновативни предприятия чрез подкрепа за внедряване на иновативни продукти, процеси и услуги”; “Подкрепа за внедряване в производство на иновативни продукти, процеси и предоставяне на иновативни услуги”; “Разработване на иновации от стартиращи предприятия”, “Подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на българските предприятия”, “Създаване на нови и укрепване на съществуващи офиси за технологичен трансфер”, “Създаване на нови и укрепване на съществуващи технологични центрове”

По приоритетна ос 2 са обявени следните процедури:

“Технологична модернизация на предприятията”, “Покриване на международно признати стандарти”, “Покриване на международно признати стандарти”,

“Технологична модернизация в малки и средни предприятия”, “Технологична модернизация в големи предприятия”, “Технологична модернизация в малки и средни предприятия”, “Технологична модернизация в големи предприятия”, “Покриване на международно признати стандарти”, “Подкрепа за предприятия и кооперации на хора с увреждания”, “Технологична модернизация в малки и средни предприятия”, “Покриване на международно признати стандарти”, “Технологична модернизация в малки и средни предприятия”, “Подкрепа за създаване и развитие на бизнес инкубатори”, “Инвестиции в „Зелена индустрия”, “Подкрепа за развитието на клъстерите в България”

Предвид, че достигнатите стойности на индикаторите се измерват само въз основа на постигнатия напредък от изпълнението на договорите за безвъзмездна финансова помощ по Оперативната програма, по които са подадени окончателни отчети от бенефициентите и са извършени окончателните плащания, към настоящия момент е предоставена информация за постигнатите стойности на индикаторите по Приоритетна ос 1, Област на въздействие 1.1. „Подкрепа за иновационни дейности в предприятията“ и по Приоритетна ос 2, Област на въздействие 2.1. „Подобряване на технологиите и управлението в предприятията“. Индикатор „Брой създадени работни места“: Планирана стойност в края на периода (2015): 2120; Постигнато: 1399; Индикатор „Брой инвестиционни проекти“: Планирана стойност в края на периода (2015): 1100; Постигнато: 300; Индикатор „Създадени инвестиции (млн. евро)“: Планирана стойност в края на периода (2015): 570 млн. евро; Постигнато: 206 млн. евро; Индикатор „Брой проекти за подобряване на ИКТ в предприятията“: Планирана стойност в средата на периода (2010): 9; Планирана стойност в края на периода (2015): 33; Постигнато: 95; Приоритетна ос 1: Индикатор "Брой

подкрепени стартиращи иновативни предприятия“: Планирана стойност в края на периода (2015): 95 – 130; Постигнато: 20; Индикатор „Брой иновации, въведени/готови да бъдат въведени на пазара“: Планирана стойност в края на периода (2015): 76-104; Постигнато: 20; Индикатор „Брой НИРД проекти, подкрепени в до-пазарна фаза“: Планирана стойност в края на периода (2015): 90; Постигнато: 11 Индикатор „Брой НИРД проекти, подкрепени за въвеждане на пазара“: Планирана стойност в края на периода (2015): 30-40; Постигнато: 12; Индикатор „Брой наети изследователи в предприятията“: Планирана стойност в края на периода (2015): 110; Постигнато: 33; Приоритетна ос 2; Индикатор "Нарастване на производствения капацитет в подкрепените предприятия (%)“: Планирана стойност в края на периода (2015): 15%; Постигнато: 34.52 %; Индикатор „Намаляване на средната възраст на технологичното оборудване в подкрепените предприятия“: Планирана стойност в края на периода (2015): 30%; Постигнато: 13.82%; Индикатор „Брой на подкрепени МСП, които въвеждат в употреба нови технологии/ продукти“: Планирана стойност в края на периода (2015): 550; Постигнато: 130; Индикатор „Брой сертификати въведени в подкрепените предприятия“: Планирана стойност в края на периода (2015): 537; Постигнато: 331.

По отношение на физическия напредък по Приоритетни оси 1 и 2 е извършен анализ на реално достигнатите стойности на заложените индикатори, въз основа на който са обявени и предстои да се обявят нови процедури, с цел достигане на планираните стойности на всички индикатори по Приоритетни оси 1 и 2 на ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 г.

Препоръка №3:

Максимално да се ускори процеса по одобрението на Критериите за избор на операции и обявяването на документите за кандидатстване “

Изпълнение:

Полагат се постоянни усилия за ускоряване на процеса на одобрение на критериите за избор на операции и обявяването на отделните процедури впоследствие.

Комитетът за наблюдение (КН) на оперативната програма има две присъствени заседания през съответната календарна година, като при необходимост се провеждат и неприсъствени процедури на вземане на решения. Практиката до момента показва, че процедурите, които се гласуват на пролетното заседание на КН се обявяват през втората половина на годината, а тези гласувани на есенното заседание – през първото тримесечие на следващата година. Това е свързано с необходимостта от разработване на документацията по процедурата, нейното съгласуване и нотифициране пред ЕК, ако е необходимо.

В началото на месец май 2012 г. са извършени промени в структурата на управление на оперативната програма, касаещи обединяването на Управляващия орган (дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“ в МИЕТ) и Междинното звено (Главна дирекция „Конкурентоспособност и иновации“ в Изпълнителната агенция за насърчване на малките и средните предприятия) в единен орган. С извършените промени в структурата на управление на ОП „Конкурентоспособност“ се цели подобряване ефективността на управление и изпълнение на програмата, вкл. и съкращаване на сроковете между гласуване на критериите за избор на операции от КН и реалното

обявяване на дадена процедура.

Препоръка №4:

Времевият диапазон на процедурата за възстановяване на разходите на бенефициентите да бъде съкратен.

Изпълнение:

Обединяването на двете административни структури Управляващ орган и Междинно звено в единен орган по управление на средствата по ОП „Конкурентоспособност“ значително ускори процеса на одобрение на междинни/окончателни отчети, което доведе и до съответното съкращаване на срока за възстановяване на разходите на бенефициентите.

Препоръка №5:

Да се предприемат ефективни мерки за оптимизиране на процеса на оценка на проектните предложения

Изпълнение:

На 23.11.2011 г. с подписаното Допълнително споразумение № 3 към Междунституционалното Споразумение за делегиране на правомощия по изпълнението на ОПК на Междинно звено, провеждането на оценката и сключването на договорите за безвъзмездна финансова помощ по Приоритетна ос 1 и 2 на ОП „Конкурентоспособност“, за всички процедури обявени след 1.09.2011 г., бяха включени във функциите на Управляващия орган (УО) на програмата. Предприетата управленска стъпка, провокирана от неотложната необходимост за оптимизиране на оценителния процес и повишаване на качеството му, вмени изпълнението на всички задачи свързани с оценката и договарянето по посочените две приоритетни оси, в отговорност на УО.

С цел улесняване на бизнеса и непрекъснато усъвършенстване чрез постигане на по-голяма бързина при законосъобразното и целесъобразно разходване на средствата от ЕС, с Постановление № 80 на МС от 23 април 2012 г., бе предприета и втората важна административна промяна – вливане на структурата на Междинното звено в тази на Управляващия орган на програмата считано от 1 май 2012 г. С цитирания нормативен акт започна довършването на обявените процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, по които сключването на договори бе делегирано на Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия, от Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“ (ЕФК) на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма, успоредно с провеждането на новообявените процедури. Обединяването на двете административни структури в единен орган по управление на средствата по ОП „Конкурентоспособност“ реално ускори етапите на оценка, сключване на договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и последващото плащане към бенефициентите. С предприетата стъпка пряко бе изпълнена препоръката от Годишния доклад на КЕВКЕФ за 2011 г. по ОП „Конкурентоспособност“ за предприемане на мерки по „оптимизиране процеса на оценка на проектните предложения“ и едновременно с това осъществено и „корективното действие за компенсиране на реализираното сериозно изоставане по програмата през годините“, препоръчано с Годишния доклад за 2010 г.

За постигането на пълния търсен ефект по съкращаване на сроковете за оценка и

реализиране на напредък в усвояването на средствата от оперативната програма, непосредствено след извършената структурна промяна възникна необходимост от привеждане в съответствие на регулаторните режими и вътрешноевропейската правна уредба свързана с дейността на УО. В тази връзка в Главна дирекция ЕФК стартира изготвянето на нов Наръчник по ОП „Конкурентоспособност“ и актуализиране на действащите Системи за управление и контрол в съответствие с новите функции на отделите. Отново с цел оптимизация на оценителния и договорен процес, във Вътрешните правила за работа на Оценителната комисия и на екипа по договаряне при процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013 (Приложение към Наръчника) са предвидени изменения и допълнения в посока – „опростяване“ на разписаните процедурни правила и акумулиране на най-добрите практики натрупани през годините от началото на програмния период.

Препоръка №6:

Диалог и консултации с представителите на бизнеса за по-добро таргетиране на схемите за предоставяне на БФП по Програмата.

Изпълнение:

Провеждат се постоянни срещи с представители на бизнеса и другите заинтересовани страни с цел по-добро фокусиране на процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и по-ефективно усвояване на средствата по ОП „Конкурентоспособност“.

Преди обявяването на дадена процедура, документацията за кандидатстване по нея се публикува за обществено обсъждане. Целта на общественото обсъждане е да се даде възможност на потенциалните кандидати да се запознаят предварително с условията по конкретната процедура и да дадат своите коментари и предложения.

След обявяване на всяка процедура се провежда национална информационна кампания, която обхваща повечето големи градове в страната. В рамките на информационните дни се представят новите процедури или промените в съществуващите, като едновременно с това се получава обратна връзка от потенциалните бенефициенти относно условията за кандидатстване по всяка от тях.

В рамките на УО функционира приемна за граждани, която е често посещавана и която също е своеобразен канал за информация за УО.

Експерти от УО участват като гости и лектори в разнообразни събития (семинари, конференции, обучения, информационни събития), което им позволява да приложат релевантните коментари и препоръки при програмиране на процедурите по ОП „Конкурентоспособност“.

Всичко това води до по-добро таргетиране на процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по оперативната програма. Пример за това са процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, по които приоритетно се финансират високотехнологични и средно-високотехнологични производства (раздели с код С10.82, С10.84 и С10.86, С20, С21, С22, С25, С26, С27, С28, С29 и С30),

високотехнологични услуги и други услуги с наситеност на знанието (раздели J61, J62, J63), както и предприятия от под-сектор „научноизследователска и развойна дейност“ с код M72. Друг пример са процедурите, при които допустими за финансиране са кандидати, които осъществяват дейност в една или повече от следните иновативни области: информационни технологии, еко и енергоспестяващи технологии, технологии, свързани със здравето.

Препоръка №7:

Корективни действия за компенсиране на акумулираното сериозно изоставане по ОПК през годините.

Изпълнение:

На 1 май 2012 г. бяха извършени промени в структурата на управление на оперативната програма, касаещи обединяването на Управляващия орган (дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“ в МИЕТ) и Междинното звено (Главна дирекция „Конкурентоспособност и иновации“ в Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия) в единен орган. Дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“ в МИЕТ е преобразувана в Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“, в която са преназначени и служителите от Главна дирекция „Конкурентоспособност и иновации“ в Изпълнителната агенция за насърчаване на малките и средните предприятия. С извършените промени в структурата на управление на оперативната програма се цели подобряване ефективността на управление на програмата чрез реорганизиране и преразпределение на отговорностите по процесите на оценка, контракуване и плащане с цел тяхното оптимизиране и съкращаване на сроковете. С предприетите действия се намалява бюрокрацията, съкращават се стъпките и сроковете за вземане на експертни решения. В резултат на предприетите конкретни действия от страна на УО на ОП „Конкурентоспособност“ е налице спазване на установените срокове за работа на оценителните комисии, както и ускоряване на процесите на плащане, което е от съществено значение както за бенефициентите, така и за напредъка по изпълнение на Програмата.

Към това следва да се добавят и двете промени на оперативната програма, извършени през 2011 г. и 2012 г. (Решения на ЕК № С(2011)5155 - 20/07/2011 и № С(2012) 5768 - 10/08/2012).

Препоръка №8:

Мерки за по-бързо допълнително опростяване и ускоряване на процедурите.

Изпълнение:

УО на ОП „Конкурентоспособност“ е предприел редица мерки за допълнително опростяване и ускоряване на процеса по изпълнение и управление на програмата:

- Намаляване до минимум на броя на изискуемите документи по голяма част от процедурите;
- Премахване на ненужните и формални критерии и изисквания към кандидатите при подготовка на проектните предложения;
- Разработване на процедурите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и на документите към тях по възможно най-ясен и разбираем за кандидатите начин;
- Внедряване в процедурите по ОП „Конкурентоспособност“ на предложенията на

бизнеса с цел по-точно отговаряне на техните нужди;

- Включване на изискване към оценителната комисия максимално ясно да бъде описан констатирания пропуск при изпращане на искания за разяснения и/или допълнителни документи;
- Намаляване до минимум на сроковете за преглед и произнасяне от страна на Договарящия орган по всички предоставени от страна на бенефициентите документи;
- Подобрена прозрачност и обществен контрол при усвояването на средствата по ОПРКБИ;
- Улеснен достъп до средствата по ОПРКБИ за бенефициентите посредством опростени и улеснени процеси и стандартизирани процедури за верификация;
- Непрекъснат фокус върху процедурите и дисциплината при плащанията;
- По-голяма отчетност и отговорност на всички нива;
- - Периодично провеждане на обучения на бенефициентите и на структурите, отговорни за изпълнението и управлението на ОП „Конкурентоспособност“ с цел допълнително оптимизиране и ускоряване на процесите по изпълнението на оперативната програма.

Препоръка №9:

Провеждане на засилена информационна кампания за потенциалните бенефициенти по всички актуални промени в Програмата.

Изпълнение:

До края на 2011 г. е извършена само една промяна в Оперативната програма, касаеща включването на т. нар. „midcaps“ като допустими кандидати в две от предвидените капиталови схеми по Приоритетна ос 3 от ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ 2007-2013, изпълнявани в рамките на Инициативата JEREMIE. Това са предприятия с персонал по-малко от 3000 служители, но с показатели на активи и приходи от продажби за средни предприятия. Промяната е приета от страна на ЕК, но същата не е изисквала засилена информационна кампания.

В допълнение, през 2010 г. и 2011 г. информационни кампании са осъществени по отворените за кандидатстване процедури за предоставяне на БФП по Оперативната програма, както следва:

Информационни кампании през 2010 г.

- Национална кампания в периода 7 юни – 9 юли 2010 г. в 21 града за представяне на пет процедури, както следва: BG161PO003-2.1.06 „Технологична модернизация в малки и средни предприятия“; BG161PO003-2.1.07 „Технологична модернизация в големи предприятия“; 2007BG161PO003/1.1.1-01/2007 „Подкрепа за създаване и развитие на стартиращи иновативни предприятия“; BG161PO003-1.1.03 „Развитие на стартиращи иновативни предприятия чрез подкрепа за внедряване на иновативни продукти, процеси и услуги“; BG161PO003-1.2.01 „Подкрепа за създаване на технологични паркове“.

- Национална кампания в периода 21-24 септември 2010 г. в 10 града за представяне на пет процедури, както следва: Процедура BG161PO003-2.1.09 „Предоставяне на консултантски услуги на предприятията в затруднение“; Процедура BG161PO003-2.4.01

„Подкрепа за развитието на клъстерите в България“; Процедура BG161PO003-2.1.08 „Покриване на международно признати стандарти“; Процедура BG161PO003-1.2.01 „Подкрепа за създаване на технологични паркове“; Процедура BG161PO003-1.1.03 „Развитие на стартиращи иновативни предприятия чрез подкрепа за внедряване на иновативни продукти, процеси и услуги“.

Общо проведени две големи информационни кампании по 9 процедури с общо 1917 участници.

Информационни кампании през 2011 г.

- Национална кампания в периода 01-09 февруари 2011 г. в 6 града за представяне на десет процедури, както следва: BG161PO003-2.1.11 „Технологична модернизация в малки и средни предприятия“; BG161PO003-2.1.10 „Подкрепа за предприятия и кооперации на хора с увреждания“; BG161PO003-2.2.01 „Подкрепа за създаване и развитие на бизнес инкубатори“; BG161PO003-1.1.05 „Разработване на иновации от стартиращи предприятия“; BG161PO003-1.1.04 „Подкрепа за внедряване в производство на иновативни продукти, процеси и предоставяне на иновативни услуги“; BG161PO003-1.2.02 „Създаване на нови и укрепване на съществуващи офиси за технологичен трансфер“; BG161PO003-1.2.03 „Създаване на нови и укрепване на съществуващи технологични центрове“; BG161PO003-2.4.01 „Подкрепа за развитието на клъстерите в България“; BG161PO003-1.1.03 „Развитие на стартиращи иновативни предприятия чрез подкрепа за внедряване на иновативни продукти, процеси и услуги“; BG161PO003-1.2.01 „Подкрепа за създаване на технологични паркове“.

- Национална кампания в периода 13-22 юни 2011 г. в 8 града за представяне на шест процедури, както следва: BG161PO003-1.1.03 "Развитие на стартиращи иновативни предприятия чрез подкрепа за внедряване на иновативни продукти, процеси и услуги"; BG161PO003-1.1.04 "Подкрепа за внедряване в производство на иновативни продукти, процеси и предоставяне на иновативни услуги"; BG161PO003-1.1.05 "Разработване на иновации от стартиращи предприятия"; BG161PO003-1.2.01 "Подкрепа за създаване на технологични паркове"; BG161PO003-1.2.02 "Създаване на нови и укрепване на съществуващи офиси за технологичен трансфер"; BG161PO003-1.2.03 "Създаване на нови и укрепване на съществуващи технологични центрове".

- Национална кампания 31 август-02 септември 2011 г. в 3 града за представяне на процедура BG161PO003-2.1.12 „Покриване на международно признати стандарти и въвеждане на системи за управление в предприятията“.

- Национална кампания 01-05 декември 2011 г. в 5 града за представяне на три процедури, както следва: BG161PO003-2.1.13 „Технологична модернизация в малки и средни предприятия“; BG161PO003-2.3.01 „Инвестиции в „зелена индустрия“; BG161PO003-1.1.06 „Подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на българските предприятия“.

Общо проведени четири големи информационни кампании по 14 процедури с общо 1975 участници.

Препоръка №10:

Подкрепа към бенефициентите по отношение достъп до финансов ресурс за

съфинансиране на проектите.

Изпълнение:

Стартира изпълнението на инициативата JEREMIE по Приоритетна ос 3 на ОП „Конкурентоспособност“. В рамките на инициативата са организирани следните финансови инструменти:

- Инструмент за подкрепа на предприемачеството и предоставяне на първоначално финансиране;
- Рисков фонд;
- Фонд за растеж;
- Мецанин фонд;
- Гаранционен фонд;
- Инструмент за предоставяне на финансиране чрез поделяне на риска.

Чрез Гаранционния фонд от началото на предоставяне на услугата (септември 2011 г.) до средата на 2012 г. са отпуснати 401 заема на обща стойност 49.7 млн. лв.

Фонд мениджърите на Фонда за рискови инвестиции, Фонда за развиващи се компании и Мецанин фонда, които бяха избрани през 2011 г., са в процес на набиране на частен капитал, като се очаква да стартират своята дейност до края на 2012 г. Междувременно фонд мениджърите вече са набелязали първоначалните си проекти за финансиране и са в готовност след приключване на процеса по набиране на частен капитал да извършат своите инвестиции.

На 19 април 2012 г. бяха избрани два финансови посредника (Eleven и LAUNCHub), които да управляват финансовия инструмент за подкрепа на предприемачеството и предоставяне на първоначално финансиране (Acceleration & Seed Fund).

Новият финансов инструмент за предоставяне на финансиране чрез поделяне на риска е предназначен за съфинансиране на нови банкови кредити от страна на „Джеремии България“ ЕАД посредством предоставяне на безлихвени заеми за приблизително половината от размера на одобрените заеми за малки и средни предприятия. Така предлаганият финансов инструмент ще допринесе за ефективно намаляване на лихвеното равнище с около 50% по отпуснатите кредити.

Допълнително, УО на ОП „Конкурентоспособност“ обяви процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ **„Енергийна ефективност и зелена икономика“**. Механизмът на изпълнение на процедурата представлява **изцяло нов и пилотен за България проект от гледна точка на използване на кредитните и финансови институции като участници в прилагането на европейски програми, финансирани по линия на Структурните фондове на ЕС**. Тя е структурирана като инструмент, състоящ се от заемен компонент, компонент за безвъзмездна финансова помощ и компонент за техническа помощ. В допълнение **към предвидени по процедурата средства от 150 млн. евро за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ ЕБВР осигурява кредитни линии (заемен компонент) в размер до 150 млн. евро** чрез свои банки-партньори, подпомагайки по този начин успешната реализация на проектите. Предвидено е изпълнението на процедурата да се подпомага и от осигурения компонент за техническа помощ, състоящ се във възлагането на дейностите по проверката на техническото

съответствие на проектите по процедурата (Асистент по проекта) и дейностите по мониторинга и верификацията на изпълнението на сключените договори (Асистент по верификацията) на външни изпълнители. Иновативният подход на структуриране на процедурата е предпоставка за ускоряване както на процеса по оценка, така и на последващо изпълнение на проектите като осигуреният заеман компонент цели да минимизира рисковете от отпадане на проекти поради липса на възможност за осигуряване на съфинансиране от страна на бенефициентите.

6. ОП „АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ” 2007 – 2013 г.

Стратегическата цел на програмата е подобряване на работата на държавната администрация за реализиране на ефективни политики, качествено обслужване на гражданите и бизнеса и създаване на условия за устойчив икономически растеж и заетост. Повишаване на професионализма, прозрачността и отчетността в съдебната система.

6.1. НУЖДИ, идентифицирани по линия на ОП „Административен капацитет”

6.1.1. „Добро управление“ (ПО 1) - отразява необходимостта от укрепване на административните структури и органите на съдебната власт, повишаване на прозрачността и отчетността в работата им, въвеждането на ПЧП и аутсорсинг като механизми за по-ефикасно управление и прилагане на принципа на партньорство при формулиране на държавната политика

6.1.2. „Управление на човешките ресурси“ (ПО 2) – е насочена към постигане на ефективност на държавната администрация, органите на съдебната власт и СГО чрез управление и развитие на човешките ресурси.

6.1.3. „Качествено административно обслужване и развитие на електронното управление“ (ПО 3) – касае предоставянето на качествени административни услуги и използването на информационните технологии. Чрез тях ще се подобри бизнес средата в България и ще се насърчи развитието на предприемачеството.

5.1.1. „Техническа помощ“ (ПО 4) – трябва да укрепи капацитета на УО за управление на ОПАК.

5.2. ИНВЕСТИЦИИ по ОП „Административен капацитет”

Към средата на месец ноември 2012 г. по програмата е договорен близо 75% от общия финансов ресурс и са разплатени близо 37%. Детайлна информация за финансовия напредък по програмата е даден в таблицата 15.

Като цяло, по програмата се наблюдава добро изпълнение на предвидените за договаряне и разплащане през 2012 г. средства чрез инструмента за планиране Лотар. Реализираният напредък към 31.10.2012 г. е: 85% е изпълнението на прогнозата за договорени средства, 85% на заложените за верифициране и 93% на предвидените за сертифициране разходи.

По отношение на потенциалния риск от освобождаване на средства по правилото N+2/N+3 по ОПАК, към 31.12.2012 г., следва да се отбележи, че такъв риск не е идентифициран. Съгласно финансовия план на програмата, към края на 2012 година е необходимо да бъдат сертифицирани разходи (ЕС част) в размер на € 28 530 833. Към 24.09.2012 г. по ОПАК са сертифицирани разходи (ЕС част) в размер на € 42 358 819.22 (т.е. необходимият минимум за разплащане през 2012 г. е преизпълнен на 148%). На 7 ноември 2011 г. към Сертифициращия орган е подаден извънреден Доклад по сертификация и декларация за допустимите разходи, в който са включени за сертифициране допълнителни € 1 713 051.60 (ЕС част) към 31.10.2012 г. Сертифицирането на тези разходи ще доведе до изпълнение на целта за 31.12.2012 г. на 154%.

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОП "АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ 2007-2013"²⁵

ТАБЛИЦА 15

(сумите са в хил. евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4	ОБЩО
Финансиране от ЕС		36 881	63 005	47 638	6 147	153 671
Национално съфинансиране		6 508	11 119	8 407	1 085	27 118
Общо финансиране		43 389	74 124	56 045	7 232	180 789
Договорени средства	Общо към 31.12.2011 г.	27 086	28 331	46 285	5 400	107 102
	% на изпълнение	62,42%	38,22%	82,59%	74,67%	59,24%
	През 2012 г. (до 19.11.2012)	11 114	11 217	6 067	-27	28 371
	% на изпълнение	25,61%	15,13%	10,82%	-0,38%	15,69%
	Общо към 19.11.2012 г.	38 200	39 549	52 352	5 372	135 473
	% на изпълнение	88,04%	53,36%	93,41%	74,29%	74,93%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	17 838	18 640	12 491	1 566	50 535
	% на изпълнение	41,11%	25,15%	22,29%	21,66%	27,95%
	През 2012 г. (до 19.11.2012)	3 327	3 727	8 386	702	16 142
	% на изпълнение	7,67%	5,03%	14,96%	9,70%	8,93%
	Общо към 19.11.2012 г.	21 165	22 367	20 878	2 268	66 677
	% на изпълнение	48,78%	30,18%	37,25%	31,36%	36,88%

5.3. ЕФЕКТИ

5.3.1. Постигнати резултати

²⁵ По данни на ИСУН.

5.3.1.1. Физически (материални) резултати

ФИЗИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ ПО ОП "АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ 2007-2013"

ТАБЛИЦА 16

Индикатор		Базова стойност	Постигната стойност	Целева стойност
ПРИОРИТЕТНА ОС 1				
I.1.	Функционални анализи, извършени от административни структури	0	19	1/3 от всички администрации - 158
I.2.	Проведени информационни кампании	0	92	20
I.3.	Органи на съдебната власт, въвели системи за управление на делата	2	146	174 от всички съдилища и прокуратури
I.4.	Администрации, предприели мерки за оптимизация на процедури в резултат на функционалния анализ	0	90	199
I.5.	Администрации, въвели правила за мониторинг на изпълнението на политики	0	23	16 министерства; 12 държавни агенции и комисии; 100 общински админ.
I.6.	Проекти на нормативни документи, придружени от оценка на въздействието	3	44	80
I.7.	Нормативни актове, приети след проведени консултации със заинтересованите страни	18	295	Всички приети нормативни актове
I.8.	Публични сектори, разработили специфични правила за прилагане на ПЧП	0	3	5
ПРИОРИТЕТНА ОС 2				
II.1.	Новоразработени (и осъвременени) обучителни модули - за админ.	101	32	200
II.2.	Новоразработени (и осъвременени) обучителни модули - за съдебната система	5	89	25
II.3.	Общ брой на обучените служители в	52 778	35 916	385 000

	администрацията			
II.4.	Общ брой на обучените служители в администрацията - обучени жени от общия брой обучени	N/A	22 507	192 500
II.5.	Общ брой на обучените служители в администрацията - обучени служители на местната администрация от общия брой обучени	N/A	2 378	231 000
II.6.	Брой СГО, обучили служителите си)	0	1 958 (20,4 % от всички активни НПО)	20% от всички СГО
II.7.	Брой СГО, обучили служителите си - обучени жени от общия брой обучени	N/A	9 577 (38%)	50%
II.8.	Общ брой на обучените магистрати и съдебни служители	3 000	6 827	21 000
II.9.	Общ брой на обучените магистрати и съдебни служители - обучени жени от общия брой обучени	N/A	4475 (62%)	55%
II.10.	Служители, успешно преминали обученията с получаване на сертификат	N/A	84%	80%
II.11.	Администрации, използващи Единната информационна система за УЧР	0	0	Всички администрации
II.12.	Органи на съдебната власт, въвели система за УЧР	0	16	200
ПРИОРИТЕТНА ОС 3				
III.1.	Администрации, въвели системи за управление на качеството	89 (16% от админ.)	128	125 (около 25% от админ.)
III.2.	Преглед на административните услуги за тяхното предоставяне онлайн	800	4531	Около 2000 (всички админ. услуги)
III.3.	Администрации, въвели система за вътрешен електронен документооборот	270	100	Всички администрации
III.4.	Новоразработени/обновени информационни системи за органите на съдебната власт	9	4	15

III.5.	Администрации, спазващи стандартното време за предоставяне на услуга (20 мин.)	357 (75% от всички адм.)	214	466 (98% от всички адм.)
III.6.	Администрации, въвели практики за подобряване на достъпа до административно обслужване за хора в неравностойно положение	0	48	70
III.7.	Административни услуги, предоставяни онлайн	100	2100	1000
III.8.	Услуги, включени в портала е-правосъдие	0	0	10
III.9.	Администрации, достигнали ниво "отлично" при обслужване на принципа "one-stop-shop"	12 (3% от общия брой администр., предоставящи услуги)	10	70 (15% от общия брой адм., предоставящи услуги)

5.3.1.2. Нематериални резултати – в качествено изражение

Постигнатите по програмата индикатори допринасят за постигането на следните резултати:

- Намаляване на времето необходимо на гражданите и бизнеса за получаване на услуга и информация от страна на администрацията;
- Повишаване на качеството на предоставяните услуги на гражданите и бизнеса;
- Подобряване на процеса на управление на човешките ресурси в администрацията и съдебната система;
- Повишена прозрачност и ефективност на съдебната система.

5.3.1.3. Хоризонтални резултати – допълняемост между различните източници и инструменти за финансиране

Допълняемост съществува между ОПАК и ОП "Развитие на човешките ресурси" (ОПРЧР), която също е част от Националната стратегическа референтна рамка. Нейната стратегическа цел е да се подобри качеството на живот на хората в България чрез подобряване на човешкия капитал, постигане на високи нива на заетост, повишаване на производителността, достъп до качествено образование и учене през целия живот, и засилване на социалното включване. Приоритетно направление 3 на ОПРЧР предвижда инвестиции в укрепване на административния капацитет на образователните и обучителни институции и подобряване на качеството на услугите в образованието и обучението. Приоритетно направление 6 се фокусира върху здравеопазването, социалните услуги за превенция на социалното изключване, подобряване на ефикасността на институционалните системи в сферата на пазара на труда, условията на труд, социални и здравни услуги, е-услуги за заетост. Част от това направление е и укрепването на капацитета на институциите за социално включване и за предоставяне на здравни услуги.

Друга програма с която ОПАК има силно изразена допълняемост е **ОП “Техническа помощ”** (ОПТП), която е насочена към укрепване на капацитета на Централното координационно звено, Одитния орган, Сертифициращия орган, УО на ОПТП и общинските и областните администрации като потенциални бенефициенти по останалите ОП. От своя страна ОПАК не предвижда мерки за повишаване на капацитета на цялата държавната администрация конкретно за работа с фондовете на ЕС, а само за повишаване на специфичния капацитет на Управляващия орган на ОПАК, звеното за вътрешен одит и бенефициентите по Програмата. Обучения за общинските и областните администрации по общите принципи, свързани именно с получаване на финансова помощ от СФ и КФ, като обществени поръчки, одитни пътеки, верифициране на разходи, финансово управление и контрол, хоризонтални принципи и др., са включени в рамките на ОПТП. За разлика от ОПТП, по ОПАК за общинските и областните администрации ще се предоставят обучения за укрепване на капацитета им по принцип, в сфери като управление в държавната администрация, стратегическо планиране, формулиране и изпълнение на политики, организационно развитие, управление на човешките ресурси, счетоводство и др.

5.3.2. ВЪЗДЕЙСТВИЕ

5.3.2.1. Преки разходи и ползи за икономиката

Не се изследват/липсва информация.

5.3.2.2. Индиректни разходи и ползи за икономиката

Не се изследват/липсва информация.

Коментар на УО на ОПАК по отношение на въздействието от програмата:

Основен принцип при оценката на въздействието на програми е тя да се извършва поне няколко години след като изпълнението на ниво програма е приключило, с оглед на търсен дългосрочен ефект.

Много е трудно оценката да се извърши по време или дори и веднага след края на изпълнението на програмата. Това по същество не представлява детайлна оценка, а прогноза за вероятността или степента, при която интервенциите ще доведат до устойчиви резултати. Тази прогноза използва допускания за различни сценарии на развитие, така че да обхване възможните промени в средата, в която програмата се изпълнява и да оцени степента на влияние на основните фактори, които въздействат върху устойчивостта.

На този етап, тъй като ОПАК е все още в процес на изпълнение, не е правена оценка на въздействието на програмата, може да се обобщи, че преките и индиректните ползи за бизнеса и гражданите могат да бъдат изразени в качествените нематериални резултати.

5.4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ДОКЛАДИТЕ НА КЕКЕФ ЗА 2010 И 2011 ГОДИНА

Препоръка №1:

ОПАК да заимства от опита на УО на ОПРЧР при прилагането на синергичния подход на финансиране на проекти, свързани с провежданата реформа в държавната администрация в условията на финансова и икономическа криза (като например електронно управление, обслужване на „едно гише“, таен клиент, оптимизиране числеността на администрацията).

Изпълнение:

Всички процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ обявявани по ОПАК в периода 2010 – 2012 г. са насочени към провеждане на политиката на правителството за административна и съдебна реформа, вкл. електронно управление, обслужване на едно гише, провеждане на функционални анализи, реформа в съдебната система, повишаване на квалификацията на служителите в администрацията и съдебната система. В този смисъл процедурите по програмата са взаимодопълващи се и следват синергичен подход при програмирането и изпълнението си.

Препоръка №2:

Процесът по изясняване статуса по проблемните проекти да бъде ускорен с оглед на факта, че средствата, които при установяване на нередности или неизпълнение на проектите и взимане на решение за финансови корекции, могат да бъдат пренасочени към следващи процедури при спазване на правилото $N+3/N+2$.

Изпълнение:

През 2012 г. в дирекция ОПАК се наблюдава съществено ускоряване на процеса по верификация на вече изтекли договори. В допълнение към затворените през 2011 г. 42 договора, за периода януари – 15 ноември 2012 г. са затворени 99 договора, което представлява почти половината от всички затворени договори по програмата (210 бр.). Към момента незатворените, но изтекли договори по ОПАК са 37, шест от които са приключили изпълнението си в последното шестмесечие. От незатворените 37 договора:

- по 22 договора има регистрирани нередности или проблеми (напр. иззета документация от Прокуратурата) и по тези причини договорите не могат да бъдат окончателно верифицирани и приключени;
- 15 договора са в процес на верификация и до края на текущата година ще бъдат приключени.

С измененията в Наредбата за определяне на процедурите за администриране на нередности по фондове, инструменти и програми, съфинансирани от Европейския съюз (Загл. доп. - ДВ, бр. 6 от 2012 г.), и по-специално съгласно чл. 12, ал. 2, в сила от 24 януари 2012 г., сигналите се приключват в срок до 3 месеца от регистрирането, освен когато е невъзможно поради неприключили наказателни производства и/или други необходими проверки. С оглед на това дейността по администриране на сигнали за нередности беше

ускорена.

Препоръка №3:

УО да се фокусира и върху визията си за следващия програмен период 2014-2020, в контекста на националните приоритети, като се възползва максимално от изводите и препоръките в Междинната оценка.

Изпълнение:

УО на ОПАК бе член на Работна група, създадена във връзка с т.4 от РМС 328/25.04.2012 г. Целта на Работната група бе „да разработи целите, приоритетите и мерките в областта на техническата помощ и административния капацитет, които да бъдат финансирани през програмния период 2014-2020 г., и да предложи финансов инструмент/финансови инструменти, по които те да се финансират“. Като резултат от работата на РГ е изготвена „Концепция относно целите, приоритетите и мерките в областта на административния капацитет и техническата помощ, които да бъдат финансирани през програмен период 2014-2020 г.“. В рамките на тази концепция са идентифицирани следните приоритети: „Повишаване на институционалния капацитет на публичната администрация за провеждане на политики и предоставяне на качествени и интегрирани услуги“; Продължаване на реформата на съдебната система и повишаване на нейната ефективност и ефикасност“; Функционираща система за управление на средствата от ЕС в съответствие с принципите на доброто управление“; Транснационално сътрудничество.

6. ОП „ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ“ 2007 – 2013 г.

Оперативна програма „Техническа помощ“ е специфична хоризонтална програма, насочена към подпомагането на структури, участващи в управлението, контрола и популяризирането на Структурните инструменти.

6.1. НУЖДИ, идентифицирани по линия на ОП „Техническа помощ“

6.1.1. „Подкрепа за изпълнението на дейностите, извършвани от Централното координационно звено, сертифициращия орган, одитиращия орган, Комитета за наблюдение на НСРР и Комитета за наблюдение на ОПТП (ПО 1) – този приоритет трябва да осигури необходимата подкрепа за изграждане на капацитет за наблюдение и оценяване на НСРР. Той също така трябва да улесни събирането на необходимата информация, позволяваща създаването на успешно стратегическо управление на фондовете.

6.1.2. „По-нататъшно развитие и подпомагане на функционирането информационна система за управление и наблюдение“ (ПО 2) – тази ос е насочена към осигуряване на функционирането на комплексната система ИСУН според нуждите на ЦКЗ, Сертифициращия орган, Одитиращия орган, Управляващите органи на ОП и Европейската комисия. Тя трябва да гарантира правилното използване на системата на всички нива на администрацията, която отговаря за структурните инструменти.

6.1.3. „Популяризиране на европейската кохезионна политика в България и осигуряване на обща и статистическа информация“ (ПО 3) – оста е насочена към осигуряване на лесен и прозрачен достъп до информацията относно цялостния процес на усвояване, управление, наблюдение и контрол на ресурсите по СКФ на ЕС, както и да съдейства за по-добро разбиране на целите на националните приоритети за развитие през периода 2007–2013 г., на стратегията за развитие, определена в НСРР и оперативните програми, както и на напредъка до настоящия момент.

6.2. ИНВЕСТИЦИИ по ОП „Техническа помощ“

По данни на УО, към месец ноември 2012 г. са договорени над 94% от бюджета на програмата и са разплатени малко над 31%.

По отношение изпълнението на предвидените за договаряне и заплащане през 2012 г. средства планирани чрез инструмента Лотар, реализираният напредък към 31.10.2012 г. е както следва: 76% е изпълнението на прогнозата за договорени средства, 80% на заложените за верифициране и 95% на предвидените за сертифициране разходи.

По програмата не е идентифициран риск от автоматично освобождаване на средства по правилото N+3/N+2. Съгласно финансовия план на програмата средствата (85% - Европейско финансиране) подлежащи на сертификация към 31.12.2012 г. са в размер на 8,96 млн. евро. Към момента сертифицираните средства (85% - Европейско финансиране) са в размер на 10,36 млн. евро, което представлява преизпълнение на финансовия план по програмата в размер на 1,40 млн. евро. По-подробно, финансовият напредък по програмата е представен в таблицата по-долу:

ФИНАНСОВ НАПРЕДЪК ПО ОП “ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ 2007-2013”²⁶

ТАБЛИЦА 17

(сумите са в хил. евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ОБЩО
Финансиране от ЕС		25 000	9 659	13 637	48 297
Национално съфинансиране		4 412	1 705	2 407	8 523
Общо финансиране		29 412	11 364	16 044	56 819
Договорени средства	Общо към 31.12.2011 г.	12 850	4 469	11 335	28 654
	% на изпълнение	43,69%	39,33%	70,65%	50,43%
	През 2012 г. (до 15.11.2012)	15 447	4 942	4 393	24 781
	% на изпълнение	52,52%	43,48%	27,38%	43,61%
	Общо към 15.11.2012 г.	28 296	9 411	15 729	53 436
	% на изпълнение	96,21%	82,81%	98,04%	94,05%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	6 802	1 992	3 363	12 156

²⁶ По данни на УО.

	% на изпълнение	23,13%	17,53%	20,96%	21,39%
	През 2012 г. (до 15.11.2012)	2 956	975	1 644	5 575
	% на изпълнение	10,05%	8,58%	10,25%	9,81%
	Общо към 15.11.2012 г.	9 757	2 966	5 007	17 731
	% на изпълнение	33,17%	26,10%	31,21%	31,21%

6.3. ЕФЕКТ

6.3.1. Постигнати резултати

6.3.1.1. Физически (материални) резултати

ФИЗИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ ПО ОП "ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ 2007-2013"

ТАБЛИЦА 18

Индикатори	Базова стойност ²⁷	Постигнат резултат 2012 ²⁸	Цел ²⁹
Приоритетна ос 1			
1. Плащане по ОПТП от предвидените за целта средства	0%	28,69%	95%
2. Сертифицирани разходи по ОПТП спрямо всички разходи по програмата, предоставени за сертификация	0%	99,60%	95%
3. Намаляване на текучеството сред персонала на бенефициентите за година	14,60%	15,18%	< 10%
4. Общ брой обучения за структурите - бенефициенти	82	491	500+
5. Среден брой участия на експерти от структурите-бенефициенти в обучения	4	18,12	40+
6. Общ брой обучения за експерти на местните власти и на други структури, работещи по СКФ	33	207	200+
7. Бр. обучени експерти на местните власти и на други структури, работещи по СКФ	600	3923	3 500+
8. Степен на удовлетвореност на участниците от проведеното обучение	0%	95,38	80%

²⁷ Базовата стойност е представена за първата година – 2006 г., така както е посочена в оперативната програма

²⁸ Изразява се кумулативно – обща стойност към края на трето тримесечие на 2012 г

²⁹ Целта е посочена за целия програмен период

Приоритетна ос 2			
1. Брой организирани обучения	10	25	130+
2. Брой обучени служители	100	399	1 300+
3. Продължителност на периода, през който ИСУН не е използвана	7	1,2	1
4. Ефективност на обучението на базата на оценката на участниците	50%	85.11%	90%
5. Индекс на удовлетвореност на потребителите от ИСУН	30%	71%	75%
6. Удовлетвореност на потребителите от услугите, осигурени от помощната система (Help Desk)	0%	NI	75%
Приоритетна ос 3			
1. Брой на всички публикации (печатни материали – ръководства, резюмета, книжки, брошури, информационни листовки и др.)	10	144	65+
2. Степен на удовлетвореност на целевите групи от публикациите	45%	79.21%	85%
3. Брой организирани събития (форуми, конференции, семинари, пресконференции, работни групи), които популяризират европейските и националните стратегически документи и насоки, политиките и мерките по Структурните фондове	20	72	90+
4. Степен на удовлетвореност на целевите групи от организираните събития/кампании.	42%	74.06	85%
5. Създаване на функциониращи и оборудвани 28 областни информационни центъра	0%	100%	100%
6. Степен на удовлетвореност сред потребителите на услугите на информационните центрове	0%	87%	80%
7. Процент (%) на гражданите, които са информирани за Кохезионната политика на ЕС и СКФ	45%	NI	70%
8. Среден брой осъществени връзки с уеб-сайта за месец	30 000	129 312	100 000+
9. Адаптиран модел HERMIN за оценка на въздействието на финансирането от ЕС върху макроикономическата ситуация в България	0	1	Работещ модел HERMIN

6.3.1.2. Нематериални резултати – в качествено изражение

Не се изследват/липсва информация.

6.3.1.3. Хоризонтални резултати – допълняемост между различните източници и инструменти за финансиране

Целите и мерките за въздействие на ОП „Техническа помощ“ са съобразени с целите и приоритетите на техническата помощ по другите шест оперативни програми, с оглед избягването на припокриване.

Приоритетните оси „Техническа помощ“ във всяка от другите шест оперативни програми осигурява конкретна помощ за изготвяне, наблюдение, оценка и контрол на проектите, както и за комуникационните дейности, които ще обезпечат нужната публичност на съответната оперативна програма.

ОП „Техническа помощ“ предоставя подкрепа, както за общи структури, участващи в управлението и контрола на Структурните инструменти – Централно координационно звено, Сертифициращ орган, Одитиращ орган, така и за структури работещи в други области, като Държавна агенция за закрила на детето, Държавна агенция архиви и Агенция по обществени поръчки.

Програмата финансира създаването и развитието на областните информационни центъра в общините, на чиято територия са административните центрове на 28-те области в Република България (в партньорство с организации, които са приемни структури на офиси от информационната мрежа “Европа директно”, други общини, областни администрации и неправителствени организации с опит в предоставянето на информация за европейските политики).

6.3.2. ВЪЗДЕЙСТВИЕ

6.3.2.1. Преки разходи и ползи за икономиката

Чрез изграждането и поддържането на мрежата от 28-те областни информационни центъра се обезпечават предоставянето на актуална и точна информация на гражданите и бизнеса за възможностите и ползите предоставяни чрез Структурните фондове и Кохезионния фонд.

Към момента 6 260 граждани са били обслужени в офисите на мрежата в страната; експертите са отговорили на около 5 830 специализирани въпроси и са изпратени 5 596 отговора; имаме проведени 599 събития и над 21 425 участника.

С подкрепа на програмата е осъществена национална информационна кампания за осигуряване на информираност и познания за усвояването на средства от ЕС, чрез средствата за масова информация.

С подкрепата на програмата е разработен единен портал www.eufunds.bg, който предоставя за обща и специализирана информация свързана с използването на Структурните фондове и Кохезионния фонд в България.

6.3.2.2. Индиректни разходи и ползи за икономиката

С подкрепата на програмата се обезпечава функционирането на единната информационна система за управление и наблюдение (ИСУН) на СКФ и се осигурява за широката общественост подходящо комуникиране и публичност на Националната стратегическа референтна рамка (НСРР) на България и Кохезионната политика на ЕС.

С подкрепата на програмата са изготвят важни за страната политики, като Договора за партньорство на Република България за периода 2014–2020 г. и част от новите програмни стратегически документи на Република България (аналитично подпомагане на изготвянето на Националната програма за развитие: България 2020).

6.4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ДОКЛАДИТЕ НА КЕКЕФ ЗА 2010 И 2011 ГОДИНА

Препоръка №1:

КЕКЕФ препоръчва след като 27-те ОИЦ започнат да функционират, предвид малкото време, което остава до края на програмния период, да фокусират всички свои дейности върху подготовката за следващия – 2014-2020 г.

Изпълнение:

Договорите за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за изграждане и функциониране на Областни информационни центрове са сключени на 12.07.2011 г., като периода им на изпълнение е до 12.07.2014 г. Към месец септември 2012 г. всички областни информационни центрове са изградени, назначен е персонал в тях и се провеждат информационни събития. Основната информация, която се предоставя от информационните центрове е свързана с обявените схеми за кандидатстване по всички оперативни програми, както и информация за следващия програмен период 2014 г. – 2020 г.

Б. ПРОГРАМИ ПО ЦЕЛ 3 „ЕВРОПЕЙСКО ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО”

Европейското териториално сътрудничество е предназначено да подкрепя хармоничната и балансирана интеграция на територията на ЕС чрез подпомагане на сътрудничеството в области, които са от значение за общността на трансгранично, транснационално и междурегионално равнище. В доклада са разгледани програмите за трансгранично сътрудничество по вътрешните граници на Европейския съюз (Гърция-България и Румъния-България) и програмите за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз (България-Сърбия, България-Република Македония и България-Турция). Потребностите, които всяка една програма трябва да задоволи, както и финансовия напредък по всяка една от програмите, по която България е страна, е изведен поотделно в подточки. Предвид малкия брой проекти които са окончателно завършени, все още е рано да бъдат изследвани ефектите от програмите за трансгранично сътрудничество. Очакваното въздействие от тях е представено в края на настоящата глава. Препоръките от докладите на

КЕВКЕФ през 2010 и 2011 г. и степента на тяхното изпълнение, също са изведени в края на настоящата глава, с оглед на техния универсалния характер.

1. ПРОГРАМА ТГС „РУМЪНИЯ - БЪЛГАРИЯ” 2007 – 2013 г.

Програмата подкрепя развитието на гранични зони в Румъния и в България. Тя цели да създаде „мост” между двете страни, с цел подпомагане на граничните райони в разрешаването на подобните въпроси за развитие чрез сътрудничество и насърчаване на съвместни решения. По този начин, границата ще обединява зоните на двата бряга на Дунав, вместо да ги разделя.

1.1. НУЖДИ, задоволявани от ТГС „РУМЪНИЯ – БЪЛГАРИЯ”

Посредством програмата, граждани на Румъния и България от граничните зони ще бъдат поощрявани да развиват бизнес сделки, да осъществяват обмен на информация и да се възползват от подобряването на достъпа до границата. Те трябва да си сътрудничат за предотвратяване на наводнения, за съхраняване на природните ресурси и развитие на туризма. По този начин граничните зони трябва да станат по-привлекателни за хората, които живеят и работят там, а също и за инвеститорите. Помощта по Програмата е насочена към следните приоритетни оси:

1.1.1. „Достъпност” (ПО 1) – целта на тази ос е да подобри условията за преминаване на границата и да развие транспортната и комуникационната инфраструктура в избираните погранични зони.

1.1.2. „Околна среда” (ПО 2) – целта на тази ос е опазването на околната среда чрез ефективно управление на природните и технологичните бедствия (наводнения, замърсяване на водата и на въздуха) и съвместни действия в извънредни ситуации.

1.1.3. „Икономическо и социално развитие” (ПО 3) – тази ос е насочена към укрепване на икономическото развитие на района чрез подпомагане на бизнес средата, подготовката на човешките ресурси и сътрудничество между общности и институции.

1.1.4. „Техническата помощ” (ПО 4) – предоставя обща помощ по програмата при подготовката на проекти, управлението и изпълнението на програмата, както популяризирането и оценката на програмата.

1.2. ИНВЕСТИЦИИ

Общият бюджет на Програмата за периода 2007 – 2013 година е 255 млн. евро (ЕФРР - 213,4 млн. евро, национално съфинансиране (публично и частно) – 41,7 млн. евро). Съгласно правилата на Програмата, максимум 84,82% до 84,46 % от бюджета на одобрените проекти се съфинансират от ЕФРР, 13% е националното публично съфинансиране (за българските бенефициенти – от бюджета на МРРБ) и минимум 2,18% до 2,54 % е собствен финансов принос на бенефициентите. Принос в натура не е допустим. Финансовото изпълнение на програмата към 31.10.2012 г. е дадено в таблицата по-долу.

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ТГС БЪЛГАРИЯ - РУМЪНИЯ

ТАБЛИЦА 19

(сумите са в евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4*	ОБЩО
Финансиране от ЕС		80 594 790	76 238 315	47 921 227	8 659 645	213 413 977
Национално съфинансиране		14 832 151	13 646 018	8 577 497	4 720 356	41 776 022
Общо финансиране		95 426 941	89 884 333	56 498 724	13 380 001	255 189 999
Договорени средства	Общо към 31.12.2011	75 747 626	60 915 169	45 295 566	-	181 958 361
	% на изпълнение	79,38%	67,77%	80,17%	-	71,30%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	13 679 641	26 668 338	10 695 627	-	51 043 607
	% на изпълнение	14,34%	29,67%	18,93%	-	20,00%
	Общо към 31.10.2012	89 427 267	87 583 507	55 991 194	-	233 001 968
	% на изпълнение	93,71%	97,44%	99,10%	-	91,31%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	2 983 924	2 968 523	5 743 327	-	11 695 774
	% на изпълнение	3,13%	3,30%	10,17%	-	4,58%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	12 627 214	7 384 834	10 358 637	-	30 370 685
	% на изпълнение	13,23%	8,22%	18,33%	-	11,90%
	Общо към 30.09.2012	15 611 138	10 353 357	16 101 964	-	42 066 459
	% на изпълнение	16,36%	11,52%	28,50%	-	16,48%

*До приключване на доклада не е получена информация от УО.

1.3. ЕФЕКТИ

1.3.1. Физически (материални) резултати

Не се изследват/липсва информация.

1.3.2. Нематериални резултати - в качествено изражение

Не се изследват/липсва информация.

2. ПРОГРАМА ТГС „ГЪРЦИЯ – БЪЛГАРИЯ” 2007 – 2013 г.

2.1. НУЖДИ, идентифицирани по линия на ТГС „ГЪРЦИЯ – БЪЛГАРИЯ”

Общата цел на ОП "Трансгранично сътрудничество" Гърция - България за програмния период 2007 - 2013 г. е" да се насърчи трансграничния регион като се осигури регионално сближаване и повишаване на конкурентоспособността ". Тази обща цел ще бъде постигната чрез следните стратегически цели:

Стратегическа цел 1: засилването на привлекателността на региона чрез повишаване на качеството на живот и подобряване на структурите за достъпност

Стратегическа цел 2: Повишаване на конкурентоспособността чрез насърчаване на предприемачество, създаване на мрежа за сътрудничество и инвестиране в човешки ресурси.

Областите на интервенция са насочени към подобряване:

2.1.1. „Качество на живот” (ПО 1) – е насочена към опазване, управление и развитие на околната среда и културата, както и към сътрудничество в областта на здравеопазването и социалните услуги.

2.1.2. „Достъпност” (ПО 2) – оста е насочена към развитие на пътната и железопътната мрежа и подобряване на пограничната инфраструктура.

2.1.3. „Конкурентоспособност и човешки ресурси” (ПО 3) – оста цели да насърчи предприемачеството, сътрудничеството между научните и академични центрове и бизнес организации.

2.1.4. „Техническата помощ” (ПО 4) – предоставя обща помощ по програмата при подготовката на проекти, управлението и изпълнението на програмата, както популяризирането и оценката на програмата.

2.2. ИНВЕСТИЦИИ

Общият бюджет на програма възлиза на 138,69 млн. евро, от които към 31.10.2012 г. са разплатени 16,43%. Подробна информация за финансов напредък е представен в таблицата по-долу:

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ТГС ГЪРЦИЯ – БЪЛГАРИЯ³⁰

ТАБЛИЦА 20

(сумите са в евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4	ОБЩО
Финансиране от ЕС		58 090 190	26 576 630	26 576 630	6 644 157	117 887 607
Национално съфинансиране		10 251 210	4 689 994	4 689 994	1 172 498	20 803 696
Общо финансиране		68 341 400	31 266 624	31 266 624	7 816 655	138 691 303
Договорени средства	Общо към 31.12.2011	8 019 502	10 679 447	4 028 487	728 042	23 455 478
	% на изпълнение	11,73%	34,16%	12,88%	9,31%	16,91%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	18 495 549	12 403 233	9 037 048	475 777	40 411 607

³⁰По данни на УО.

	% на изпълнение	27,06%	39,67%	28,90%	6,09%	29,14%
	Общо към 31.10.2012	26 515 051	23 082 680	13 065 535	1 203 819	63 867 085
	% на изпълнение	38,80%	73,83%	41,79%	15,40%	46,05%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	739 484	8 703 729	486 060	728 042	10 657 314
	% на изпълнение	1,08%	27,84%	1,55%	9,31%	7,68%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	8 062 556	888 510	2 799 169	374 771	12 125 006
	% на изпълнение	11,80%	2,84%	8,95%	4,79%	8,74%
	Общо към 30.09.2012	8 802 039	9 592 239	3 285 230	1 102 813	22 782 321
	% на изпълнение	12,88%	30,68%	10,51%	14,11%	16,43%

1.4. ЕФЕКТИ

2.2.1. Физически (материални) резултати

По първата покана за набиране на проектни предложения са сключени 65 договора на обща стойност 64,34 млн. евро. Общият бюджет на българските партньори (107), към 30.06.2012 г. възлиза на 29,93 млн. евро. По втората покана са одобрени 25 проекта на обща стойност близо 59 млн. евро, от които бюджетът на българските партньори възлиза на 27,67 млн. евро.

Приоритетна ос	Бр. скл. договори /I покана/	Бр. одобрени проекти /II покана/	ОБЩО
ПО 1 Качество на живот	41	11	52
ПО 2 Достъпност	3	5	8
ПО 3 Конкурентоспособност и човешки ресурси	21	9	30
ОБЩО:	65	25	90

Предвид големия брой проекти, които са в процес на изпълнение или все още не са започнали, не може да бъде направен анализ по отношение постигането на заложените цели и индикатори по програмата.

2.2.2. Нематериални резултати – в качествено изражение

Не се изследват/липсва информация.

3. ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ – СЪРБИЯ” 2007 – 2013 г.

Общата стратегическа цел на програмата за трансгранично сътрудничество по Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП) България – Сърбия е да засили териториалното сближаване на българо-сръбския трансграничен регион, конкурентоспособността и устойчивостта на развитието му чрез сътрудничество в икономическата, социалната и екологичната област в рамките на административните граници.

3.1. НУЖДИ, задоволявани по линия на ТГС „БЪЛГАРИЯ – СЪРБИЯ”

3.1.1. „Развитие на дребно мащабна инфраструктура” (ПО 1) – цели да модернизира инфраструктурата, позволяваща социално и икономическо развитие и подобряване на околната среда от двете страни на границата чрез подобряване на достъпа до транспорт, информационни и комуникационни услуги, както и чрез подобряване на трансграничните системи за комунални услуги и защита на околната среда.

3.1.2. „Повишаване на капацитета за съвместно планиране, решаване на проблеми и развитие” (ПО 2) – е насочена към увеличаване икономическата синергия в региона и подобряване капацитета за съвместно използване на общия регионален потенциал за подобряване на регионално благосъстояние, чрез разработване на политика и социални мрежи, създаване на стабилна рамка за (трансгранична) подкрепа на бизнеса, създаване на партньорства в отделните сектори, както и съвместно регионално планиране и подготовка на икономически сектор на региона за участие в общия европейски пазар.

3.1.3. „Техническа помощ” (ПО 3) – целта на техническата помощ е осигуряване на ефективно управление на програмата и обмен на информация с оглед постигане целите на програмата.

3.2. ИНВЕСТИЦИИ

Общият бюджет на програмата е 36,9 млн. евро, от които – финансиране от ЕС – 31,4 млн., съвместно финансиране от българска и сръбска страна – 5,53 млн. евро. Реализираният финансов напредък към 31.10.2012 г. е показан в таблицата по-долу.

Размерът на средствата заделени от ЕС, предстои да бъде намален посредством започнала през м. март процедура за т.нар. „отмяна на задължението” („de-commitment”) на ИПП средства, като сумата подлежаща за отмяна възлиза на 980 940 евро.

За избягване на ново намаление на бюджета, минимумът на средства, които следва да бъдат сертифицирани към края на 2012 г., по данни на УО възлиза на 4 974 701 евро (ИПП съфинансиране). Средствата, които са сертифицирани по ИПП към 15 септември (крайният срок за сертификация към Сертифициращия орган) възлизат на обща стойност 1 415 278 евро. УО се очаква да внесе извънреден доклад до края на месец ноември, който да бъде на стойност малко над 1 млн. евро. В този случай размерът на средствата, които ще бъдат

загубени в следствие правилото за освобождаване на средства ще бъде в размер на около 2.2 млн. евро.

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ТГС БЪЛГАРИЯ - СЪРБИЯ

ТАБЛИЦА 21

(сумите са в евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ОБЩО
Финансиране от ЕС		17 253 465	10 979 478	3 136 993	31 369 936
Национално съфинансиране		3 044 729	1 937 555	553 587	5 535 871
Общо финансиране		20 298 194	12 917 033	3 690 580	36 905 807
Договорени Средства*	Общо към 31.12.2011	6 968 579	4 810 398	762 750	12 541 727
	% на изпълнение	34,33%	37,24%	20,67%	33,98%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	0	0	887 334	887 334
	% на изпълнение	0,00%	0,00%	24,04%	2,40%
	Общо към 31.10.2012	6 968 579	4 810 398	1 650 084	13 429 061
	% на изпълнение	34,33%	37,24%	44,71%	36,39%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	1 189 951	843 739	0	2 033 690
	% на изпълнение	5,86%	6,53%	0,00%	5,51%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	719 856	1 525 102	94 715	2 339 673
	% на изпълнение	3,55%	11,81%	2,57%	6,34%
	Общо към 31.10.2012	1 909 807	2 368 841	0	4 278 648
	% на изпълнение	9,41%	18,34%	0,00%	11,59%

*Към края на 2012 г., след сключване на финансово споразумение между Сърбия и ЕК, се очаква размерът на договорените средства да достигне 31 650 084 евро или 85,76% от общия бюджет на програмата, което представлява финансовата алокация за 2010, 2011, 2012 г. и 2013 г.

3.3. ЕФЕКТИ

3.3.1. Физически (материални) резултати

Към момента в процес на изпълнение са общо 53 договора, сключени по първата покана за набиране на проектни предложения. С одобрените и очакващи подписване, след подписване на Финансово споразумение между Република Сърбия и Европейската комисия договори, общият брой на проектите се очаква да нарасне до 123. Към настоящия момент няма информация за постигнатите физически (материални), нематериални и хоризонтални резултати от програмата.

Приоритетна ос	Бр. скл. договори /I покана/	Бр. одобрени проекти /II покана/	ОБЩО
ПО 1 – Развитие на дребно мащабна инфраструктура	15	18	33
ПО2 – Повишаване на капацитета за съвместно планиране, решаване на проблеми и развитие	38	52	90
ОБЩО:	53	70	123

3.3.2. Нематериални резултати - в качествено изражение

Не се изследват/липсва информация.

4. ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ – МАКЕДОНИЯ” 2007 – 2013 г.

Програма за ТГС трябва да отговори на ограниченията и слабостите на определени погранични области от двете страни на българо-македонската граница и да дефинира подходяща стратегия за общо бъдещо развитие на граничния район. Програмата обхваща територия от 18 736 кв. км. с общо население 1 065 605. От българска страна са включени областите Благоевград и Кюстендил, от македонска – Североизточен, Източен и Югоизточен статистически региони. Дефинираната обща стратегическа цел на регионалното сътрудничество между секторите и административните единици, която трябва да бъде постигната чрез програмата, е “устойчиво развитие в граничната зона в подкрепа на по-широките европейски усилия за сътрудничество и интеграция”.

4.1. НУЖДИ, адресирани по линия на ТГС „БЪЛГАРИЯ – МАКЕДОНИЯ” – областите на въздействие по програмата са обединени в следните приоритетни оси:

4.1.1. „Икономическо развитие и социално сближаване” (ПО 1)

4.1.2. „Подобряване качеството на живот” (ПО 2) – е насочена към оползотворяване на съществуващите екологични и културни ресурси.

4.1.3. „Техническа помощ” (ПО 3) – целта на техническата помощ е осигуряване на ефективно управление на програмата и обмен на информация с оглед постигане целите на програмата.

4.2. ИНВЕСТИЦИИ

Общият бюджет на програмата е малко над 21 млн. евро, от които – финансиране от ЕС – 17,9 млн., съвместно финансиране от българска и македонска страна – 3,15 млн. евро. Реализираният финансов напредък към 31.10.2012 г. е показан в таблицата по-долу.

През месец март 2012 г. ЕК е стартирала процедура за „отмяна на задължението” („de-commitment”) на ИПП средства, като сумата подлежаща за отмяна възлиза на 486 508 евро.

Минимумът средства, които следва да бъдат сертифицирани към края на 2012 г. възлиза на 2 809 807 евро (ИПП). Средствата, които са сертифицирани по ИПП към 15 септември (крайният срок за сертификация) възлизат на обща стойност 924 564 евро. Очаква с УО да внесе един извънреден доклад до средата на месец ноември, който ще бъде на приблизителна стойност малко над 1 млн. евро. В тази ситуация загубата на средства ще бъде в размер на малко над 800 хил. евро.

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ТГС БЪЛГАРИЯ - МАКЕДОНИЯ

ТАБЛИЦА 22

(сумите са в евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ОБЩО
Финансиране от ЕС		7 161 473	8 951 841	1 790 368	17 903 682
Национално съфинансиране		1 263 790	1 579 737	315 948	3 159 475
Общо финансиране		8 425 263	10 531 578	2 106 316	21 063 157
Договорени средства	Общо към 31.12.2011	2 749 905	3 422 899	472 748	6 645 552
	% на изпълнение	32,64%	32,50%	22,44%	31,55%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	2 392 461	2 960 206	594 290	5 946 957
	% на изпълнение	28,40%	28,11%	28,21%	28,23%
	Общо към 31.10.2012	5 142 366	6 383 105	1 067 038	12 592 509
	% на изпълнение	61,04%	60,61%	50,66%	59,78%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	549 981	684 580	0	1 234 561
	% на изпълнение	6,53%	6,50%	0,00%	5,86%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	1 312 975	1 094 037	236 103	2 643 115
	% на изпълнение	15,58%	10,39%	11,21%	12,55%
	Общо към 31.10.2012	1 862 956	1 778 617	236 103	3 877 676
	% на изпълнение	22,11%	16,89%	11,21%	18,41%

4.3. ЕФЕКТИ

4.3.1. Физически (материални) резултати

Сключени са 21 договора за субсидия на стойност около 5,4 млн. евро. С оглед високото качество на подадените проектни предложения, Съвместния комитет за наблюдение взе решение сумата за 2012 година да бъде прибавена към общата сума за финансиране по Втората покана. В тази връзка бе взето решение за одобрение на още 12 проекта на обща стойност 2 849 375,38 евро, като договорите ще бъдат сключени след подписване на Финансово споразумение между Бивша Югославска Република Македония и Европейската Комисия.

Приоритетна ос	Бр. скл. договори /I покана/	Бр. одобрени проекти /II покана/	ОБЩО
ПО 1 – Икономическо развитие и социално сближаване	10	5	15
ПО2 – Подобряване качеството на живот	11	7	18
ОБЩО:	21	12	33

Изпълнението на дейностите на част от проектите по първата покана все още не е приключило и по тази причина към момента не може да се представи пълен и реален анализ на постигнатите резултати. През 2012 година е проведена процедура за избор на външен консултант за извършване на междинна оценка на изпълнението на ИПП програмите, като първите резултати от оценката ще бъдат на разположение през март 2013 година. В този период могат да бъдат предоставени данни за постигнатите резултати, както и степента на достигане на заложените в Програмата индикатори.

4.3.2. Нематериални резултати - в качествено изражение

Не се изследват/липсва информация.

5. ПРОГРАМА ТГС „БЪЛГАРИЯ – ТУРЦИЯ” 2007 – 2013 г.

Общата стратегическа цел на Програмата за ТГС е постигане на балансирано устойчиво развитие, изградено върху ключовите силни страни на българо-турската област за трансгранично сътрудничество, допринасяйки за укрепване на европейското сътрудничество и интегритет.

5.1. НУЖДИ, задоволявани по линия на ТГС „БЪЛГАРИЯ – ТУРЦИЯ”

5.1.1. “Устойчиво социално и икономическо развитие” (ПО 1) – е насочена към подобряване на социалното развитие и връзките за социално сближаване, повишаване на икономическата конкурентноспособност и подобряване на икономическия потенциал на региона чрез развитие на инфраструктурата.

5.1.2. “Подобряване качеството на живот” (ПО 2) – е насочена към опазване на околната среда, природното, културното и историческото наследство, както и към изграждане на институционалния капацитет с цел устойчиво развитие и опазване на природните ресурси, културното и историческото наследство.

5.1.3. „Техническа помощ” (ПО 3) – целта на приоритетната ос е да осигури информираност и ефективното управление на програмата.

5.2. ИНВЕСТИЦИИ

През месец март 2012 г. ЕК е стартира процедура за „отмяна на задължението“ („de-commitment“) на ИПП средства, като сумата подлежаща за отмяна възлиза на 825 585 евро.

Минимумът на средства, които следва да бъдат сертифицирани през 2012 г. възлиза на: 4 195 588 евро (ИПП съфинансиране). Средствата, които са сертифицирани по ИПП към 15 септември (крайният срок за сертификация към СО) възлизат на общо 1 161 851 евро (ИПП). УО се очаква да внесе извънреден доклад до края на месец ноември, който ще бъде на стойност 1,8 млн. евро. В тази ситуация освободените средства ще бъдат 1,2 млн. евро.

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ТГС БЪЛГАРИЯ - ТУРЦИЯ

ТАБЛИЦА 23

(сумите са в евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ОБЩО
Финансиране от ЕС		10 908 840	13 636 050	2 727 210	27 272 100
Национално съфинансиране		1 925 089	2 406 362	481 272	4 812 723
Общо финансиране		12 833 929	16 042 412	3 208 482	32 084 823
Договорени средства	Общо към 31.12.2011	4 580 194	5 020 763	489 175	10 090 132
	% на изпълнение	35,69%	31,30%	15,25%	31,45%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	0	0	927 245	927 245
	% на изпълнение	0,00%	0,00%	28,90%	2,89%
	Общо към 31.10.2012	4 580 194	5 020 763	1 416 420	11 017 377
	% на изпълнение	35,69%	31,30%	44,15%	34,34%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	896 363	1 004 153	167 171	2 067 687
	% на изпълнение	6,98%	6,26%	5,21%	6,44%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	1 199 007	730 459	240 882	2 170 348
	% на изпълнение	9,34%	4,55%	7,51%	6,76%
	Общо към 31.10.2012	2 095 370	1 734 612	408 053	4 238 035
	% на изпълнение	16,33%	10,81%	12,72%	13,21%

5.3. ЕФЕКТИ

5.3.1. Физически (материални) резултати

По втората покана за набиране на предложения по Програмата ще се финансират нови 48 проекта на обща стойност 12 840 575,37 евро. Договорите, които ще се финансират от

бюджет 2012 г. ще бъдат сключени след подписване на Финансово споразумение между Република Турция и Европейската Комисия.

Приоритетна ос	Бр. скл. договори /I покана/	Бр. одобрени проекти /II покана/	ОБЩО
ПО 1 – Икономическо развитие и социално сближаване	29	24	53
ПО2 – Подобряване качеството на живот	19	24	43
ПО3 – Техническа помощ	-	-	
ОБЩО:	48	48	96

Тъй като срокът за изпълнение на дейностите на част от проектите по първата покана все още не е изтекъл, към момента не може да се представи пълна картина на получените резултати. През 2012 година е проведена процедура за избор на външен консултант за извършване на междинна оценка на изпълнението на ИПП програмите, като първите резултати от оценката ще бъдат на разположение през март 2013 година. В този период могат да бъдат предоставени данни за постигнатите резултати, както и степента на достигане на заложените в Програмата индикатори.

4.3.3. Нематериални резултати - в качествено изражение

Не се изследват/липсва информация.

ЦЯЛОСТНО ВЪЗДЕЙСТВИЕ ОТ ПРОГРАМИТЕ ЗА ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Проектите по програмите за Европейско териториално сътрудничество, съфинансирани с европейски средства изпълнявани в рамките на настоящия програмен период 2007-2013, включват широк обхват от теми като: обмен на знания, културен обмен, устойчиво развитие чрез опазване на природните ресурси, устойчиво развитие на туризма, малки инфраструктурни проекти и други.

Независимо от тематичната област на избраните сфери на интервенция и от сравнително малкия им бюджет, програмите за трансгранично сътрудничество допринасят от една страна за балансираното и устойчиво развитие на трансграничните региони, а от друга - за тяхното засилено териториално сближаване на основата на принципа на партньорството и многостепенното управление.

Наред с това, програмите за ТГС по ИПП, управлявани на принципа на споделеното управление, допринасят и за подпомагане подготовката на страните кандидатки за тяхното бъдещо членство в ЕС, като подготвят институциите на участващите държави за възприемането на достиженията на Европейското право и прилагането на правилата и нормите на ЕС.

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ДОКЛАДИТЕ НА КЕКЕФ ЗА 2010 И 2011 ГОДИНА

Препоръка №1:

Изграждането на интерфейс между програмите за ТГС и ИСУН, с оглед по-добрия обмен на данни между системите, постигане на повече прозрачност, публичност и отчетност, както за и избягване на риска от двойно финансиране (*Препоръка от 2010 г.*)

Изпълнение:

Препоръката е изпълнена през месец май 2011 г. Главна дирекция „Управление на териториалното сътрудничество“ към МРРБ е подписала с Дирекция „Информация и системи за управление на средствата от ЕС“ към администрацията на Министерски съвет, процедура за електронен обмен на данни между Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС /ИСУН/ и Информационните системи за управление на териториалното сътрудничество /ИСУТС/.

МРРБ предоставя данни в електронен вид на администрацията на Министерски съвет за следните програми за трансгранично сътрудничество/ТГС/ :

- Програма за трансгранично сътрудничество България – Сърбия
- Програма за трансгранично сътрудничество България – Турция
- Програма за трансгранично сътрудничество България – Македония.

При настъпване на промени в ИСУТС /изменения, допълнения, нови записи/, информацията автоматично се пренася и в ИСУН.

Препоръка № 2:

Проучване и анализиране на идеята за създаване през следващия програмен период на самостоятелна агенция за управление на програмите за ТГС с необходимата материална, техническа, финансова и кадрова обезпеченост. (*Препоръка от 2011 г.*)

Изпълнение:

На 09.12. 2011 г. Министерство на регионалното развитие и благоустройството е изпратило писмо /изх. № 99-00-6-7421/ до министър-председателя на Република България, с копие до министъра по управление на средствата от ЕС, в което е представило становище във връзка с определяне на институционална структура и оперативни програми за следващия програмен период 2014-2020 г.

Изказано е мнението, че визията за управлението на програмите за териториално сътрудничество следва да бъде обсъдена и приета едновременно с одобряването на бъдещата институционална структура на оперативните програми за следващия програмен период и преди реалната подготовка на системите за управление и контрол за оперативните програми за териториално сътрудничество за периода 2014-2020 г. Предложени са два варианта за институция, отговорна за тези програми:

- Изградената дирекция към МРРБ или друго ведомство;
- Самостоятелна агенция към МРРБ или друго ведомство.

Становището на МРРБ е, че не е целесъобразно програмите за териториално сътрудничество да бъдат част от друга структура, управляваща средства по секторните оперативни програми, поради специфичните органи за управление и изпълнение на програмите за териториално сътрудничество в т.ч. управление на паричните потоци от различни източници и различни правила за допустимост на разходите от правилата по

секторните програми.

С цел осигуряване на чиста одитна пътека и адекватни и завършени системи за управление и контрол е предложено обособяването на главна дирекция „Управление на териториалното сътрудничество“ в самостоятелна Агенция за териториално сътрудничество към Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Препоръка № 3:

Фокус на ТГС програмите през следващия програмен период върху преодоляване на идентифицирани проблеми, свързани с подобряване на пътната инфраструктура (развитие на TEN-T мрежите), здравеопазването, енергийната ефективност, културно-историческото наследство и др. (Препоръка от 2011 г.)

Изпълнение:

Българската страна планира в рамките на следващия програмен период да продължи да реализира проекти по всички програми за териториално сътрудничество. Главна дирекция „Управление на териториалното сътрудничество“ / ГД „УТС“/ към МРРБ отговаря за изпълнението на програмите за трансгранично сътрудничество по вътрешните граници на ЕС, по външните граници на ЕС, както и за междурегионални и транснационални програми и програми по инструмента за партньорство. Програмите подкрепят предимно проекти за:

- насърчаване и подобряване на съвместното опазване и управление на природните и културни ресурси и предотвратяване на природни и технологични рискове;
- насърчаване на връзките между градските и селските райони;
- подобряване на достъпа до транспортни, информационни и комуникационни мрежи и услуги и изграждане на трансгранични системи и съоръжения за вода, отпадъци и енергия;
- развитие на сътрудничество, капацитет и съвместно използване на инфраструктура, по-конкретно в сектори като здравеопазване, култура, туризъм и образование;
- насърчаване на предприемачеството, туризъм, култура и трансгранична търговия;
- стимулиране развитието на трансгранични пазари на труда, местни инициативи за заетост, равенство на половете и равни възможности, обучение и социално включване;
- развитие на институционален и административен капацитет на регионално и местно ниво и предоставяне на техническа помощ за подготовка на нови проекти.

По отношение на програмен период 2014-2020, в рамките на предвидения нов финансов инструмент на ЕС - "Механизъм за свързване на Европа", се очаква да бъдат реализирани подобен род стратегически проекти, които биха имали съществен принос за устойчивото териториално развитие.

Препоръка № 4:

Проучване на възможности за финансиране през следващия програмен период на по-мощни проекти, с пряк ефект върху междурегионалните цели, включително за реализацията на Дунавската стратегия, като фокусът се постави върху приоритети непокрити от оперативните програми и се разграничат ефектите от различните инструменти за въздействие. (Препоръка от 2011 г.)

Изпълнение:

До момента програмите по ИПП за ТГС, в които България участва, не са променяли своите

стратегии с цел интегриране на приоритетите на Стратегията на ЕС за река Дунав, но те до голяма степен допринасят към изпълнението на целите на Стратегията. В отговор на препоръка от Европейската комисия, в годишните доклади за изпълнение на програмите ще бъде предоставена информацията относно приноса на проектите по съответните програми към приоритетите на Дунавската стратегия.

На база на подписан Меморандум за разбирателство между България и Румъния е създаден смесен Междуведомствен комитет за устойчиво развитие на вътрешно-водния транспорт в общия българо-румънски участък на река Дунав, който дава възможност за стартиране на един от най-важните пилотни проекти за реализиране на стратегията за развитието на Дунавския регион и за развитие на транснационалното сътрудничество.

В подкрепа на целите и приоритетите на Дунавската стратегия, за засилване сътрудничеството и разбирателството между гражданите на региона с цел интегриране на пазарите в рамките на Европейския съюз чрез трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество, е предвидено разработването на „Обща стратегия за устойчиво териториално развитие на трансграничен регион Румъния-България“.

Препоръка № 5:

Търсене на максимално унифициране на правилата свързани с прилагането на ТГС програмите по вътрешните и външните граници на ЕС, независимо от техните източници на финансиране, при договаряне на рамката на следващия програмен период, с цел намаляване на административната тежест която създават различните правила по двете категории програми. *(Препоръка от 2011 г.)*

Изпълнение:

За да улесни изпълнението на програмите и подпомогне бенефициентите при изпълнението на проектите, през 2012 г. ГД „УТС“ към МРРБ използва ревизирана единна версия и за трите ИПП програми на „Наръчника за изпълнение на проекти“ (IPA Programmes Manual).

ГД „УТС“ към МРРБ обръща сериозно внимание и се ръководи от едно от основните изисквания на ЕК за новия програмен период, а именно изискването за опростяване на процедурите. Темата за максимално опростяване и унифициране на правилата свързани с прилагането на ТГС програмите ще бъде широко дискутирана в създадените работни групи за програмирането на трите ИПП програми за новия програмен период 2014-2020г. С помощта на избрания консултант този подход ще залегне в бъдещите програмни документи. По-конкретна методология ще бъде разработена през 2013 г.

В. ПРОГРАМИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ФИНАНСИРАНИ ОТ ЕЗФРСР И ЕФР

1. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2007 – 2013 г.

Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) се прилага в България за програмния период 2007–2013 г. Насочена е към развитие на конкурентно земеделие и горско стопанство, иновации в хранително-вкусовата индустрия, опазване на природните ресурси

и околната среда, както и към насърчаване на възможностите за заетост и по-добро качество на живот в селските райони.

1.1. НУЖДИ, задоволявани от Програма за развитие на селските райони

1.1.1. „Подобряване на конкурентоспособността на земеделския и горския сектори” (Ос 1) – дейностите по тази приоритетна ос ще насърчат нарастването на производителността и конкурентоспособността на земеделието, ХВП и горското стопанство и по този начин ще допринесат към постигането на стратегическите цели от Лисабон за икономически растеж и заетост (чрез поддържане и създаване на заетост в тези сектори).

1.1.2. „Подобряване на околната среда и природата” (Ос 2) – подкрепата по тази ос е насочена към дейности за опазване на биологичното разнообразие, насърчаване на устойчивото използване на земята и природните ресурси, съхраняване на водните ресурси и борба с промените в климата. Мерките са насочени към решаването на проблемите и заплахите за околната среда в селските райони на България.

1.1.3. „Качеството на живот в селските райони и разнообразяване на селската икономика” (Ос 3) – насочена е към подобряване качеството и достъпа до основни услуги за населението, както и инфраструктурата в селските райони, са от особена важност за задържане на населението и създаване на условия за развитие на бизнеса.

1.1.4. „ЛИДЕР” (Ос 4)³¹ – мерките по Лидер трябва да подкрепят изграждането на социален капитал и придобиването на умения за разработване и изпълнение на местни стратегии за развитие на селските райони. Прилагането на подобни стратегии ще допринесе за изпълнение на общите цели на ПРСР.

1.1.5. „Техническа помощ” (Ос 5)

1.2. ИНВЕСТИЦИИ

Общият бюджет на програмата възлиза на 3,28 млн. евро, от които средства от ЕС (ЕЗФРСР) 2,642 млн. евро. Финансовият ресурс по линия на ЕЗФРСР, който следва да бъде разплатен по ПРСР 2007–2013 г. в съответствие с правилото N+2 до края на 2012 г. възлиза на 432,249 млн. евро средства от ЕЗФРСР (бюджет 2010 г. по ПРСР). От началото на 2012 г. до 14.11.2012 г. по подадени заявки за плащане ДФ „Земеделие” – РА е разплатил средства в размер на 111,342 млн. евро - средства от ЕЗФРСР. Сумата, оставаща за разплащане до края на календарната 2012 г. (в съответствие с правилото N+2/ N+3) възлиза на 320,907 млн. евро средства от ЕЗФРСР. По прогнози, предоставени от ДФ „Земеделие” – РА, очакваните плащания по заявки за плащане до края на годината възлизат на 280,787 млн. евро –

³¹ от френски: "Връзки между дейностите за развитие на икономиката в селските райони"

средства от ЕЗФРСР, което от своя страна поставя под риск от отчисление от бюджета на ПРСР средства в размер на 40,120 млн. евро средства от ЕЗФРСР³².

Сред основните причини за съществуването на подобен риск към края на 2012 г., (както и до края на програмния период) от Министерство на земеделието и храните се посочват: осигуряването на финансиране от страна на бенефициентите и слабото изпълнение на т. нар. „компенсаторни мерки“ от приоритетна ос 2 на ПРСР и в частност мярка 214 „Агроекологични плащания“.

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ³³

ТАБЛИЦА 24

(сумите са в хил. евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4	М. 511	М. 611	ОБЩО
Финансиране от ЕС		972 232	637 463	727 040	61 591	98 545	145 473	2 642 343
Национално съфинансиране		241 844	139 931	178 252	15 398	24 636	36 368	636 429
Общо финансиране		1 214 075	777 394	905 292	76 988	123 181	181 841	3 278 772
Договорени средства	Общо към 31.12.2011 г.	747 128	125 204	623 087	39 037	16 411	155 039	1 705 907
	% на изпълнение	61,54%	16,11%	68,83%	50,71%	13,32%	85,26%	52,03%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	90 449	9 834	50 219	31 373	8 888	-86	190 676
	% на изпълнение	7,45%	1,26%	5,55%	40,75%	7,22%	-0,05%	5,82%
	Общо към 31.10.2012 г.	837 823	134 085	673 306	70 410	25 300	154 953	1 895 876
	% на изпълнение	69,01%	17,25%	74,37%	91,46%	20,54%	85,21%	57,82%
Разплатени средства	Общо към 31.12.2011	496 227	114 081	263 575	5 315	9 085	153 990	1 042 274
	% на изпълнение	40,87%	14,67%	29,11%	6,90%	7,38%	84,68%	31,79%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	27 131	8 764	44 222	1 871	5 610	154	87 752
	% на изпълнение	2,23%	1,13%	4,88%	2,43%	4,55%	0,08%	2,68%
	Общо към 31.10.2012 г.	523 359	122 845	307 798	7 186	14 695	154 144	1 130 027
	% на изпълнение	43,11%	15,80%	34,00%	9,33%	11,93%	84,77%	34,46%

1.3. ЕФЕКТИ

1.3.1. Постигнати резултати

³² За съществуването на подобен риск членовете на КЕВКЕФ бяха информирани на заседание на комисията проведено на 20.06.2012 г., посветено на напредъка по ПРСР и ОПРСР – представен от зам.-министър Светлана Боянова.

³³ По данни на УО.

1.3.1.1. Физически (материални) резултати

Реализираният материален напредък по ключови мерки от програмата е както следва:

Мярка 112 „Създаване на стопанства на млади фермери“

- още през 2009 г. по мярката са достигнати 99 % от индикаторите по отношение на броя на заложените за подпомагане млади фермери чрез подписване на договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. По мярката са сключени договори с над 4 000 млади фермери, които към настоящия момент изпълняват своите проекти.
- Със седмо изменение на ПРСР, към мярката са прехвърлени допълнителни средства в размер на 40 млн. евро, които предоставят възможност да се подпомогнат нови 1 600 кандидати по мярката. В отвореният през 2012 г. период на прием на заявления по мярката, са приети 1 479 заявления, което от своя страна представлява над 92% изпълнение на заложената цел. Със сключването на договори по заявленията от прием 2012 г. се очаква броят на подпомогнатите млади фермери да бъде над 5 000, а общия размер на инвестициите да достигне около 130 млн. евро.

Мярка 121 „Модернизиране на земеделски стопанства“³⁴ – реализираният напредък е на база одобрени проекти към 31.12.2011г., за стойностите отбелязани с * - към месец ноември 2012 г.

Индикатор	Цел 2007 - 2013 г.	Изпълнение – стойност	Изпълнение %
Брой на подпомогнатите земеделски стопанства	5 390	2709*	50%
Обем на инвестиционните разходи по мярката		635	65%
Брой на стопанствата подкрепени за прилагане на Директива (ЕС) 676/1991 свързана с опазване на водните ресурси от замърсяване с нитрати причинено от земеделски източници	2000	533	27%
Брой подкрепени стопанства от животновъдния сектор.	2500	601	24%
Дял на инвестициите директно свързани с прилагането на Директива (ЕС) 676/1991 относно опазване на водните ресурси от	15%	15%*	100%
	70,485	59,682	85%

³⁴ Със седмо изменение на ПРСР 2007 – 2013 г. към мярката бяха прехвърлени допълнителни средства в размер на 142 млн. евро. Допълнителният финансов ресурс предостави възможност за определяне на период на прием на заявления по мярката през 2012 г., като общият брой подадени заявления в периода възлиза на 702, за около 91 млн. евро. Наличието на проведения през 2012 г. целеви период на прием допълнително ще допринесе за постигане на заложените в мярката цели.

замърсяване с нитрати причинено от земеделски източници			
Дял на инвестициите директно свързани със земеделски стопанства от сектор „Мляко“ за постигане на съответствие със стандартите на българското и европейско законодателство.	15%	2%	10%
	70,485	6,881	10%
Дял на инвестициите директно свързани със земеделски стопанства от останалите животновъдни сектори за постигане на съответствие със стандартите на българското и европейско законодателство.	15%	2%	13%
	70,485	9,250	13%
Дял на инвестициите директно свързани със съоръжения и съответно оборудване за органична земеделска продукция.	5%	5%*	100%
	23,495	8,839	38%
Инвестиции директно свързани със създаване на трайни насаждения, оранжерии, напоителни системи и за покупка на специализирана техника, оборудване, съоръжения и друга недвижима собственост, необходими за подобряване на конкурентоспособността на сектор "плодове и зеленчуци"	10 млн. евро	0	0%
Инвестиции директно свързани с подпомагане на млади фермери	12 млн. евро	0	0%
Инвестиции директно свързани с подпомагане на полупазарни стопани	5 млн. евро	0	0%

Мярка 123 „Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти“ – стойностите на напредъка по мярката са към ноември 2012 г.

Индикатор	Цел 2007-2013 г.	Изпълнение – стойност	Изпълнение %
Брой подпомогнати предприятия	620	390	63%
Общ размер на инвестициите (в млн. евро)	539	385	71%
Брой предприятия, въвели нови продукти, процеси и технологии	400	313	78%

- По мярката се наблюдава висок размер на инвестициите включени в проектите, пряко свързани с опазване на околната среда като към момента те представляват 41% от общия размер на одобрените инвестициите при заложен цел на индикатора 10%.

- По отношение на инвестициите в проектите на отделните кандидати в преработвателния сектор да въведат действащи и нововъведени стандарти на Общността, се наблюдава изпълнение на индикатора в размер на 18% при заложена цел за постигането на същия в размер на 10%.

Мярка 311 „Разнообразяване към неземеделски дейности“ - изпълнение на индикаторите по мярката на база сключени договори към 31.12. 2011 г.

Насоченост на проектите	Брой одобрени	Изпълнение %	Общо инвестиции (млн. евро)	Изпълнение %
туризъм	88	45%	21,528	43%
занаятчийство	19	10%	4978	10%
търговия на дребно	3	2%	620	1%
ВЕИ	85	44%	22,950	46%
други	0	0%	0	0%
ОБЩО:	195*	100%	50,077*	100%

Индикатор	Цел 2007-2013	Сключени договори	Изпълнение %
Брой получатели на помощта	4,505	195*	4%
Общ обем на инвестициите в хил. евро	219,110	50,077*	23%
Бр. подпомогнати нови туристически дейности	1500	88	6%
Общ обем на инв. в туризъм (в млн. евро)	126	22	17%
Общ брой на създадените работни места	5 500	588	11%

*Към 01.10.2012 г. получателите на помощта достигат 331, а общият размер на договорените разходи – 80,91 млн. евро.

Мярка 312 „Подкрепа за създаване и развитие на микропредприятия“ – изпълнение на индикаторите по мярката на база сключени договори към 31.12. 2011 г.

Индикатор	Цел 2007-2013	Сключени договори	Изпълнение %
Размер на инвестиционните разходи	194,08	190,00	98%
Брой на подпомогнатите / създадени микропредприятия*	4 215	862	20%

*По-малкият процент постигане на целта за подпомогнати предприятия се обяснява с по-големия мащаб на представяните от бенефициентите проекти, като в повечето случаи достигат максималния размер, определен за мярката.

Около 40 % от одобрените проекти по мярката са насочени към производство на енергия от ВЕИ. Наблюдава се също така голям интерес към реализиране на проекти за интегриран селски туризъм, като заложената цел за този тип дейности е 750 броя подпомогнати проекта.

Мярка 313 „Насърчаване на туристическите дейности“

- На база проведените през 2011 и 2012 г. приеми на заявления за подпомагане, общият размер на разходите по постъпилите заявления по мярката надхвърлят определения по мярката бюджет за периода на прилагането ѝ, в размер на 30,7 млн. евро. Сключените по мярката договори възлизат на 10.7 млн. евро, което представлява 28% от заложената по индикатора цел, свързан с общия обем на инвестициите. Към настоящия момент се обработват постъпилите заявления за подпомагане по мярката през 2012 г. с размер на заявените разходи по тези заявления над 19 млн. евро. Приключването на обработката на тези заявления и сключването на договори с кандидатите ще позволи достигане на индикатора за общ обем на инвестициите до 95% от поставената цел.
- Индикаторът, свързан с броя на подпомогнатите нови туристически дейности на база сключени договори, е изпълнен на 30%, което представлява 76 сключени договора. Очакванията са след договаряне на заявленията в процес на обработка, тази стойност да надхвърли 90%.

Мярка 321 „Основни услуги за населението и икономиката в селските райони“³⁵ - напредъка по изпълнение на индикаторите по мярката, към м. ноември 2012 г., е както следва:

Индикатор	Цел 2007-2013	Сключени договори	Изпълнение %
Размер на инвестиционните разходи*	492,17	370,07	75,19%
реконструкция и рехабилитация на пътна инфраструктура	450	415	92,22%
изграждане на нова пътна инфраструктура	20	18	90,00%
рехабилитация на водопроводна и канализационна мрежа	1782	1064	59,71%
Изградените нови сгради и съоръжения, свързани със спорт	180	64	35,56%

*В процес на обработка са заявления за подпомагане за 367,958 млн. евро, договарянето на които се очаква преди края на календарната 2012 г. – с което се очаква бюджетът на мярката да бъде договорен на 100%.

³⁵ В допълнение, поради големия интерес и нужди от страна на общините, с предложението за девето изменение на ПРСР към мярката се прехвърлят средства в размер на 202,717 млн. евро, които при одобрение от страна на службите на ЕК също се очаква да бъдат договорени до края на 2012 г

- Включената нова допустима дейност по мярката през 2011 г., свързана с националната стратегия Визия за деинституционализация на децата на Република България /изграждане на социална инфраструктура, предлагаща услуги за деца в риск/, е изпълнена в пълния си размер, като са сключени 19 договора на обща стойност 7,817 млн. евро.

Мярка 322 „ Обновяване и развитие на населените места“

- Общият обем на заложените инвестиции съгласно действащото в момента седмо изменение на ПРСР възлиза на 166,757 млн. евро, като към момента по мярката са сключени договори с общ размер на инвестициите възлизащи на 131,5 млн. евро, което представлява приблизително 81% от заложената цел за индикатора по мярката.
- По мярката в процес на разглеждане са заявления с общ размер на инвестиционните разходи за 85 млн. евро. Сключването на договори по тези заявления се очаква да бъде реализирано преди края на календарната 2012 г., което от своя страна ще доведе до 100% договаряне на бюджета определен по мярката.

1.3.1.2. Нематериални резултати – в качествено изражение

Не се изследват/липсва информация.

1.3.1.3. Хоризонтални резултати – допълняемост между различните източници и инструменти за финансиране

Не се изследват/липсва информация.

1.3.2. ВЪЗДЕЙСТВИЕ

1.3.2.1. Преки разходи и ползи за икономиката

Не се изследват/липсва информация.

1.3.2.2. Индиректни разходи и ползи за икономиката

Не се изследват/липсва информация.

1.4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ДОКЛАДИТЕ НА КЕКЕФ ЗА 2010 И 2011 ГОДИНА

Препоръка №1:

Да бъде продължена провежданата политика на откритост и информираност на потенциалните бенефициенти. (Препоръка от 2011 г.)

Изпълнение:

Препоръката е изпълнена. През текущата година продължава прилагането на различни видове дейности свързани с осигуряването на публичност и информираност на потенциалните кандидати по отделните мерки от ПРСР 2007 - 2013г. Прилагат се рубрики в печатни и електронни медии, включително и организиране на информационни кампании с цел популяризиране и разясняване на мерки от програмата. Поддържа се официалната интернет страница на програмата, на която е налична актуална информация за мерките от

програмата, както и друга важна за кандидатите информация.

Препоръка № 2:

Да бъде предварително оповестена индикативна годишна програма за прием по отделните мерки и да бъдат спазвани сроковете на периодите за прием. *(Препоръка от 2010 и 2011 г.)*

Изпълнение:

Препоръката е изпълнена. Както през 2011 г. така и в началото на 2012 г. е разработен "Индикативен график" с периодите на прием на заявления за подпомагане през календарната 2012 г. Графикът е достъпен за всички потенциални кандидати на официалната интернет страница на ПРСР 2007 - 2013 г. – <http://prsr.government.bg/>

Препоръка № 3:

Да бъдат публикувани справки за усвояването на бюджетите по отделните мерки и оповестяване на информация за договорения бюджет на всеки прозорец. *(Препоръка от 2011 г.)*

Изпълнение:

Препоръката е изпълнена частично. Ежемесечно се публикува на официалната интернет страница на ПРСР 2007 - 2013 г. - <http://prsr.government.bg/> напредък по изпълнението на отделните мерки включени в програмата. Представената информация по отделните мерки съдържа данни за: подадените заявления за подпомагане, одобрените заявления за подпомагане, сключените договори и съответно разплатените средства за всяка една мярка.

Препоръка № 4:

Да бъдат поддържани на интернет страницата на ПРСР актуални рубрики "Въпроси и отговори" по отделни мерки (по подобие на ОПРР и ОПОС). *(Препоръка от 2010 и 2011 г.)*

Изпълнение:

Препоръката е изпълнена частично. На интернет страницата на ПРСР е налична рубрика, която се обновява периодично с полезна и актуална за бенефициентите информация.

Препоръка № 5:

Да бъде формулиран цялостен проектографик до края на 2013 г. с цел пълно договаряне и усвояване на останалия бюджет по Програмата. *(Препоръка от 2011 г.)*

Изпълнение:

Препоръката е частично изпълнена. По отношение на пълно договаряне на бюджета на ПРСР през 2012 г. бяха проведени периоди на прием по част от мерките от програмата, като бюджетът за всеки един от тези приеми възлизаше на общия размер на бюджета за съответната мярка за целия период на програмата. Към настоящия момент се анализира и обсъжда възможността и определянето на приеми през календарната 2013 г. за мерките, за които е налице остатъчен бюджет, включително и възможността за наддоговориране на средства по мерките с проявен засилен интерес от страна на кандидатите.

Препоръка № 6:

Да бъде създаден работен механизъм за оказване на методическа помощ на бенефициентите при изпълнението на проекти, с цел чувствително намаляване риска от некоректно изпълнение и избягване на допуснатите по програма САПАРД грешки.

(Препоръка от 2010 г.)

Изпълнение:

Препоръката е изпълнена. През 2011 г. са разработени ръководства за изпълнение на проекти по различните мерки от Програмата. Провеждани са обучения и семинари през 2011 г. и 2012 г. за разясняване възможностите за кандидатстване по отделните мерки, включително и специфики при изпълнението на проекти. Значително е подобрена комуникацията между администрацията и бенефициентите. Проведени са анкети с цел установяване на трудностите и пречките при изпълнението на проекти от страна на бенефициентите.

2. ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР “РИБАРСТВО”

Оперативната програма “Развитие на сектор рибарство” (ОПРСР) е създадена, за да отговори на засилената конкуренция след членство на България в ЕС в областта на рибарството. Стратегическата цел на програмата е превръщането на рибарския сектор в конкурентоспособен, модерен и динамичен, базиран на устойчиво развитие на рибарството и аквакултурата, както и към подобряване качеството на живот в рибарските области.

2.1. НУЖДИ, задоволявани от Оперативна програма развитие на сектор “Рибарство”:

2.1.1. “Мерки за приспособяване на българския риболовен флот” (ПО 1) – цели да се приспособи риболовното усилие на Българския риболовен флот в съответствие с наличните и достъпни ресурси и съобразно капацитета на флота, да се поддържа конкурентоспособността на Българския риболовен флот чрез модернизиране на риболовните кораби, да бъдат подпомогнати рибарите, засегнати от развитието на рибарството, да бъде подобро тяхното равнище на квалификация, да се поддържат дейностите, свързани с дребномащабния риболов в крайбрежните зони.

2.1.2. “Аквакултура, риболов във вътрешни водоеми, преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура” (ПО 2) – мерките, заложи по тази ос са насочени към увеличаване снабдяването на пазара с продукция от аквакултура с цел намаляване риболовната преса върху естествените популации на водните организми, компенсиране на изчерпаните морски ресурси. Поставените цели са насочени към повишаване качеството на продукцията и технологичното ниво, прилагане на добрите производствени практики, система за мониторинг на качеството, санитарни и хигиенни мерки.

2.1.3. “Мерки от общ интерес” (ПО 3) – насочена е към модернизиране на рибарски пристанища, места за разтоварване на уловите, подпомагане организацията на сектора, насърчаване професионалните умения и иновациите в сектор „Рибарство”, осигуряване устойчивост по отношение на естествените ресурси, разпространяване на новопридобито ноу-хау, свързано със сектора и промоция на продуктите от риболов и Аквакултура.

2.1.4. “Устойчиво развитие на рибарските области” (ПО 4) – цели подобряване качеството на живот в съществуващите рибарски общности, реструктуриране и пренасочване на икономическите дейности, по-специално чрез насърчаване на екотуризма, насърчаване на допълнителна заетост на рибарите посредством създаването на допълнителни работни места извън сектор „Рибарство“. Ще се подкрепят малки рибарски производства и инфраструктура свързана с туризъм и услуги в подкрепа на малки рибарски общности и др.

2.1.5. „Техническа помощ” (ПО 5) – е насочена към подпомагане гладкото прилагане на програмата.

2.2. ИНВЕСТИЦИИ

Общият размер на бюджета на програмата възлиза на 106 млн. евро. (европейски и национални средства). Към 31.10.2012 г. са договорени над 61 млн. евро от този бюджет и са разплатени – 16,39 млн. евро (16,37% процента). Само за периода 01.01.2012 – 31.10.2012 г. са договорени над 30 млн. евро и са разплатени 4,67 млн. евро. Към края на 2012 г. се очаква да бъдат изплатени и сертифицирани общо 6,47 млн. евро или 4,94 млн. евро – средства от Европейския фонд за рибарство (ЕФР).

Съгласно правилата за разпределението на публичните разходи от ЕФР в индикативния финансов план, за ОПРСР за 2010 г. е предвиден бюджет от 12,22 млн. евро., който следва да се разплати и сертифицира до 31.12.2012 г. През месец април 2012 г. е отчетен риск от автоматично освобождаване на голяма част от тези средства, поради което, от УО е подготвен и се изпълнява план за действие с цел минимизиране на този риск. В резултат на предприетите действия е постигнат известен успех, което обаче не се отразява върху общото състояние на Програмата. Към края на 2012 г., прогнозният риск от освобождаване на средства от Европейски фонд за рибарство се оценява на 7,28 млн. евро.

Според Управляващия орган, по-бавният темп на разплащане се дължи на усложнената икономическа ситуация и затрудненията при осигуряване на външно финансиране на проектите по инвестиционните мерки от страна на бенефициентите, (мярка 2.1 "Производствени инвестиции в аквакултурата" и мярка 2.6 "Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура"). Поради тези причини, се наблюдава тенденция бенефициентите да предоговарят сроковете за изпълнение на инвестиционните си проекти, като се възползват и от предоставените им възможности за авансови плащания в размер до 50% от инвестицията, което от своя страна води до отлагане на заявките за междинни и окончателни плащания във времето³⁶. Поради факта, че отпуснатите авансови плащания по ОПРСР не подлежат на сертифициране, голяма част от предвидените средства за сертифициране до края на 2012 г. ще бъдат усвоени през следващата година, с което

³⁶ Само за периода юни – ноември 2012 г. по мярка 2.1 са сключени 14 бр. анекси, съгласно които отложените плащания са в размер на 4,189 млн. евро (от които ЕФР 3,142 млн. евро.). Аналогично по мярка 2.6 са отложени плащания в размер на 0,175 млн. евро (от които ЕФР 0,131 млн. евро.) с 2 броя анекси към договори. Общо отложените плащания в резултат на анекси към договорите възлизат на 4,364 млн. евро, от които 3,273 млн. евро от ЕФР.

нараства размерът на средства, които ще бъдат освободени по правилото n+2/n+3 от Европейски фонд за рибарство за 2012 г.

ФИНАНСОВО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОП ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕКТОР "РИБАРСТВО"³⁷

ТАБЛИЦА 25

(сумите са в хил. евро)

ПРИОРИТЕТНА ОС		ПО 1	ПО 2	ПО 3	ПО 4	ПО 5	ОБЩО
Финансиране от ЕС		8 000	36 000	20 002	12 001	4 000	80 004
Национално съфинансиране		2 000	12 000	6 667	4 000	1 333	26 001
Общо финансиране		10 000	48 000	26 670	16 002	5 334	106 006
Договорени средства	Общо към 31.12.2011 г.	1 046	18 555	0	10 795	657	31 054
	% на изпълнение	10,46%	38,66%	0,00%	67,46%	12,32%	29,29%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	1 587	17 293	322	10 390	544	30 137
	% на изпълнение	15,87%	36,03%	1,21%	64,93%	10,21%	28,43%
	Общо към 31.10.2012 г.	2 633	35 848	322	21 185	1 202	61 191
	% на изпълнение	26,33%	74,68%	1,21%	132,39%	22,53%	57,72%
Разплатени суми	Общо към 31.12.2011	816	10 328	0	1 079	456	12 680
	% на изпълнение	8,16%	21,52%	0,00%	6,74%	8,56%	11,96%
	През 2012 г. (до 31.10.2012)	819	2 264	0	1 129	456	4 668
	% на изпълнение	8,19%	4,72%	0,00%	7,06%	8,54%	4,40%
	Общо към 31.10.2012 г.	1 635	12 592	0	2 208	912	17 348
	% на изпълнение	16,35%	26,23%	0,00%	13,80%	17,10%	16,37%

2.3. ЕФЕКТИ

2.3.1. Постигнати резултати

2.3.1.1. Физически (материални) резултати

ФИЗИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ ПО ОП "РИБАРСТВО"

ТАБЛИЦА 25

Вид индикатор	Мярка	Базова стойност	Постигнато до момента	Целева стойност
I. ПО 1				

³⁷ По данни на УО.

Сключени договори	бр.	-	38	Няма данни
Намаляване капацитета на флота чрез постоянно прекратяване на риболовни дейности:				
- по отношение на общия бруто тонаж на риболовния флот	GT	8 147	1 097	Няма данни
- по отношение на общата мощност на двигателите на риболовния флот	kW	64 924	60 868	Няма данни
Степен на модернизация на риболовния флот			Изпълняват се 6 проекта	Няма данни
II. ПО 2				
Сключени договори	бр.	-	68	Няма данни
Тонове продукция от аквакултура	тон	3 143 (2005)	7 750 (2011)	Няма данни
Тонове продукция от преработка	тон	7 185 (2005)	78 504 (2011)	Няма данни
Тонове разтоварена риба (от риболов в река Дунав)	тон	400 (2005)	136 (2011)	Няма данни
Увеличаване на оборота в производството на аквакултура	млн. евро	2 500 (2005)	2 262 (2011)	Няма данни
Увеличаване на оборота в рибопреработката	млн. евро	9 800 (2005)	8 629 (2011)	Няма данни
Добавена стойност на един зает в аквакултура	евро	500 (2005)	2 544 (2011)	Няма данни
Добавена стойност на един зает в преработката	евро		9 472 (2011)	Няма данни
III. ПО 3				
Сключени договори	бр.	-	8	Няма данни
Повишаване средното ниво на потребление на риба	кг./год.	3,5 (2005)	5,4 (2011)	Няма данни
Увеличаване добавената стойност на преработената и продадена риба		Няма данни	Няма данни	Няма данни
IV. ПО 4				
Сключени договори	бр.	-	6	Няма данни
Създадени групи	бр.	-	6	Няма данни
- Територия на групата	кв.м.	-	7 280	Няма данни
- Население на групата	бр. л.	-	211 800	Няма данни
- Създадени работни места	бр. л.	-	500	Няма данни
V. ПО 5				
Сключени договори	бр.	-	52	Няма данни

2.3.1.2. Нематериални резултати – в качествено изражение

Не се изследват/липсва информация.

2.3.1.3. Хоризонтални резултати – допълняемост между различните източници и инструменти за финансиране

Не се изследват/липсва информация.

2.3.2. ВЪЗДЕЙСТВИЕ

По ос 1

- риболовното усилие на Българския риболовен флот се приспособява в съответствие с наличните и достъпни ресурси и съобразно капацитета на флота;
- поддържа се конкурентоспособността на Българския риболовен флот чрез модернизиране на риболовните кораби по отношение на безопасността, селективността на риболовните уреди, подобряване на работните условия и местата за съхраняване на уловите;
- подпомагат се рибарите, засегнати от развитието на рибарството, целящо увеличаване на конкурентоспособността им и тяхното компенсирание при постоянно прекратяване на риболовни дейности;
- поддържат се дейностите, свързани с дребномащабния риболов в крайбрежните зони.

По ос 2

- модернизира подсектор "Аквакултура" и да се приспособи този подсектор към пазарните перспективи и очаквания;
- подобрява се преработката и маркетинга на продуктите в сектор "Рибарство". Мерките, заложи по тази ос са насочени към увеличаване снабдяването на пазара с продукция от аквакултура, с цел намаляване риболовната преса върху естествените популации на водните организми и компенсирание на изчерпаните морски ресурси. Дейността в стопанствата за производство на риба и други водни организми са в съответствие с изисквания за използването на методи, щадящи околната среда и водите и технологии за аквакултура, както и собствен мониторинг на водите и санитарен контрол. Инвестициите по тази ОС водят до повишаване качеството на продукцията и технологичното ниво, както и прилагане на добрите производствени практики, система за мониторинг на качеството, санитарни и хигиенни мерки.

По ос 3

- ще се модернизират рибарски пристанища, с цел осигуряване на устойчива и конкурентоспособна риболовна индустрия в дългосрочен план;
- подпомага се организацията на сектора, особено пазарната организация, както и на професионалните умения и иновациите в сектор "Рибарство";
- осигурява се устойчивост по отношение на естествените ресурси;
- разпространява се новопридобито ноу-хау, свързано със сектора;
- осъществява се промоция на продуктите от риболов и аквакултура.

По ос 4

- осигурява се устойчиво развитие на рибарските области и се подобрява качеството на живот в съществуващите рибарски общности, засегнати от изпълнението на политиките на Общата политика по рибарство на ЕС;
- създадени са 6 Рибарски групи в рибарски области с ниска гъстота на населението, западащи рибарски дейности или малки рибарски общности;
- икономическите дейности се реструктурират и пренасочат към насърчаване на екотуризма, при условие че същите не водят към повишаване на риболовното усилие;
- ще се разнообразят дейностите чрез насърчаване на допълнителна заетост на рибарите посредством създаването на допълнителни работни места извън сектор "Рибарство";
- ще се подкрепят малки рибарски производства и инфраструктура свързана с туризъм и услуги в подкрепа на малки рибарски общности и др.

2.4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ДОКЛАДИТЕ НА КЕКЕФ ЗА 2010 И 2011 ГОДИНА

Препоръка №1:

Облекчаване на процеса по кандидатстване по ОПРСР. (Препоръка от 2011г.)

Изпълнение:

1. Управляващият орган на ОПРСР е предприел конкретни действия по отношение оптимизиране на процеса на кандидатстване, процеса на изпълнение на договори на бенефициенти за безвъзмездна финансова помощ, като е извършена ревизия на наредбите по по-голяма част от мерките от ОПРСР.
2. Стартирана е кампания за информиране на всички бенефициенти, изпълняващи договори за финансово подпомагане, с възможностите и предимствата за обособяване на обособени етапи за изпълнението на проектите им с цел да се изплати по-голяма част от средствата до края на 2012 г.
3. Пренасочени са усилия от УО на ОПРСР към подготовката и провеждане на редица комуникационни дейности свързани с повишаване информираността на потенциалните бенефициенти, чрез провеждане на интензивни консултации, информационни дни, семинари и регулярни срещи с представители на Местните инициативни рибарски групи и браншови организации от сектор "Рибарство", с цел по-добър достъп на гражданите до Европейските фондове и по-добро усвояване на средствата по програмата.

Препоръка № 2:

По-пълноценно използване на средствата от техническата помощ на ОПРСР, за привличане на външна експертиза в подкрепа на УО на програмата, по отношение оценката на икономическата жизнеспособност на инвестиционните проектни предложения. (Препоръка от 2010г. и 2011г.)

Изпълнение:

По отношение на оценката на икономическата жизнеспособност на инвестиционните проектни предложения, ИАРА извършва дейността без да ползва външни експерти. От друга страна с цел по ефективно и ефикасно използване на средствата от Общността и оценка на обосноваността на разходите по проектите, се ползват външни експерти за

следните дейности:

1. Участие в оценяващите комисии и изготвят комплексна оценка на инвестициите свързани със строителство, реконструкция и рехабилитация на съществуващи и изграждане на нови сгради и производствени съоръжения, допустими по мерките от ОПРСР.
2. Изготвяне на анализи на инвестиционните разходи, с които се кандидатства по Мярка 1.3. "Инвестиции на борда на риболовните кораби и селективност" с оглед да се обоснове, че тези инвестиции водят до подобряване на селективността на риболовните уреди и до опазването на ресурсите и на околната среда.
3. Предоставяне становища за инвестициите свързани със прилагането на мярка 3.5 "Пилотни проекти" и допринасящи за придобиване и разпространяване на технически иновации.
4. Извършване на оценка на специализирано производствено оборудване, изготвено по индивидуално технологично задание, при кандидатстване по мерките от ОПРСР.
5. Изготвяне на анализи относно необходимостта от закупуване на предложените в проектните предложения транспортни средства, както и капацитета им, съобразен с капацитета и нуждите на кандидата.
6. Изготвяне на релевантни мониторингови индикатори по ОПРСР и Годишни доклади за изпълнението на Оперативната програма.
7. Оценка на Аквαιοкологични планове и плановете за биологично производство във връзка с прилагане на мярка 2.2. „Аква екологични мерки“ по ОПРСР, тъй като УО има нужда от квалифицирани експерти, които да правят оценка на акваекологичния плана за биологично производство, с цел определяне основателността на задачите за постигане на целите на съответната дейност и предложените загуби на доходи/продукция.
8. Изготвяне на технически задания и методика за оценка на офертите по линия на техническа помощ на ОПРСР.
9. Обследване на пазара на риба и рибни продукти с цел оценка на наличието на свръхпроизводство на аквакултури в България.
10. Извършване оценка на технологичното оборудване по проектите по мерките от ОПРСР, тъй като УО има нужда от квалифицирани експерти, които да извършват оценка на това оборудване, с оглед да се обосноват на разходите, за които се кандидатства.
11. Обследване пазара на риба и рибни продукти с цел оценка на наличието на свръхпроизводство на аквакултури в България.

Препоръка № 3:

Концентрация върху мерки, по които ще има най-засилен интерес от страна на бенефициентите. (Препоръка от 2010г.)

Изпълнение:

УО на ОПРСР концентрира своите усилия към ускоряване на процеса на кандидатстване по мерките, индикирани и от страна на Генерална Дирекция „Морски въпроси и рибарство“

към ЕК, като генериращи бързо разплащане на безвъзмездната финансова помощ. Основната сред тях е мярка 1.1. „Постоянно прекратяване на риболовна дейност”. Другите мерки, по които има засилен интерес са 2.1. "Инвестиции в производството на аквакултура", 2.6. "Инвестиции в преработка и маркетинг на продукти от риболов и аквакултура", 3.3" Инвестиции в реконструкция и модернизация на пристанища, кейови места за разтоварване и покрити лодкостоянки" и 3.4. "Разкриване на нови пазари и промоционални кампании".

Препоръка № 4:

Обмисляне на възможности бенефициентите по програмата да заплащат по-ниска лихва при ползване на банков кредит, като разликата се поема от средствата по Гаранционния фонд. *(Препоръка от 2010 г.)*

Изпълнение:

В резултат на засиленото взаимодействие между УО на ОПРСР и Националния гаранционен фонд (НГФ), НГФ вече е гарантирал 7 кредита и 3 банкови гаранции за плащания по ОПРСР 2007-2013 г. на обща стойност 3 370 551 лв. В НГФ са постъпили искания, които са в процес на анализиране и одобрение на обща стойност на гаранциите 2 984 646 лв. Заявен е интерес от над 30 предприятия с одобрени или в процес на одобрение на проектни предложения. От НГФ считат, че до края на 2012 г. ще бъде усвоен повече от ½ от гаранционния потенциал от Финансовото споразумение. Сключено е споразумение с банки партньори, които ще реализират гаранционните схеми. Търговските банки са поели ангажимент да осигурят облекчени условия за финансиране за предприятията, ползващи гаранции по програмата. Взето е решение да се увеличи размера на гарантираната от фонда сума - за малки предприятия от 500 000 лв. на 1 500 000 лв. и за средни предприятия от 1 000 000 лв. на 3 000 000,00 лв. Работи се в посока за избор на нови банки-партньори. Разглежда се и възможността да се увеличи процента на кредита, който ще се гарантира от НГФ от 50% на 80%, което от своя страна ще осигури достъп на по-голям брой бенефициенти до ОПРСР и респективно ще даде възможност за финализиране на проектите и по-висока усвояемост по програмата.

ЧАСТ 3: КОНСТАТАЦИИ, ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ НА КЕВКЕФ

Тази част на доклада е насочена към подготовката на България за новия програмен период на Кохезионната политика 2014-2020 г. За целта, КЕВКЕФ констатира оставащите предизвикателства пред УО за постигане на по-високи резултати по ОП и отправя конкретни препоръки в процеса на програмиране и подготовката на Договора за партньорство между ЕК и България и новите ОП.

С оглед ясното очертаване на средата, в която протича процеса на подготовка на България за следващия програмен период, на първо място са представени основните промени в политиката на сближаване на ЕС за периода 2014-2020 г.:

Промени в политиката на сближаване на ЕС за периода 2014-2020 г.

Предложението за МФР 2014-2020 г. въвежда **резултатно ориентиран подход** към разходването на средствата от европейския бюджет с оглед постигане на европейска добавена стойност. Предвижда се по-тясно обвързване на финансирането с **изпълнението на определени условия** (предварителни и макроикономически), както и по-голяма роля на **финансовите инструменти**. Бюджетът на ЕС се разглежда като **инвестиционен бюджет (инструмент за инвестиции)**, тъй като в условията на настоящата криза той инвестира в растеж, заетост и конкурентоспособност, допринасяйки за постигане на целите на стратегията „Европа 2020“.

МФР ревизира специфични политики на ЕС като Кохезионната политика (КП) и Общата селскостопанска политика (ОСП), чийто бюджет е от изключително стратегическо значение за развитието на регионите на ЕС. Кохезионната политика на ЕС традиционно заема водещо място сред политиките на Съюза по отношение на размера на разпределени средства.

Предложените промени в КП целят **по-тясна връзка с приоритетите на Стратегията „Европа 2020“** и предлагат **по-ефективен, насочен към резултатите, стратегически и интегриран подход** на подкрепата от фондовете. На ниво политика, двете основни цели, към които е насочена подкрепата от фондовете за всички региони, са: **инвестиции за растеж и заетост и териториално сътрудничество**.

Най-съществената промяна, предложена с новия законодателен пакет за КП, е изработването на **Обща стратегическа рамка (ОСР)** за всички фондове и **Договори за партньорство (ДП)** между ЕК и държавите членки, чрез които ОСР се транслира в национална стратегия.

Въведен е **стратегически подход** при програмирането на средствата чрез предложената **тематичната концентрация** на средствата от фондовете по ОСР в **11 тематични цели**³⁸,

³⁸ Тематични цели по ОСР:

1. Подсилване на изследването, технологичното развитие, иновацията;
2. Подобряване на достъпа, използването и качеството на информационните и комуникационните технологии;
3. Подобряване на конкурентоспособността на малките и средните предприятия, на селскостопанския сектор, на рибарството и аквакултурите;
4. Подпомагане на прехода към икономика с по-ниски емисии на въглерод във всички сектори;
5. Промотиране на адаптация към промените на климата, на предотвратяването и справянето с рисковете;

насочени към постигане приоритетите на Стратегията „Европа 2020“. В предложенията за регламенти по отделните фондове (ЕФРР, КФ и ЕСФ) за всяка тематична цел е включен детайлизиран списък от **инвестиционни приоритети**. Наред с тематичните приоритети, са предвидени и **хоризонтални** такива, отчитащи въздействието на фондовете върху изменението на климата и околната среда, равните възможности и не-дискриминацията.

Друг съществен елемент на новата КП е **интегрираният подход към териториалното развитие**, съгласно който подкрепата от различните фондове се координира и допълва, за да отговори на конкретните нужди на различните видове територии. По този начин се постига по-съществена **стратегическа координация** между различните фондове и политики на ЕС. Засилени са разпоредбите за **партньорство и многостепенно управление** през целия програмен цикъл.

През новия програмен период е поставен **силен фокус върху резултатите**. В подкрепа на възприетия подход, базиран на изпълнението и резултатите, е предложена **цялостна рамка за преглед и оценка на изпълнението на програмите** - въвежда **система от условности** (предварителни и макроикономически), предлага се въвеждането на **резерв за изпълнение** (5 % от алокираните средства). Прегледът на изпълнението се обвързва с постигане на конкретни **междинни цели** за всяка приоритетна ос. Непостигането на заложените цели и условности може да доведе до **конкретни санкции** – спиране на плащания по програмите или финансови корекции. Системата за мониторинг и оценка на програмите предвижда определянето на **общи и специфични за всеки фонд индикатори** с базова и целева стойност в самото начало на програмния период.

Новата система от условности, включва:

- **Предварителни условия** – целта им е да осигурят, че предпоставките за провеждане на ефективна КП са налице. В тази връзка е предложено въвеждането на два вида условия: **тематични** (свързани с 11-те тематични цели) и **общи** (свързани с хоризонталните принципи);
- **Макроикономически условия** - свързани с изграждането на по-тясна връзка между КП и **Икономическото управление на ЕС** в две насоки: осигуряване на **съответствие с Препоръките на Съвета** във връзка с процедурите при прекомерен бюджетен дефицит и макроикономически дисбаланси, както и при предоставяне на **финансова помощ от ЕС** за страна-членка, изпитваща временни бюджетни затруднения.

Преговорите между държавите-членки по КП са съсредоточени върху постигане на взаимноприемливо решение по **основните спорни моменти**, свързани с: интензитета на помощта и предложеният „таван“ на средствата като процент от БВП; предложената

6. Защита на околната среда и промотиране на ефикасно използване на ресурсите;
7. Насърчаване на устойчив транспорт и премахване на ограничаващите фактори в ключови мрежови инфраструктури;
8. Насърчаване на заетостта и подпомагане на мобилността на труда;
9. Насърчаване в социалната интеграция и борба с бедността;
10. Инвестиция в образование, умения и учене през целия живот;
11. Подпомагане на капацитета на институциите и ефикасна публична администрация.

система на условности; резерва на изпълнение; връзката между постигане на тематична концентрация и осигуряване на гъвкавост на държавите-членки за финансиране на специфичните им нужди; прехвърлянето на средства от КФ към Инструмента за свързване на Европа; нивата на предварително финансиране и допустимостта на разходите за ДДС.

КЕВКЕФ, благодарение на механизмите, предоставени с Договора от Лисабон, още през 2011 г. изрази позицията си по законодателния пакет за Кохезионната и Общата селскостопанска политика. И през 2012 г. КЕВКЕФ продължи активно да участва в дискусиите по бъдещата финансова рамка на ЕС и Кохезионната политика. В тази връзка бяха проведени поредица от изслушвания на министъра на външните работи и министъра по управление на средствата от ЕС, които представиха **българската позиция** по темата.

Предвид значението на КП за развитието на България, като ключов инструмент за постигане на целите на Стратегията „Европа 2020“, в преговорите по МФР, страната ни, която е част от Групата на „Приятелите на Кохезионната политика“, защитава **осигуряване на достатъчно ниво на финансиране за КП**.

КЕВКЕФ счита, че бюджетът на ЕС трябва да бъде справедлив, **отчитайки степента на икономическо развитие на всяка от държавите-членки**. Чрез Кохезионната политика следва да се преодолее изоставането между развити и развиващи се икономики и да се реализира т.нар. „процес на догонване“. В тази връзка евентуалното намаляване на средствата за КП, особено по отношение на по-слабо развитите страни и региони, ще доведе до забавяне на процеса на сближаване. КЕВКЕФ изразява очакване, че в процеса на преговорите, ще бъде постигнат разумен баланс между страните-донори и страните-бенефициенти в полза на общата насока за развитие на ЕС - повишаване на конкурентоспособността и благосъстоянието на гражданите. КЕВКЕФ подчертава, че „Кохезията“ и „по-доброто харчене“ са взаимнодопълващи се и те водят именно до ефекта. Затова нашият фокус на дебат трябва да бъде върху **трите „Р“ – Резултати, Реформи, Региони**.

Препоръки на КЕВКЕФ за програмния период на ЕС 2014-2020 и предизвикателства в процеса на програмиране на национално ниво

Препоръките са изведени на база направения преглед на законодателните предложения за КП за периода 2014-2020 г., позицията на правителството по темата, проведените дебати в рамките на парламентарната комисия и с представителите на гражданския сектор чрез Съвета за обществени консултации към КЕВКЕФ, както и в резултат на участието на български парламентаристи в междупарламентарни срещи и конференции, посветени на новата КП.

На база направения преглед на постигнатото по оперативните програми, както и на цялостното функциониране на системата за управление и контрол на средствата от ЕС, КЕВКЕФ формулира следните основни изводи, „научени уроци“ от настоящия програмен период и препоръки за новия програмен период на Кохезионната политика 2014-2020 г.:

1. Излизането от кризата и ограничеността на финансовите средства ще налагат силна ангажираност за постигане на висока ефективност на **Кохезионната политика и нейното**

фокусиране върху постигането на конкретни и видими резултати. В този смисъл, проектите, предлагани за финансиране, ще трябва да бъдат изключително добре обосновани. Това означава моделът НИЕ - “нужди-инвестиции-ефект” да се следва много стриктно и въз основа на него да се обосновават всички проекти.

КЕВКЕФ счита, че процесът на програмиране освен да бъде основан на анализ на ниво мерки и оси, следва да бъде предшестван и от задълбочен анализ на ниво отделен проект. Подобен анализ следва да се концентрира върху постигането на заложените финансово-икономически показатели (в т.ч. за рентабилност и ефективност) на извършените инвестиции.

Предвид обстоятелството, че програмният период 2007-2013 г. е първи за България в качеството ѝ на държава-членка, акцентът при управление на средствата от ЕС е поставен предимно върху тяхното успешно усвояване, т.е. върху ефикасността. КЕВКЕФ отчита, че степента на усвояване е очевидна предпоставка за постигане на поставените стратегически цели, но не бива да се превръща в самоцел. Следва да съществува още по-висока ангажираност към резултатите и целите на програмите.

От своя страна, контролиращите органи биха могли да се съсредоточат върху **проследяването на постигнатите резултати и ефективността на извършените разходи**, вместо върху контрола на самите разходи, без оглед на крайните цели заложи в проектите. Такава е и амбицията на КЕВКЕФ в процеса на наблюдение и контрол върху разходването на европейските средства.

2. Кохезионната политика представлява нещо повече от финансови трансфери или от инструмент за преразпределение. През новия планов период тя ще бъде **важен инструмент за координиране на общите европейски насоки**, тяхното прилагане в държавите членки с **участието на партньорите на всички нива на управление**. Кохезионната политика 2014-2020 се очертава да бъде **инвестиционна политика** в средносрочен и дългосрочен план. В този смисъл трябва да бъде затвърдено призиванието на Кохезионната политика като **политика за развитие**.

КЕВКЕФ счита, че националните парламенти могат да бъдат припознати като **важен партньор на правителствата за реализацията на КП „на терен“**. Именно парламентите, като изразител на гласа на гражданите, могат успешно да приложат концепцията за териториалната кохезия като инструмент на КП, който мобилизира индивидуалния потенциал за развитие на всеки регион и го превръща в своеобразен център за растеж. Допълващата роля на националните парламенти в тази насока може да се окаже ключов фактор за по-добрата демократична легитимация на „Европа на регионите“. КЕВКЕФ счита, че е необходимо **по-засилено участие на националните парламенти не само в дебата за бъдещата рамка на КП, но и в процеса на нейното изпълнение**.

3. КЕВКЕФ отчита необходимостта от т.нар. **„Интелигентна солидарност“** - използването на европейски средства с цел провеждане на реформи, спазване на финансова дисциплина и гарантиране на политическа и икономическа стабилност.

4. Необходимо е **пречупването на стратегията “Европа 2020” през националната визия за резултатите**, които искаме да постигнем чрез Кохезионната политика и структурните фондове през следващия програмен период. В процеса на програмиране фокусът следва да

бъде запазен върху целите за икономическо, социално и териториално сближаване – т.е. по какъв начин Кохезионната политика допринася към Европа 2020, а не обратното. В тази връзка е важно **да се засили координацията между националните политики и политиките на Европейския съюз.**

При програмирането за периода 2007-2013 г. КЕВКЕФ отчита липсата на ясна визия за развитието на България в средносрочен план. Затова, КЕВКЕФ приветства изготвената **Национална програма за развитие: България 2020**, която показва връзката между приоритетите на ЕС в контекста на Стратегията „Европа: 2020“ и националните приоритети на България. КЕВКЕФ счита, че предприетите мерки по отделните ОП през настоящия програмен период са добра основа за постигане на заложените от България цели в контекста на Стратегията “Европа 2020”.

Същевременно, КЕВКЕФ отчита, че са необходими допълнителни усилия, за да бъдат постигнати заложените цели по „Европа 2020”. **Структурните инструменти са важен ресурс, чрез който следва да бъдат адресирани тези цели и през новия програмен период. В тази връзка, КЕВКЕФ препоръчва УО, при подготовката на ОП, да предвидят мерки с оглед постигане на целите и съответни индикатори в тази посока.**

КЕВКЕФ взема предвид представената в София на 12 ноември 2012 г. **позиция на ЕК относно развитието на ДП и ОП 2014-2020 г.** и очертаните **основни предизвикателства** пред социално-икономическия живот в България. Сред оставащите предизвикателства, които следва да бъдат допълнително адресирани с европейски средства за постигане на заложените от България национални цели във връзка със стратегията „Европа 2020”, КЕВКЕФ поставя акцент върху:

- високата енергоемкост на българската икономика и ниската производителност на труда;
- подобряване достъпа до заетост, с акцент върху младите хора;
- разминаване между полученото образование и потребностите на пазара на труда (насърчаване връзката между висше образование и реален сектор);
- ниски разходи за научни изследвания и иновации – изграждане на центрове за компетентност (Centres of Excellence);
- недостатъчно ефективни публични услуги и съдебна система – укрепване на административния капацитет в публичната администрация и съдебната система, широко прилагане на електронни услуги за гражданите и бизнеса (e-government).

В тази връзка призоваваме ЦКЗ и УО, залагайки своите приоритети в процеса на програмиране, да зложат индикатори, чрез които да контролират изпълнението им, така че очертаните предизвикателства да бъдат постигнати в края на следващия програмен период.

5. Предвид насочеността на Кохезионната политика 2014-2020 г. към постигането на видими резултати и въздействие, КЕВКЕФ счита, че през новия програмен период акцент следва да бъде поставен върху изследване ефекта от прилагането на европейските фондове чрез ясно формулирани **индикатори за резултат и въздействие.**

КЕВКЕФ счита, че в периода 2014-2020 г. **индикаторите за резултат** следва да заемат централно място в изготвяните от УО **Годишни доклади за напредъка по ОП**. По-ясният фокус върху индикаторите за измерване на резултата, отколкото върху самото разходване и индикаторите за изпълнение, ще доведе до отчитане на постигнатия напредък по програмите, което е ориентирано към постигнатите ефекти.

В тази връзка подкрепяме предложението на Европейския парламент за създаване на **Европейска Рамка за Отчетност на изпълнението (EU Performance Accountability Framework)** и считаме, че тя може да се адаптира успешно на национално ниво. Предложената рамка за отчетност обхваща годишно докладване на ЕК пред ЕП, както и годишен дебат за изпълнението на КП в Съвета, едновременно с **префокусиране на докладите за изпълнението на ОП върху резултатите**.

В този контекст, КЕВКЕФ счита, че следва да бъдат залагани количествени индикатори, които да бъдат реалистични, постижими и измерими, с оглед избягване риска от превръщането на програмните документи в „теоретични“, неотчитащи в достатъчна степен обективните икономически обстоятелства и процеса на „догонване“ на българската икономика спрямо средноевропейските нива.

Друг важен елемент е изследването на **териториалния ефект** от направените инвестиции. В тази връзка, насърчаваме в бъдеще Годишните доклади за напредъка по ОП да включват информация за **териториалното разпределение на фондовете по всяка тематична цел в ОП на регионално и местно ниво – по възможност на ниво NUTS III** (в случая на България – области и областни градове).

В тази връзка, изработването на ниво ЕС на **система от общи индикатори за резултат**, както и съгласуваност между индикаторите, приложими за отделните фондове, ще бъде особено полезно за държавите членки при програмирането. По този начин изискването за наличие на достоверни статистически системи и индикатори за резултат, поставено като предварително условие по ОСР, ще може да бъде адекватно изпълнено от всички държави-членки.

6. Кохезионната политика може да бъде ефективна и да води до действителна промяна, само ако тя **обединява секторните политики в една координирана и съгласувана рамка**.

Прилагането на **интегриран подход** между различните програми и източници на финансиране и търсенето на синергичен ефект са ключови фактори за успешното провеждане на реформите в страната с помощта на европейските средства. КЕВКЕФ счита, че съчетаването на подкрепата от европейските фондове за реализацията на структурни реформи в страната ще доведе до преодоляване на пречките пред икономическото развитие, пазара на труда и образователната система.

Такава синергия между различни оперативни програми, приоритетни оси и източници на финансиране, бе постигната през настоящия програмен период с оглед реализацията на редица важни за страната реформи в сферата на деинституционализацията на грижите за деца и социалното включване, реформата във водния сектор, както и в сферата на заетостта, здравеопазването, образованието и енергийната ефективност.

В унисон с препоръката си за **по-широко прилагане на инструментите за финансов инженеринг и за прилагане на интегриран подход между различните източници на**

финансиране за реализацията на важни политики и реформи, КЕВКЕФ приветства УО на ОПРР и УО на ОПКРБИ за възприетия **нов подход към мерките за енергийна ефективност**, а именно **комбинираното използване на схема за БФП и финансов инженеринг**. Този нов подход се прилага успешно чрез обявените схеми за **подкрепа на енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради (ОПРР) и „Енергийна ефективност и зелена икономика“ (ОПРКБИ)**.

КЕВКЕФ счита, че успешното изпълнение на разгледаните по-горе схеми са **важна част от провеждането на цялостна политика за енергийна ефективност в страната и насърчаването на „зелена“ икономика**. Същевременно, се **трупа опит, както в бенефициентите, така и в УО при прилагане на инструментите за финансов инженеринг**, което е необходима предпоставка за по-широкото им прилагане през новия програмен период.

7. КЕВКЕФ препоръчва управляващите да изготвят **„наръчник на добрите практики“** от настоящия програмен период, съдържащи практическите резултати, ефект и поуки от досегашната работа. Това ще е от полза, както при програмирането на следващия период за потенциалните бъдещи бенефициенти, така и с оглед на политиката ни за подпомагане и **споделяне на ноу-хау със страните от Югоизточна Европа**, за новите страни членки на ЕС като Хърватска, за които новият програмен период ще бъде първи по рода си.

Като отправна точка в процеса на формулиране на поуки от настоящия програмен период, КЕВКЕФ извежда **10 ключови извода**, свързани с необходимост от:

- 1) Визия: яснота и кохерентност;
- 2) Приоритизация и целеполагане;
- 3) Стандартизация – типова документация и електронно управление;
- 4) Ясни правила и по-малко бюрокрация;
- 5) Прозрачност;
- 6) Доверие и постоянен диалог с всички заинтересовани страни на национално и европейско ниво;
- 7) Дисциплина;
- 8) Вътрешен имунитет и устойчиви системи за управление и контрол;
- 9) Бърз старт на прилагането на програмите, предвид строгите времеви рамки за изпълнение на проектите. Достатъчен брой готови за финансиране големи инфраструктурни проекти (в секторите транспорт и околна среда);
- 10) Укрепване капацитета на администрацията и бенефициентите.

8. Необходимо е изготвянето на един **щателен анализ на грешките през настоящия програмен период и евентуални нормативни промени**, в посока създаване на цялостна нормативна рамка за управление на средствата от ЕС под формата на закон. По този начин ще бъде създадена възможност през новия период да се приложи на практика **принципа на пропорционалността** - без да се подценяват правилата, **да се намали административната тежест и да се улесни рационализирането на процедурите**. Това ще доведе до по-голяма ефикасност в усвояването на европейските средства.

Административните процедури трябва да бъдат максимално освободени от ненужни тежести и да не добавят допълнителни изисквания към вече съществуващите от страна на Европейската комисия. Те следва да са насочени към улесняване на бенефициентите, за да станат европейските фондове по-достъпни.

КЕВКЕФ счита, че оптимизирането на процедурите и намаляването на бюрократичната тежест на всеки етап от реализацията на проектите, е **еднакво важно, както за бенефициентите, така за самата администрация**. Единствено чрез мерки за опростяване на изпълнението на програмите, може да се достигне до повишена ефективност и максимизиране на ефекта от подкрепата от европейските фондове в условията на ограниченост на ресурсите.

В тази връзка насърчаваме прилагането на практика на **Програмата за опростяване на МФР за периода 2014-2020 г., COM (2012) 42**. В посока намаляване на административната тежест при **отчитането на проектите и прехвърляне на фокуса върху реалните резултати**, приветстваме разширеното използване на **опростени методи за изчисляване на разходите** (като еднократни суми, единни ставки и стандартни таблици за единичните разходи).

9. 2014-2020: „е-Кохезия”

В контекста на засилващите се тенденции на ниво ЕС, процесите по КП да се осъществяват изцяло по електронен път, КЕВКЕФ насърчава по-нататъшното развитие на информационната система за европейските средства в България.

КЕВКЕФ отчита постигнатия напредък по отношение на информационната система за управление на средствата от ЕС в България (ИСУН) не само като база данни с проекти, бенефициенти и финансови параметри, но и като средство за електронно кандидатстване по ОП, което е съществена стъпка към намаляване на административната тежест за бенефициентите. Предизвикателство остава електронното отчитане на проектите.

10. Да се избегне рискът от „късен старт”. Висока степен на проектна готовност – „зрели проекти”³⁹, подход на директно финансиране

Липсата на достатъчно опит като нова страна-членка и фактори на европейско ниво като: забавяне процеса на одобрение на европейския бюджет, забавяне одобрението на оперативните програми и др., доведоха до **късен старт** на изпълнението на програмите през настоящия програмен период, късно получаване на положителни оценки за съответствие на системите за управление и контрол по оперативните програми от страна на ЕК и респективно – забавяне на междинните плащания по програмите, което генерира ниски темпове на усвояване на европейските средства в страната.

КЕВКЕФ отчита сходни рискове на европейско ниво и при подготовката за новия програмен период 2014-2020 г., свързани с неприключване в срок на преговорите по Многогодишната финансова рамка на ЕС за периода 2014-2020 г. Това би довело до неяснота относно размера на разходите за Кохезионната политика, както и до късно приемане на законодателния пакет за реализацията ѝ, в т.ч. предложението за Регламент за Общата стратегическа рамка (ОСР) за всички фондове. Подобно закъснение във времето би оказало негативно влияние и върху процеса на програмиране на национално ниво – одобрението

³⁹ Проекти в пълна степен на проектна готовност – технически и работни проекти по смисъла на ЗУТ.

на Договора за партньорство и оперативните програми от страна на ЕК, въпреки създадената с проекта на регламент за ОСР ясна времева и тематична рамка за процеса на програмиране.

С оглед минимизиране на този риск, **КЕВКЕФ апелира към оптимална организация на национално ниво в процеса на програмиране, за да могат стратегическите програмни документи на България да бъдат готови значително преди началото на новия програмен период.** В тази връзка, КЕВКЕФ препоръчва УО на ПРСР и ОПРСР да наваксат натрупаното изоставане в процеса на програмиране, за да не се забави цялостния процес по представяне на Договора за партньорство.

КЕВКЕФ идентифицира **липсата на проектна готовност и на идентифицирани приоритетни проекти**, като един от най-съществените проблеми през настоящия програмен период, спъващи реализацията на програмите, особено на ОП, свързани с инфраструктурни мерки – ОПОС, ОПТ, ОПРР.

КЕВКЕФ отчита предприетите от УО мерки за повишаване проектната готовност на публичните бенефициенти, както по линия на техническата помощ от МФИ, така и чрез проведените обучения и изпращането на „мобилни екипи“ на място.

В своите препоръки към УО от предишните си доклади, КЕВКЕФ подчертава необходимостта от изготвяне на списък с готови проекти (project pipeline), с които програмите да стартират непосредствено с началото на новия програмен период. От друга страна, финансирането на големи/значими за обществото проекти ще осигури по-висока усвояемост на средствата, по-нисък риск и по-силна видимост на резултатите.

В тази връзка, КЕВКЕФ препоръчва през новия програмен период **да бъде ограничено конкурентното начало по отношение на бенефициентите – общини** и да се премине към по-широкото прилагане на т.нар. **директно предоставяне** на безвъзмездна финансова помощ. По този начин УО ще имат възможност за по-ясно дефиниране на потребностите от интервенция на регионален принцип и предоставяне на подкрепа, съобразно предварително изготвените по ИПГВР проекти (предефинирани проекти). Този подход позволява и засилен диалог между УО и общините в процеса на подготовка на проектите, което способства за по-високото им качество и по-голямата сигурност в общините да инвестират средства в подготовката на проекти по линия на техническата помощ.

Предизвикателства в процеса на програмиране на национално ниво с акцент върху регионалното развитие и центровете за икономически растеж

1. КЕВКЕФ счита, че новата КП създава необходимите предпоставки за **още по-засилено застъпване на интегрирания подход към териториалното развитие** в Договорите за партньорство и оперативните програми през новия програмен период, чрез възможностите за прилагане на многофондови програми, интегрирани териториални инвестиции и нови инициативи – например Водено от общността местно развитие и местни групи за действие.

КЕВКЕФ отчита липсата на достатъчно яснота на този етап по отношение на понятието интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) и препоръчва по-тясно взаимодействие между УО на различните ОП при определяне на такива инвестиции за комплексно

решаване на проблеми в дадена географска територия (чрез подаване на интегрирани проектни предложения). В тази връзка, като добра база могат да бъдат ползвани разработваните от общините, с подкрепата на МРРБ, **Интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР)**, които са необходима стъпка към регионална политика, която е по-фокусирана и базирана на търсенето.

2. КЕВКЕФ счита, че усилията на УО в процеса на програмиране следва да бъдат насочени към реализация на такива инвестиции, които **отразяват специфичните териториални нужди, но имат и висока добавена стойност** по отношение постигане на целите на България 2020 в контекста на Европа 2020. Това изисква постигане на баланс между **тематичните концентрации**, заложи като изискване в ОСР и **необходимостта от гъвкавост**, спрямо териториалните специфики.

Тематичната концентрация е трудно осъществима по отношение на целта за Европейско териториално сътрудничество, тъй като **програмите за териториално сътрудничество** често адресират сложна комбинация от нужди и предизвикателства. В тази връзка считаме за необходимо да се осигури **механизъм за координация между ДП на държавите-членки, участващи в такива програми**, както и съгласуваността им с други макро-регионални или морски стратегии. Необходимо е по-голяма гъвкавост по отношение на тематичния фокус на тези програми, които към момента следва да са насочени само на четири тематични цели.

3. КЕВКЕФ призовава да се постигне **ясна демаркация и по-добра координация на мерките по оперативните програми с мерките за развитие на селските райони**. КЕВКЕФ изразява притеснение, че забавянето в процеса на програмиране на бъдещата ПРСР, ще доведе до недостатъчно ефективно решаване на въпроса с демаркацията на помощта и преодоляване на **опасността от т.нар. „бели петна“** – населени места, които са лишени от възможност за подкрепа от европейските фондове. При демаркацията на помощта от ЕС, освен разграничаването между градски и селски райони, е необходимо да се отдели **внимание и на районите със специфични природни характеристики – най-отдалечените и слабо заселени зони, каквито са планинските райони**. Необходимо е също да се засили ефектът от използването на средствата от структурните фондове за развитие на **райони в риск от маргинализация и социално изключване**.

4. КЕВКЕФ счита, че общите проблеми изискват общ подход, надхвърлящ усилията само на една държава. В този смисъл **програмите за териториално сътрудничество и макро-регионалните стратегии (Дунавската и Балтийската)**, както и Стратегията на ЕС за Черно море са инструменти, които могат да предложат иновативни решения на общите проблеми чрез съгласувани съвместни действия. Подкрепяме подход, при който приоритетите на макро-регионалните стратегии следва да залегнат в общата рамка за програмиране, за да имат потенциал да постигнат целите си, вкл. чрез реализацията на **пилотни проекти**.

По отношение на **страните от Югоизточна Европа** КЕВКЕФ откроява необходимостта от „стратегическо мислене“ и ясна визия за териториалната свързаност и развитието на региона. В тази връзка КЕВКЕФ извежда като основно предизвикателство пред страните от региона на ЮИЕ **изграждането на адекватна регионална (транспортна, енергийна, комуникационна) инфраструктура**. Считаме, че прилагането на интегрирани мерки за преодоляване дефицита на инфраструктура и свързаност в региона на ЮИЕ, ще спомогне за

преодоляване на физическите бариери, повишаване на стабилността и конкурентоспособността на целия регион.

В този смисъл, през новия програмен период насърчаваме подход, при който се търси ефективна и работеща връзка между **програмите за териториално сътрудничество, Инструмента за свързване на Европа и Регламентите за транс-европейски мрежи** с оглед реализация на **пилотни проекти, осигуряващи транспортна свързаност, като част от TEN-T мрежата.**

5. При определяне на приоритетите за подобряване на **териториалната свързаност** на България с държавите от региона на ЮИЕ, КЕВКЕФ подчертава, че следва да се вземе предвид **геополитическото положение** на страната ни – през нея минават **5 трансевропейски транспортни коридора**, което определя и важното ѝ стратегическо местоположение като „кръстопът” между Европа и Азия. Един от тези коридори е **Коридор № 8**, който свързва международните потоци от и за Балканите до и от Централна и Западна Европа. Отсъствието на подходяща инфраструктура на запад от българската граница поставя под въпрос функционирането на Коридор № 8 в близка перспектива, затова са необходими общоевропейски усилия за успешната реализация на този проект.

Визия на КЕВКЕФ за България 2020, посредством посланието на трите „Р” - региони, реформи, растеж – Изводи на КЕВКЕФ във връзка с регионалния анализ на Института за пазарна икономика (член на СОК към КЕВКЕФ)

Анализът на 28-те области, направен от Института за пазарна икономика се базира на следните 8 категории индикатори – икономика, бизнес среда, инфраструктура, демография, образование, здравеопазване, околна среда, социална среда. Той разкрива редица общи тенденции, характерни за всички или повечето от българските области: повсеместното влошаване на демографската ситуация, ефектите от икономическия бум до 2008 г., обхватът на кризата, започнала през 2009 г., и последвалото свиване на инвестициите и работните места; проблемите в здравеопазването, понижаването на качеството на образованието, слабото проникване на електронните услуги на местно ниво.

Финансов профил на областите в България по показателите „БВП”, „Финансиране по 7-те Оперативни Програми” и „Дял на ОП в областен БВП” за 2011 г. на глава от населението

ТАБЛИЦА 26

(сумите са в евро)

Област	БВП на глава от населението	Сума по 7-те ОП на глава от населението	Дял (в %) на 7-те ОП в БВП на глава от населението
София - град	10 935	21	0,20
Пловдив	3 728	64	1,70
Варна	4 915	128	2,60
Бургас	4 123	174	4,20
Русе	3 572	44	1,20
Стара Загора	4 708	42	0,90

Плевен	2 620	67	2,60
София област	4 895	177	3,60
Кюстендил	2 718	62	2,30
Силистра	2 303	133	5,80
Враца	3 568	253	7,00
Велико Търново	2 923	107	3,70
Благоевград	3 084	138	4,50
Видин	2 495	60	2,40
Ямбол	2 633	165	6,30
Перник	2 718	245	9,00
Разград	2 536	155	6,10
Сливен	2 354	70	3,00
Търговище	2 585	196	7,60
Кърджали	2 595	204	7,90
Шумен	2 728	111	4,10
Габрово	3 744	309	8,30
Ловеч	2 957	266	9,00
Пазарджик	2 756	88	3,20
Смолян	3 188	175	5,50
Добрич	2 749	71	2,60
Хасково	2 626	71	2,70
Монтана	2 560	92	3,60

От така представените стойности на изследваните показатели в таблицата биха могли да се изведат редица зависимости, като:

1. Най-голям БВП / човек има в област София-град – близо 11 000 евро на година, следвана от Варна – близо 5000 евро, София-област – почти 4 900 евро и Стара Загора с над 4 700 евро.
2. Най-малък БВП / човек има в област Силистра – малко над 2 300 евро на година, следвана от Видин – близо 2 500 евро и Разград с малко над 2 500 евро.
3. Най-много средства по линия на еврофондовете на човек са получили в област Габрово – близо 310 евро за 2011 г.
4. Най-малко средства по линия на еврофондовете на човек са получили в област София-град – малко над 20 евро за 2011 г. (не е показателно, тъй като столицата изпълнява не само регионални, а и национални функции и съсредоточава в себе си несъизмеримо повече жители, както и значително по-голям БВП спрямо останалите области).
5. Най-малко средства по линия на еврофондовете на човек (след София-град) са получили в област Стара Загора – 42 евро за 2011 г.
6. Най-висок дял на еврофондове в областен БВП се регистрира в областите Перник и Ловеч – по 9 % за 2011 г. и Габрово – 8,3 %.

7. Най-нисък дял на еврофондове в областен БВП се регистрира в областите София-град – 0,2 %; Стара Загора - 0,9 % и Русе – 1,2 %.

Изводи, констатации и препоръки на КЕВКЕФ във връзка с горепосочения анализ

Един от основните изводи в анализа е, че приходната част на местните бюджети не е претърпяла големи промени и болшинството от общините продължават да разчитат основно на трансферите от централното правителство.

Ето защо КЕВКЕФ препоръчва мобилизирането на усилията на националните и регионалните власти в насока създаване на центрове на икономически растеж на регионален принцип. Това е важна предпоставка за преодоляване на прекалената зависимост на общините от директните държавни субсидии. Следва да се има предвид, че съгласно актуализираната през април 2012 г. Национална програма за реформи **над 60 % от целия ресурс по 7-те ОП (4,08 млрд. евро) е насочен към финансиране на мерки за постигане на по-висок растеж и повече работни места.**

В този контекст КЕВКЕФ счита, че **финансирането по линия на еврофондовете може да послужи за източник на свеж ресурс, допринасящ за провеждането на реформи по места, за целево инвестиране в сектори, генериращи икономически растеж и подобряване стандарта на живот.** Това би довело и до повишаване на мотивацията на младите хора да **остават в своите родни места и успешно да се реализират там** - търсен ефект от изключително голямо значение, тъй като повечето области се характеризират с влошаващи се демографски показатели за естествения и механичния прираст, възрастовата структура на населението и изчисляваните зависимости.

Въпреки, че безработицата продължава да е сериозно предизвикателство в условията на влошената, преди всичко външна, икономическа среда, редица области успяват да минимизират негативните ефекти от кризата или да ги преодолеят по-бързо от други. **Например в 8 области през 2011 г. вече се забелязва тенденция на повишаване на заетостта** - Благоевград, Велико Търново, Враца, Кърджали, Перник, Търговище, Шумен и Ямбол. Въпреки че в никоя от тези области заетостта не е достигнала равнището си от 2009 г., тази тенденция в заетостта в близо 1/3 от българските области е обнадеждаваща.

Ясно се откроява и връзката между демографското развитие на областите и другите основни сфери като „Икономика“ и „Образование“. В категорията „Икономика“ се наблюдават и някои от най-големите разлики между регионите: данните за БВП на глава от населението показват, че брутният вътрешен продукт на човек от населението в Силистра (областта е в дъното на класацията през 2009 г.), се равнява на около 1/5 от този в областта с най-висок стандарт на живот – София-град. Периодът на икономическия растеж от 2000 до 2008 г. е задълбочил в голяма степен разликата между най-бедните и най-богатите области.

Същевременно, в области като София-град, и Стара Загора, отличаващи се с едни от най-високите БВП на човек, се падат най-ниските по размер суми на глава от населението, получени чрез 7-те ОП и най-малък процентен дял на еврофондовете в областен БВП на човек. Обратно, в области с едни от най-ниските БВП на глава от населението (например

Враца, Ловеч и Перник) показателите „Сума на човек по 7-те ОП“ и „Дял на европейските фондове в областния БВП“ са с върхови стойности.

Вземайки гореописаното под внимание, **КЕВКЕФ отчита значението на европейското финансиране за постигането на по-висок растеж в относително по-бедните региони.** Това се дължи на обстоятелството, че области като София, Варна и Стара Загора се радват на устойчиво висок инвестиционен интерес. В този смисъл, в икономиките им се вливат средства с различен вид, националност и предназначение, т.е. еврофондовете са само една малка част от цялата картина там. От друга страна, сценарият „отсъствие на европейски средства“ би се оказал критичен за областите, които формират значителна част от своята добавена стойност (Перник и Ловеч – 9 %, Габрово – 8,3 %) благодарение на 7-те ОП.

Освен по отношение на БВП големи разлики между областите, които достигат до няколко пъти, се установяват по отношение на размерите на преките чужди инвестиции⁴⁰ и по данните за другия използван индикатор за инвестиционния процес – разходи за придобиване на дълготрайни материални активи. **Добре известен е фактът, че наличието или не на базисна инфраструктура е сред ключовите фактори при инвестиционния избор на даден регион, област или населено място.**

КЕВКЕФ със задоволство констатира, че в последните години възможностите за подобряване на инфраструктурата се увеличават значително именно благодарение на европейски средства за такива проекти - както предприсъединителни, така и Структурни и Кохезионен фондове. В този ред на мисли темповете на усвояване на европейски средства от общините за инфраструктурни проекти (пътища, ВиК мрежа, регионално благоустройство и т.н.) се оказват значим фактор за развитие на териториите и насърчаване на инвестиционната активност.

В заключение, **КЕВКЕФ подчертава, че финансирането по линия на 7-те ОП е фактор от съществено значение за намаляването на вътрешно-регионалните и между-регионалните различия в икономическото развитие, както и за постепенното догонване на средноевропейските икономически показатели.** Трябва да се има предвид обаче, че за да бъде максимизиран ефектът от еврофондовете, те следва да се оползотворяват в комбинация с национални мерки за насърчаване на инвестиционната активност. Важно е още да бъдат насочени към в тези сфери на социално-икономическия живот в България, които са непривлекателни или твърде скъпи за частните капитали, т.е. към подобряване на цялостната бизнес среда и условията на живот у нас.

⁴⁰ ПЧИ на глава от население за 2011 г.: София-град – 9937 евро, София Област – 5243 евро, Бургас – 3847 евро.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1: АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ, РЕЗУЛТАТИ И ИЗВОДИ

Еврофондовете отвъд статистиката

1. Вече 5 години България е пълноправен член на ЕС. Кои, според Вас, са най-положителните резултати от членството (възможен е повече от един отговор)?

- Усвояването на европейските средства
- Възможности за свободно движение и работа
- Европейското законодателство
- Директно участие в преговорите по важни теми за ЕС
- Няма положителни резултати

2. Чувствате ли се достатъчно информиран за европейските фондове в България?

- Да
- Не
- По-скоро да
- По-скоро не
- Не съм се интересувал

3. Смятате ли, че има пряка полза от европейските средства в България?

- Да
- Не
- По-скоро да
- По-скоро не
- Не съм се интересувал

4. Запознати ли сте с реализираните проекти с финансовата подкрепа на европейските фондове във Вашето населено място?

- Да
- Не
- По-скоро да
- По-скоро не
- Не съм се интересувал

5. Вие лично, отчитате ли полза от реализирани проекти с европейските средства във вашия град?

- Да
- Не
- По-скоро да
- По-скоро не

Не съм се интересувал

6. В кои от изброените области, виждате ползите от реализирани проекти с европейски средства?

- Транспорт (пътна, ж.п. инфраструктура)
- Околна среда (инфраструктура за питейни и отпадъчни води, за третиране на отпадъци)
- Регионално развитие (градски транспорт, жилищна политика)
- Земеделие
- Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност
- Подобряване на административното обслужване

7. Къде, според Вас, трябва да се насочат приоритетно европейските средства след 2014 г.?

- Образование, научни изследвания, иновации
- Транспорт (пътна, ж.п. инфраструктура)
- Околна среда (инфраструктура за питейни и отпадъчни води, за третиране на отпадъци)
- Регионално развитие (градски транспорт, жилищна политика)
- Земеделие
- Развитие на малкия и среден бизнес
- Туризм
- Здравеопазване
- Подобряване на административното обслужване

8. Споделяте ли следните твърдения:

След 5 години действие на Оперативните програми, те спомагат България да стане по-добро място за живеене.

- Да
- Не
- По-скоро да
- По-скоро не
- Не съм се интересувал

Чрез средствата от ЕС се увеличават възможностите за реализация на младите хора в страната.

- Да
- Не
- По-скоро да
- По-скоро не
- Не съм се интересувал

Членството ни в ЕС и оползотворяването на европейски средства води до по-високо национално самочувствие.

- Да

- Не
- По-скоро да
- По-скоро не
- Не съм се интересувал

5 години членство в ЕС и произтичащите от него права и задължения допринасят за подобряване стандарта на живот на гражданите.

- Да
- Не
- По-скоро да
- По-скоро не
- Не съм се интересувал

9. Вашата възраст:

- 18 – 29
- 29 – 65
- 65+

10. Вашето последно завършено образование:

- основно
- средно
- висше

11. Вашата заетост:

- в частния сектор
- в публичния сектор
- студент
- пенсионер
- безработен

Резултати от анкетата, проведена от КЕВКЕФ след Съвета за обществени консултации

Анкетата беше разпространена сред **583 души** чрез следните канали: народните представители, членове на КЕВКЕФ събраха данни от своя изборителен район и ги предоставиха за анализ. Част от резултатите бяха получени и посредством електронни платформи.

Информацията беше събирана в **периода 30 октомври – 15 ноември** и стартира сред членовете на Съвета за обществени консултации на проведеното заседание на 30 октомври.

Възрастовото разпределение на респондентите е следното:

- 18-29 г. – 55,1%

- 29-65 г. – 41,3%
- 65+ г. – 3,4%

Разпределението според образованието на респондентите:

- Най-много са висшистите – 54,5%
- Следват ги респондентите със средно образование – 43,1%
- С основно са 2,4%

Заетостта на респондентите е както следва:

- частен сектор - 32,7%
- публичен сектор – 32,4%
- студенти – 16,6%
- пенсионери – 4,6%
- безработни – 13,6%

**Процентите на въпроси 1, 6 и 7 е възможно да надхвърлят 100%, защото запитаните са давали повече от един възможен отговор.*

1. Положителни ефекти от членството на България в ЕС

- 80.2% от запитаните посочват като основна полза от членството ни в ЕС оползотворяването на европейските средства.
- 54,1% оценяват положително също възможностите за свободно движение и работа.
- 19,6% отчитат европейското законодателство като положителна страна от членството на България в ЕС.
- 19,4% виждат като добавена стойност от членството наличие на възможности за директно участие в преговорите по важни теми за ЕС.
- 4,3% не виждат никакъв ефект.

Извод: Европейските средства са посочени като най-положителния ефект от членството на България в ЕС (80% от анкетираните). На следващо място е посочено правото на свободно движение и работа в рамките на ЕС (54%).

2. Степен на информираност за европейските средства в България

- Анкетираните показват сравнително добро ниво на информираност – 25% са категорични в познанията си, процентът на гражданите, които до известна степен са информирани е 31%
- Неинформираност демонстрират 14%, частично неинформирани се чувстват 25%, а категорична незаинтересованост показват близо 5%.

Извод: Запитаните демонстрират относително добро ниво на информираност за европейските средства в България (25% са категорични в познанията си, процентът на гражданите, които до известна степен са информирани е 31%), като процентът на незаинтересовани е много нисък (едва 5%), което показва потенциал, който може да бъде

развиван от управляващите органи и информационните центрове, създадени с цел висока степен на информираност на гражданите потенциалните бенефициенти.

3. Има ли пряка полза от европейските средства в България

- Категорично да – близо 68% от запитаните са отговорили утвърдително. По-скоро положителна нагласа показват 23%
- Само 3,1% не виждат пряк положителен ефект от фондовете на ЕС, а тези, които по-скоро не виждат ефект са 4,3%. Незаинтересованост по темата показват 1,5% от запитаните.

Извод: Почти 2/3, 68% от анкетираните категорично отчитат наличието на пряка полза от европейските средства в страната.

4. Запознати ли сте с реализирани проекти с финансовата подкрепа на европейските фондове във Вашето населено място?

- 40,5% от анкетираните са наясно с реализирани проекти по линия на европейско финансиране. До известна степен познания имат 28%.
- 12,3% нямат данни за такива проекти.

Извод 5 и 6: Преобладаваща част от запитаните са информирани за реализираните с европейски средства проекти на територията на съответното населено място.(40,5%), като повече от половината (близо 56%) считат, че се наблюдава полза от тяхната реализация.

5. Отчитате ли полза от реализирани проекти с европейски средства във вашия град?

- Половината респонденти (близо 50%) считат, че се наблюдава полза от реализирани с евросредства проекти. Частична полза виждат почти 23%.
- Липсата на полза от тези проекти се наблюдава от 12%, скептически са частично несъгласните – 11%.
- Процентът на незаинтересованите се запазва устойчив – 4%

Извод: Преобладаващата част от респондентите са наясно с реализирани проекти с европейско финансиране и в голяма степен виждат реални ползи от тях.

6. В кои области виждате ползите от реализираните проекти с европейски средства?

ОП Транспорт	70%
Програма за развитие на селските райони	47%
ОП Регионално развитие	40%
ОП Околна среда	36%
ОП Развитие на човешките ресурси, ОП Административен капацитет	9,80%
ОП Конкурентоспособност	7,70%

Извод: Най-видими ползи от реализираните проекти с европейски средства за гражданите са посочени в сектор Транспорт (76%). На следващо място са: ПРСР (47%), Регионално развитие (40%), Околна среда (36%). Проекти за подобряване на административното обслужване са полезни само за близо 10%, а на последно място респондентите поставят проекти, реализирани в сферата на научните изследвания, иновациите и конкурентоспособността – 7,7%. Като цяло гражданите класират на първите места проектите по тези оперативни програми, които имат силно материални ползи. По-хоризонталните програми са от такова естество, че не предполагат измерване на материалните ефекти. В хода на Доклада самите УО обясняват зависимостта, че преките и индиректните ползи за бизнеса и гражданите могат да бъдат изразени в качествените нематериални резултати, но към момента материалните такива са неприложими.

7. Къде трябва да се насочат приоритетно европейските средства след 2014 г.

Област на финансиране	
Образование	59%
Здравеопазване	54%
Конкурентоспособност и МСП	54%
Туризъм	40%
Транспорт	34%
Околна среда	34%
Развитие на селските райони	30%
Регионално развитие	29%
Подобряване на административното обслужване	24%

Извод: След като бе отчетено в предходния въпрос, че най-осезаемият ефект за настоящия програмен период и най-значими ползи от реализираните инвестиции са в сектор Транспорт, то за следващия програмен период анкетираните поставят приоритетен акцент върху образованието, здравеопазването и конкурентоспособността на МСП.

8. На респондентите бяха предложени **няколко твърдения**, които касаят удовлетвореността им от членството на България в ЕС, ползите от финансирането по линия на европейските фондове и влиянието им върху стандарта на живот.
- **България е станала по-добро място за живеене след 5 години действие на Оперативните програми** според над 48% от запитаните. Относително нисък е броят на онези, които са на противоположното мнение – 5,7% от запитаните са категорично против твърдението, а 10,3% са частично несъгласни. Склонни да оценяват България като по-добро място за живеене (по-скоро да) са 34,5%.

Извод: Почти половината от анкетираните, 48% считат, че България е станала по-добро място за живеене след повече от 5 години действие на Оперативните програми. Склонните да подкрепят това твърдение са 34,5%. Едва 5,7% са на противоположното мнение.

- **Еврофондовете помагат за реализацията на младите хора в страната** според 37,7% от анкетираните, на близко положително мнение са 32,9%, категорично „не“ са казали 11,1%, а 17% са по-скоро несъгласни с това твърдение.

Извод: Еврофондовете са средство, което подпомага/частично подпомага реализацията на младите хора в страната.

- Дали респондентите са с **по-високо самочувствие на български граждани в резултат от членството на страната ни в ЕС и оползотворяването на средствата от ЕС** – повече от половината от запитаните (51,1) дават категорично утвърдителен отговор, на противоположното мнение са 15,8%.
- Близко 32% считат, че **стандартът им на живот се е подобрил**, благодарение на повече от 5 години членство в ЕС и произтичащите от него права и задължения. В положителната плоскост са и други 37%, които частично подкрепят тази теза. Категорично отхвърлящи това твърдение са 14%, а вариращите са 16,5%.

Докладът е изготвен от:

**Комисия по европейските въпроси
и контрол на европейските фондове**

41-во Народно събрание на Република България

пл. "Княз Александър I" №1, София 1169
тел.: (+359 2) 939 32 82, факс: (+359 2) 987 55 03,
e-mail: kei@parliament.bg